

System monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ČR ve vztahu k životnímu prostředí

Subsystem I.

Zdravotní důsledky a rizika znečištění ovzduší

Odborná zpráva za rok 2010

**Státní zdravotní ústav
Praha, červenec 2010**

Ústředí systému
monitorování zdravotního stavu obyvatelstva
ve vztahu k životnímu prostředí

Základní údaje:

Ředitelka ústředí:	MUDr. Růžena Kubínová
Projekt č. I.:	Zdravotní důsledky a rizika znečištění ovzduší
Garant projektu:	MUDr. Helena Kazmarová
Řešitelské pracoviště:	Centrum zdraví a životního prostředí Státního zdravotního ústavu v Praze
Spolupracující organizace:	Zdravotní ústavy a vybrané pobočky ZÚ
Odpovědný řešitel:	MUDr. Helena Kazmarová
Řešitelé:	RNDr. Bohumil Kotlík, Ph.D. Ing. Miroslava Mikešová MUDr. Helena Velická Ing. Věra Vrbíková Iveta Laňková Marie Mocová

Vydáno na informačním CD MZSO s ISBN 978-80-7071-118-3

1. vydání

Materiál je zpracován na základě usnesení vlády ČR č. 369/91 a č. 810/1998

Plný text Odborné zprávy v české verzi je prezentován i na internetových stránkách Státního zdravotního ústavu v Praze:

<http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/archiv-odbornych-zprav>

I. CÍLE MONITORINGU	7
II. SOUHRN HODNOCENÝCH PARAMETRŮ	8
III. REFERENČNÍ POSTUPY	10
IV. SBĚR A PŘENOS DAT	11
V. SYSTÉM QA/QC	12
VI. SLEDOVANÉ PARAMETRY	13
A. Ukazatele zdravotního stavu	13
1. Skupiny sledovaných diagnóz a jejich podíl na celkové nemocnosti ARO	13
2. Onemocnění dolních cest dýchacích v dětském věku	14
3. Incidence ARO bez chřipky v jednotlivých věkových skupinách	14
B. Ukazatele kvality venkovního ovzduší	14
1 Sledované škodliviny	15
2 Imisní limity a referenční koncentrace SZÚ	16
3 Základní sledované látky	17
3.1 Oxid siřičitý - SO ₂	18
3.2 Suma oxidů dusíku - NO _x	18
3.3 Oxid dusnatý - NO	19
3.4 Oxid dusičitý - NO ₂	19
3.5 Prašný aerosol (TSP)	20
3.6 Suspendované částice frakce PM ₁₀	20
3.7 Suspendované částice frakce PM _{2,5}	22
3.8 Oxid uhelnatý - CO	22
3.9 Ozón - O ₃	23
4 Těžké kovy	23
4.1 Arsen - As	24
4.2 Kadmium - Cd	24
4.3 Olovo - Pb	25
4.4 Nikl - Ni	25
4.5 Mangan - Mn	26
4.6 Chrom - Cr	26
5 Specifické sledované látky	27
5.1 VOC - těkavé organické látky	27
5.2 PAU - polycyklické aromatické uhlovodíky	28
6 Validace naměřených hodnot	31
6.1 Hodnoty pod mezí detekce použitých analytických postupů	31
6.2 Zásahy do hodnot naměřených v roce 2010	32
VII. KOMPLEXNÍ HODNOCENÍ KVALITY OVZDUŠÍ	33
A. Index kvality ovzduší - IKO _R	33
B. Suma plnění ročních imisních limitů	33
C. Hodnocení rizik	34
VIII. DISKUSE	40
A. Ukazatele zdravotního stavu	40
B. Ukazatele kvality ovzduší	40
IX. ZÁVĚRY	43
A. Ukazatele zdravotního stavu	43
B. Ukazatele kvality venkovního ovzduší	43

X. SOUHRN.....	45
A. Ukazatele zdravotního stavu	45
B. Ukazatele kvality venkovního ovzduší	45
1 Základní látky (SO ₂ , NO, NO ₂ , NO _x , PM ₁₀ , PM _{2,5} , CO, O ₃)	46
2 Kovy v suspendovaných částicích (As, Cd, Cr, Mn, Ni a Pb)	48
3 Organické látky (PAU a VOC).....	49
4 Komplexní hodnocení kvality ovzduší.....	51
4.1 Index kvality ovzduší (IKO _R)	51
4.2 Suma plnění ročních imisních limitů.....	52
4.3 Hodnocení zdravotních rizik.....	52
XI. PŘÍLOHY	54
Příloha č. 1. - STANDARDNÍ ZAŘAZENÍ DIAGNÓZ ARO DO SKUPIN.....	54
Příloha č. 2 - TŘÍDY KATEGORIÍ MĚŘICÍCH STANIC.....	55
Příloha č. 3 - PYLOVÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA	58
Příloha č. 4. - SEZNAM TABULEK VE ZPRÁVĚ.....	69
Příloha č. 5. - GRAFICKÁ PREZENTACE VÝSLEDKŮ ZA ROK 2010	70

Poznámka:

Část II. - Tabelární a grafické zpracování dat za jednotlivá sledovaná sídla a pražské obvody je vydáno na CD-ROM ve formátu „*.xls“ a umístěno na internetové stránce SZÚ. (viz <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/odborna-zprava-za-rok-2010>)

ÚVOD

Odborná zpráva o monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k venkovnímu a vnitřnímu ovzduší obsahuje zpracování a vyhodnocení výsledků získaných v rámci tohoto subsystému v roce 2010 ve 27 sídlech České republiky.

Sběr dat o zdravotním stavu, odběry a analýzy vzorků ovzduší, jejich ukládání, zpracování a vyhodnocení je výsledkem spolupráce pracovníků zdravotních ústavů a krajských hygienických stanic, pediatrů, praktických lékařů a pracovníků Státního zdravotního ústavu v Praze.

Měřicí stanice provozované hygienickou službou, zapojené do monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k ovzduší, jsou také součástí Informačního systému kvality ovzduší Českého hydrometeorologického ústavu. Z této databáze jsou recipročně přebírány informace z vybraných 38 stanic Státní imisní sítě provozovaných ČHMÚ a zahrnuty do zpracování.

Předkládaná zpráva obsahuje výsledky za šestnáctý rok monitorování. Je členěna tak, aby byla předložena vždy komplexní informace o každém sledovaném ukazateli. První část obsahuje text a grafické výstupy souhrnně pro všechna monitorovaná sídla jako republikový přehled. Druhá část obsahuje sledované charakteristiky pro jednotlivá města ve formě samostatných tabelárně – grafických modulů. Snahou autorů byla maximální přehlednost a orientace ve výsledcích.

Výsledky zahrnují kompletní rozsah sledování ukazatelů zdravotního stavu a parametrů kvality ovzduší.

I. CÍLE MONITORINGU

Cílem tohoto subsystému monitoringu je získání informací využitelných pro čtyři nosné účely:

1. Popis zdravotního stavu obyvatelstva a charakteristika kvality venkovního ovzduší.

Popis je získáván integrovaným systémem sběru dat. Výsledná informace popisného charakteru je určena pro Ministerstvo zdravotnictví, vládu České republiky a veřejnost. Na základě zjištěných skutečností jsou či budou v odůvodněných případech iniciovány cílené studie.

2. Zhodnocení trendu vývoje jednotlivých sledovaných ukazatelů.

Informace je využívána jako nástroj primární prevence pro iniciaci opatření k ochraně prostředí, pro sledování efektu provedených opatření a pro sledování dynamiky vývoje a změn vnímavosti populace k vlivům prostředí. Zdrojem jsou již existující archivní i nově získané časové řady dat.

3. Posouzení a vyhodnocení zdravotních rizik sledovaných parametrů.

Sledování dynamiky expozice populace a určení oblastí s největší zátěží kombinovanému nebo specifickému působení sledovaných látek.

4. Zhodnocení situace v zátěži obyvatelstva vybranými škodlivinami ve vnitřním prostředí.

Získání podkladů o výskytu a koncentračním rozmezí vybraných parametrů kvality vnitřního ovzduší v různých typech vnitřního prostředí.

II. SOUHRN HODNOCENÝCH PARAMETRŮ

Tabulka č. 1. – Souhrn monitorovaných parametrů kvality venkovního ovzduší v jednotlivých sídlech

Sídlo/městská část	kód	MONARO	SO ₂	NO _x	TSP	kovy PM ₁₀ /PM _{2,5}	NO	NO ₂	CO	O ₃	PM ₁₀	PM _{2,5}	Jiné	PAU	VOC
PRAHA 1	A01					+/		+			+				
PRAHA 2	A02		+	+			+	+	+		+				+
PRAHA 4	A04		+	+		+/+	+	+	+	+	+	+		+	+
PRAHA 5	A05		+	+		+/	+	+	+	+	+	+			+
PRAHA 6	A06		+	+		+/	+	+		+	+				
PRAHA 8	A08		+	+	+		+	+		+	+	+			
PRAHA 9	A09		+	+			+	+	+	+	+	+			
PRAHA 10	A10		+	+		+/+	+	+	+		+	+		+	
BENEŠOV	BN					+/					+				
KLADNO	KL		+	+		+/	+	+		+	+	+		+	+
KOLÍN	KO					+/					+				
PŘÍBRAM	PB			+		+/	+	+			+				
ČESKÉ BUDĚJOVICE	CB		+	+		+/	+	+		+	+	+			+
KLATOVY	KT		+	+		+/	+	+		+	+				
PLZEŇ	PM		+	+		+/	+	+	+	+	+	+		+	+
SOKOLOV	SO		+	+		+/	+	+		+	+	+		+	
DĚČÍN	DC		+	+		+/	+	+			+				
JABLONEC NAD NISOU	JN		+	+			+	+			+				
LIBEREC	LB		+	+		+/	+	+	+	+	+	+			
MOST	MO			+		+/	+	+		+	+	+	H ₂ S		+
ÚSTÍ NAD LABEM	UL		+	+		+/+	+	+	+	+	+	+		+	+
HRADEC KRÁLOVÉ	HK	+	+	+		+/	+	+	+	+	+	+		+	+
HAVLÍČKŮV BROD	HB					+/					+				
ÚSTÍ NAD ORLICÍ	UO					+/					+				
SVITAVY	SY					+/					+				

Sídlo/městská část	kód	MONARO	SO ₂	NO _x	TSP	kovy PM ₁₀ /PM _{2,5}	NO	NO ₂	CO	O ₃	PM ₁₀	PM _{2,5}	Jiné	PAU	VOC
BRNO	BM	+	+	+		+/	+	+		+	+	+		+	
HODONÍN	HO					+/					+				
JIHLAVA	JL		+	+		+/	+	+	+	+	+	+			+
ŽDÁR NAD SÁZAVOU	ZR					+/					+			+	
KARVINÁ	KI	+	+	+		+/	+	+		+	+			+	
OLOMOUC	OL					+/					+				
OSTRAVA	OS	+	+	+	+	+/+	+	+	+	+	+	+		+	+
SÍDLA NEBO STANICE MIMO SYSTÉM MZSO ZAHRNUTÁ DO ZPRACOVÁNÍ															
KOŠETICE - EMEP	P1		+	+		+/	+	+	+	+	+			+	+
BÍLÝ KŘÍŽ - EMEP	P2		+	+		+/	+	+		+					
CHEB	CH							+			+				
MARIÁNSKÉ LÁZNĚ	ML		+	+	+										
FRANTIŠKOVY LÁZNĚ	FL		+	+	+										
TEPLICE	TP													+	
TANVALD	TAN					+/					+				
LITVÍNOV	LIT		+	+			+	+		+	+		H ₂ S		
CELKEM LOKALIT		4	26	28	4	31/4	25	28	12	21	36	16	2	12	12

III. REFERENČNÍ POSTUPY

Tabulka č. 2. - Referenční postupy vzorkování a analytické postupy

činnost, typ škodliviny	Matrice, směs, škodlivina	CAS Nr.	Odkaz na referenční postup
Vzorkování	Venkovní ovzduší	-	ČSN ISO 9359 Kvalita ovzduší - Metoda stratifikovaného vzorkování pro posouzení kvality venkovního ovzduší
Kovy ve frakci PM₁₀ (PM_{2,5}) částic	arsen	7440-38-2	EN 14902:2005 „Referenční metoda stanovení Pb, Cd, As, Ni ve venkovním ovzduší“
	kadmium	7440-43-9	(ČSN 14902:2006 „Referenční metoda stanovení Pb, Cd, As, Ni ve venkovním ovzduší“)
	nikl	7440-02-0	
	olovo	7439-92-1	
	chrom	1854-02-99	Pouze interní postupy pro sumu Cr - rozklad mikrovlnná pec - AAS, XRF, modifikace ICP
	mangan	7439-96-5	Shodné s postupem v EN 14902:2005
Základní látky	oxid siřičitý	7446-09-5	EN 14212:2005 „Kvalita vnějšího ovzduší - normalizovaná metoda měření oxidu siřičitého ultrafialovou fluorescencí“
	oxid dusnatý, dusičitý, suma NO _x	10102-44-0	EN 14211:2005 „Kvalita vnějšího ovzduší - normalizovaná metoda měření oxidu dusičitého a oxidů dusíku chemiluminiscencí“
	oxid uhelnatý	630-08-0	EN 14626:2005 „Kvalita vnějšího ovzduší - normalizovaná metoda měření oxidu uhelnatého nedisperzní infračervenou spektroskopií“
	ozón	10028-15-6	EN 14625:2005 „Kvalita vnějšího ovzduší - normalizovaná metoda měření ozonu UV fotometrií“
Polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU)	PAU o rozsahu ISO EN 12884		ISO EN 12884:2000 „Stanovení sumy (pevná a plynná fáze) polycyklických aromatických uhlovodíků ve vnějším ovzduší - odběr na filtry a na sorbent s metodou GS/MS“
Suspendované (aerosolové) částice	TSP PM ₁₀ PM _{2,5}		EN 12341:1999 „Kvalita ovzduší - Stanovení frakce PM ₁₀ v suspendovaných částicích - referenční metoda a polní zkouška k prokázání ekvivalence metod měření“ EN 14907:2005 „Normalizovaná metoda gravimetrického měření ke stanovení hmotnostní frakce suspendovaných částic frakce PM _{2,5} ve vnějším ovzduší“
Těkavé organické látky (VOC)	benzen, toluen, etylbenzen, xyleny		ČSN EN 14662:2005-3 „Kvalita vnějšího ovzduší - normalizovaná metoda měření koncentrací benzenu“, stanovení pomocí automatických analyzátorů

Zdroje metod - citace:

Příloha č. 6. k Nařízení vlády č. 597/2006 Sb. o sledování a vyhodnocování kvality ovzduší, které nahrazuje NV č. 350/2002

IV. SBĚR A PŘENOS DAT

Základním způsobem přenosu informací z detašovaných pracovišť SZÚ a ze spolupracujících hygienických stanic respektive zdravotních ústavů nebo jejich poboček, je elektronická pošta – e-mail, používání paměťových médií je již velmi řídkou výjimkou.

- Informace o zdravotním stavu obyvatelstva pocházejí od praktických lékařů pro dospělé a od praktických lékařů pro děti a dorost v ambulantních zdravotnických zařízeních. Původní údaje o akutní respirační nemocnosti byly v roce 2010 v základní formě archivovány na detašovaných pracovištích SZÚ, odkud byly měsíční datové dávky odesílány ke zpracování a uložení do centrální databáze SZÚ.
- Základní 24 hodinové měřené hodnoty získané analýzou vzorků ovzduší, odebraných v manuálních měřicích stanicích, jsou ukládány do jednotného dodaného ukládacího programu a v měsíčních intervalech odesílány do SZÚ k dalšímu zpracování.
- Sběr dat v automatických měřicích stanicích je řešen softwarově s minimálně jednoměsíčním ukládáním dat na externím datovém mediu. Jako základní měřené hodnoty jsou ukládány 1/2 hodinové průměrné koncentrace měřených látek. Softwarově je zajištěn i výpočet 24 hodinových koncentrací. Data jsou jednou měsíčně odesílána do SZÚ.
- Přepočet objemových koncentrací na hmotnostní se provádí za standardních podmínek daných Nařízením vlády č. 597/2006 Sb. tj. 20°C a $1,01325 \times 10^5$ Pa.
- Výsledky analýz těžkých kovů v suspendovaných částicích frakce PM₁₀ (PM_{2,5}) a analýz PAU jsou odesílány na SZÚ vždy do dvou měsíců po ukončení čtvrtletí ve formě datových souborů o jednotné datové větě.
- Validovaná data ze zahrnutých stanic ČHMÚ jsou na SZÚ předávána ve čtvrtletních intervalech.

Data o kvalitě ovzduší, která přicházejí do SZÚ, jsou ukládána do centrální databáze. Tato databáze je koncipována jako nástroj umožňující zpracovávat veškerá dostupná data z různých zdrojů v jednotném formátu, včetně definovaných výstupních tabelárních a grafických sestav. Centrální databázová aplikace ISID, typu Oracle klient-server, je založena na modulárním principu; jednotlivé moduly zastupují všechny parametry sledované v projektu. Nadstavbová část umožňuje variabilní definování výstupů.

Data jsou pravidelně několikanásobně průběžně zálohována na externím HD a archivována na DVD.

V. SYSTÉM QA/QC

Byl v roce 2010 založen na důsledném uplatňování všech dílčích prvků systému zajištění kvality a kontroly kvality (QA/QC).

1. Základní prvky :

- Jednotné standardní operační postupy (SOP) v systému MZSO zahrnující odběry vzorků, strategii vzorkování (vnitřní prostředí), používání referenčních postupů v síti měřicích stanic a jednotné harmonogramy odběru vzorků u specifických látek (kovy a PAU) ve venkovním ovzduší. V roce 2009 byla instalována nová odběrová zařízení pro odběr vzorků ovzduší pro stanovení PAU ve frakci PM₁₀.
- K 31. 12. 2008 byla většina z laboratorů zdravotních ústavů akreditována pro měření kvality venkovního ovzduší, kdy účast na programech zkoušení způsobilosti je je jedním ze základních požadavků. Laboratoře předávající data do systému MZSO musí být také autorizovány MŽP pro měření (resortní prvek zajištění jakosti) a musí doložit získanou uznanou úroveň zajištění jakosti.
- Kvalita předávaných dat byla v roce 2010 kontrolována systémem programů zkoušení způsobilosti (PZZ), který je akreditován ČIA (Akreditovaná laboratoř č. 7001). PZZ pokrývají, s výjimkou měření prašnosti a mikrobiologických rozborů v subsystému 1.b (vnitřní ovzduší), téměř celé spektrum sledovaných parametrů. Jednotlivých programů PZZ organizovaných pracovištěm ESPT SZÚ Praha se v roce 2010 zúčastnilo až 6 zdravotních ústavů, kdy pouze ve dvou případech, a to v dílčích parametrech, účastníci neuspěli.
- Zpětná validace a verifikace dat o kvalitě ovzduší předávaných do centrální databáze založená na dvojité nezávislé kontrole – primární kontrola a ověřování podezřelých či chybných dat je realizována na úrovni SZÚ – spolupracující zdravotní ústavy, sekundární vychází z kontrolních procesů ISKO ČHMÚ.

V roce 2010 pracovníci SZÚ prováděli průběžně audity v laboratořích zařazených do projektu, během nichž byly většinou na místě řešeny konkrétní problémy. Tato činnost bude dále pokračovat. V rámci těchto návštěv bude hodnoceno:

- dodržování SLP;
- plnění metodických pokynů vydaných v rámci realizace subsystému č. I.;
- hodnocení reprezentativnosti měřicích stanic, včetně jejich stavu a údržby.

2. Přetrvávající problémy:

- doložení plnění podmínek vyplývajících z autorizace nebo akreditace spolupracujícího pracoviště – účasti na programech zkoušení způsobilosti;
- validace a verifikace datových souborů – plná funkčnost zpětné vazby (ověření podezřelých hodnot) na pracoviště přímo provádějící měření kvality ovzduší;
- situaci stále komplikují strukturální změny v systému spolupracujících zdravotních ústavů, které způsobují značné komunikační problémy.

Spojení výše uvedených dílčích částí systému QA/QC a souběžně realizovaný proces akreditací ČIA a systém resortních autorizací Ministerstva životního prostředí (MŽP) v oblasti měření imisí a Ministerstva zdravotnictví (MZ) v oblasti měření kvality vnitřního prostředí, vede k dostačující úrovni validity získávaných dat, která zajišťuje adekvátní podklady pro statistické zpracování.

VI. SLEDOVANÉ PARAMETRY

A. Ukazatele zdravotního stavu

(Incidence akutních respiračních onemocnění u vybrané dětské i dospělé populace)

V roce 2010 šestnáctým rokem pokračoval monitoring akutních respiračních onemocnění (MONARO) u vybrané dětské i dospělé populace. Zdrojem informací jsou záznamy praktických lékařů pro děti a dorost (dětští lékaři, DL) a praktických lékařů pro dospělé (praktičtí lékaři, PL) o prvním ošetření pacienta se stanovením diagnózy. Získaná informace udává, kolik osob v daném časovém intervalu vyhledalo praktického lékaře pro akutní respirační onemocnění (ARO). Je vyjádřena incidencí - počtem nových onemocnění na 1000 osob sledované populace.

Tabulka č. 3. - Seznam sledovaných měst (řazených dle počtu obyvatel, střední stav k 1. 7. 2010), počet DL a PL a počty u nich registrovaných pacientů (průměrné hodnoty v r. 2010)

Město	Počet obyvatel	Počet DL+PL	Počet u DL	Počet u PL	Celkem DL+PL
Brno	370 951	7+4	5 645	6 960	12 605
Ostrava	304 888	5+2	5 202	3 274	8 475
Hradec Králové	94 373	2+0	1 185	-	1 185
Karviná	61 157	4+1	4 344	2 582	6 926
celkem	831 369	25	16 376	12 816	29 191

Sběr dat v roce 2010, shodně s rokem 2009, pokračoval ve čtyřech městech (Brno, Hradec Králové, Karviná a Ostrava). Konečné zpracování ale obsahuje jen data ze tří měst. Údaje z Hradce Králové byly vyřazeny v rámci validačního procesu.

V roce 2010 bylo ve 4 oblastech zapojeno do sběru dat o akutních respiračních onemocněních průměrně 18 dětských a 7 praktických lékařů, kteří měli ve své péči celkem 29 191 pacientů. (Do konečného hodnocení jsou zahrnuty pouze údaje od těch lékařů, kteří v daném měsíci ordinovali více než 10 dní.) Data v centrální databázi byla průběžně kontrolována, validována a byly opraveny redundantní či chybné záznamy. Před konečným zpracováním dat je standardně prováděna logická kontrola dodaných souborů počtů evidovaných osob (pacientů registrovaných u jednotlivých lékařů) i diagnóz zaznamenaných při jejich prvním stanovení. Všechny dále uváděné výsledky již vycházejí z těchto verifikovaných dat.

Epidemiologická situace v jednotlivých regionech není akcentována, pozornost je soustředěna na zdravotní stav obyvatel ve vztahu ke kvalitě ovzduší. Proto je zpracování založeno na sledování akutních respiračních onemocnění kromě chřipky. Dále jsou monitorována onemocnění dolních cest dýchacích, jejichž incidence zvláště v dětském věku může být ve vztahu ke kvalitě ovzduší citlivým ukazatelem.

1. Skupiny sledovaných diagnóz a jejich podíl na celkové nemocnosti ARO

V rámci celkové nemocnosti ARO jsou sledované diagnózy rozdělovány do šesti skupin viz příloha č. 1. Největší podíl na celkové nemocnosti měla v roce 2010 skupina diagnóz onemocnění horních cest dýchacích s ročním průměrným zastoupením 77,9 % (ze všech sídel i věkových kategorií). Druhou početně nejvíce

zastoupenou skupinou diagnóz byly akutní záněty průdušek s 11,5 %, na třetím místě byla chřipka s 8,3 %. Čtvrté místo zaujímá skupina diagnóz záněty středního ucha, vedlejších nosních dutin a bradavkového výběžku se 1,2 %, na pátém místě je skupina diagnóz záněty plic s 0,61 %. Na posledním místě je astma s 0,3 % **graf č. 4, příloha č. 5.**

2. Onemocnění dolních cest dýchacích v dětském věku

Incidence onemocnění dolních cest dýchacích byla hodnocena ve věkové kategorii 1 až 5 let. Podíl průměrné měsíční incidence onemocnění dolních cest dýchacích (DDC) na celkové nemocnosti ARO bez chřipky ukazuje **graf č. 2, příloha č. 5.** Podíl bronchitid a pneumonií v rámci onemocnění DDC je zobrazen **grafem č. 3, příloha č. 5.** Z porovnání obou grafů vyplývá, že průměrná měsíční incidence ARO v rámci čtyř sledovaných měst v této věkové skupině kolísá méně než incidence onemocnění DDC. Lze předpokládat, že podíl onemocnění DDC více závisí na epidemiologické situaci a znečištění ovzduší a také na diagnostických zvyklostech zúčastněných lékařů.

3. Incidence ARO bez chřipky v jednotlivých věkových skupinách

Výsledky zjištěné v roce 2010 jsou srovnatelné s výsledky prezentovanými v minulých letech. Incidence ARO v monitorovaných městech kolísala od jednotek po stovky případů na 1000 osob dané věkové skupiny. Akutní respirační onemocnění zůstávají nejčastější skupinou onemocnění dětského věku (s maximem výskytu u předškolních dětí).

- Rozpětí měsíčních incidencí ARO bez chřipky a jejich průměrné hodnoty ve stanovených věkových kategoriích, včetně hodnot pro celou sledovanou populaci, jsou pro jednotlivá města zobrazeny v **grafu č. 1 a, b v příloze č. 5.**
- Dlouhodobě vyšší (přibližně dvojnásobnou) incidenci ARO bez chřipky u věkové kategorie 1 až 5 let proti věkové kategorii 6 až 14 let zobrazuje **graf č. 5 v příloze č. 5.**

Vývoj ošetřených akutních respiračních onemocnění u dětí v letech 1995 – 2010 je zobrazen na **grafu č. 6 v příloze č. 5.** Po počátečním zřetelném poklesu hodnot incidencí v období 1995 až 2002 se hodnoty víceméně stabilizovaly. V roce 2010 byla ošetřená respirační nemocnost mírně nižší než v roce 2009, ve srovnání s průměrným rokem hodnoty lze hodnoty charakterizovat jako nízké.

B. Ukazatele kvality venkovního ovzduší

Standardní informaci představují výstupy z měření škodlivin používaných pro charakterizování stavu znečištění ovzduší, rozšířené o měření hmotnostních koncentrací vybraných kovů v suspendovaných částicích frakce PM₁₀. Ve vybraných oblastech je zavedeno měření dalších látek, mezi které patří ozón, oxid uhelnatý a některé organické látky.

Zpracovávané výsledky za 27 sídel (a 8 pražských částí) zahrnují celkem 73 měřicích stanic, z toho 33 stanic provozuje hygienická služba a 40 stanic je součástí Státní imisní sítě ČHMÚ. Do zpracování jsou zahrnuta pro srovnání i data ze dvou

pozařových stanic EMEP (Co-operative programme for the monitoring and evaluation of the long range transmission of air pollutants in Europe), Košetice (č. ISKO 1138) a Bílý Kříž (č. ISKO 1214), provozovaných ČHMÚ v České republice a data z dopravou významně zatížených stanic (v Praze 2 v Legerově ulici, v Praze 5 ul. Svornosti a na Praze 8 – ulice Sokolovská) tzv. „traffic hot spot“.

Standardní vyhodnocení imisních charakteristik vychází ze stanovených ročních imisních limitů respektive cílových imisních limitů a referenčních koncentrací stanovených SZÚ. Pro hodnocení naměřených koncentrací a vypočtených imisních charakteristik sledovaných látek byly použity imisní a cílové imisní limity stanovené Nařízením vlády č. 597/2006 Sb. a referenční koncentrace vydané SZÚ v květnu 2003 podle § 45 zákona č. 472/2005 Sb. Pro základní vyhodnocení naměřených hodnot ve vztahu k limitům byly standardně použity roční aritmetické průměry. V tabulkách na doprovodném CD nebo na stránkách SZÚ (<http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/archiv-odbornych-zprav>) jsou uvedeny i hodnoty geometrických průměrů - vzhledem k logaritmicke-normálnímu rozdělení naměřených hodnot statisticky "robustnější" střední hodnoty.

Pro praktické, flexibilní využití dat o kvalitě ovzduší v rámci různých zadání hodnocení kvality ovzduší v sídlech, zejména pro hodnocení zdravotních rizik, je nutnou podmínkou propojení dat získávaných v síti stacionárních měřicích stanic v monitorovaných sídlech s dalšími informacemi. Vyhodnocení dat z bodově ohraničených staničních měření nebo modelových zpracování, zatížených významnými a navíc obtížně kvantifikovatelnými nejistotami, bylo v posledních letech doplněno o zpracování kategorizace různých typů městských lokalit. Zahrnuté měřicí stanice byly v rámci roční aktualizace ve spolupráci s pracovníky zdravotních ústavů rozděleny do skupin (kategorií) - viz **příloha č. 2**. Kritérii byla intenzita okolní dopravy a podíl jednotlivých typů zdrojů vytápění, případně zátěž významným průmyslovým zdrojem. Toto rozdělení umožnilo v prvním přiblížení jednoznačněji interpretovat příčiny lokálních extrémních hodnot. V druhé úrovni byla data o kvalitě ovzduší za rok 2010 pro vybrané škodliviny (NO₂, PM₁₀, As, Cd, Ni, benzen a BaP) zpracována skupinově - pro jednotlivé typy městských lokalit. Za předpokladu podobnosti imisních charakteristik, sezónního chování a dlouhodobých trendů u městských lokalit s podobnou topografickou charakteristikou, strukturou a dynamikou zdrojů znečištění ovzduší, dopravní zátěží a účelem využití (obytná, průmyslová, dopravní, obchodní ... atd. - viz **příloha č. 2** - kategorizace lokalit), lze získané výstupy s určitou mírou nejistoty zobecnit. Interpretace získaných výstupů je zahrnuta v hodnocení jednotlivých látek ve formě grafického zobrazení v grafické příloze.

Grafické zpracování hodnot za rok 2010 je uvedeno v **příloze č. 5**.

1 Sledované škodliviny

Základní

Oxid siřičitý - SO₂, oxidy dusíku - NO/NO₂/NO_x, prašný aerosol TSP, suspendované částice frakce PM₁₀/frakce PM_{2,5}, oxid uhelnatý - CO a ozón - O₃ a vybrané kovy v suspendovaných částicích frakce PM₁₀ - As, Cd, Cr, Mn, Ni a Pb.

Výběrově sledované látky:

Polycyklické aromatické uhlovodíky - PAU a těkavé organické sloučeniny - VOC

- PAU (rozsah US EPA TO 13)

(fenantren, antracen, fluoranten, pyren, benzo[*a*]antracen, chrysen, benzo[*b*]fluoranten, benzo[*k*]fluoranten, benzo[*a*]pyren, dibenz[*a,h*]antracen, benzo[*g,h,i*]perylene, indeno[1,2,3-*c,d*]pyren, floren, coronen, suma PAU a toxický ekvivalent benzo[*a*]pyrenu)

- VOC

(benzen, toluen, ethylbenzen, xyleny)

2 Imisní limity a referenční koncentrace SZÚ

Tabulka č. 4. - Imisní limity (IL) základních sledovaných látek - (Podle Nařízení vlády č. 597/2006 Sb. - o sledování a vyhodnocování kvality ovzduší - příloha č. 1.)

Znečišťující látka	Časový interval	Hodnota IL ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Poznámka/další kritéria plnění ročního imisního limitu
oxid siřičitý SO_2	24 hod	125	nesmí být překročena více jak 3krát/rok
	1 hod	350	nesmí být překročena více jak 24krát/rok
suspendované částice frakce PM_{10}	rok	40	-
	24 hod	50	nesmí být překročena více jak 35krát/rok
oxid dusičitý NO_2	rok	40	-
	1 hod	200	nesmí být překročena více jak 18krát/rok
oxid uhelnatý CO	8 hodin	10 000	maximální 8hod. klouzavý průměr
benzen C_6H_6	rok	5	-
ozón O_3	8 hodin	120	maximální 8hod. klouzavý průměr, nesmí být překročen více jak 25krát/rok, v průměru za tři roky
olovo Pb	rok	0,5	ve frakci PM_{10}
Pro další látky jsou hodnoty stanovené formou cílového imisního limitu (CIL)			
kadmium Cd	rok	0,005	ve frakci PM_{10}
arsen As	rok	0,006	
nikl Ni	rok	0,020	
Benzo[<i>a</i>]pyren	rok	0,001	

Tabulka č. 5. - Referenční koncentrace vydané SZÚ (v $\mu\text{g}/\text{m}^3$) - (podle § 45 zákona č. 472/2005 Sb.)

Chemická látka	CAS N.	PK	KR-6	interval	zdroj inf.	klasif.IARC	pozn.
Aceton	67-64-1	370		rok	US-EPA ^d	N	
Akrylonitril	107-13-1		0,05	rok	WHO ^a	2B	
Benzo[<i>a</i>]antracen	56-55-3		0,01	rok	SZÚ ^b	2 A	
1,2-Dichloreťan	107-06-2		1	rok	WHO ^a	2B	
Dichlormetan	75-09-2	3000		den	WHO ^a	2B	
Etylbenzen	100-41-4	400			SZÚ ^b	2B	
Fenantren	85-01-8		1		SZÚ ^b	3	
Fenol	108-95-2	20		rok	RIVM ^c	3	
Fluor a anorg. slouč.	7782-41-4	50		rok	SZÚ ^b	N	
Formaldehyd	50-00-0	60		hodina	SZÚ ^b	2A	
Chlorbenzen	108-90-7	100		rok	SZÚ ^b	N	
Chrom šestimocný	1854-02-99		$2,5 \times 10^{-5}$	rok	WHO ^a	1	
Mangan	7439-96-5	0,15		rok	WHO ^a	N	
Sirouhlík	75-15-0	100*		den	WHO ^a	N	1
Sirovodík	4.6.7783	150*		den	WHO ^a	N	2

Chemická látka	CAS N.	PK	KR-6	interval	zdroj inf.	klasif.IARC	pozn.
Styren	100-42-5	260*		rok	WHO ^a	2B	3
Tetrachloreten	127-18-4	250		rok	WHO ^a	2A	
Tetrachlormetan	56-23-5	20		rok	SZÚ ^b	N	
Toluen	108-88-3	260		rok	WHO ^a	N	
Trichloreten	79-01-6		2,3	rok	WHO ^a	2A	
Trichlormetan	67-66-3	100		rok	RIVM ^c	2B	
Vanad	7440-62-2	1		den	WHO ^a	N	
Vinylchlorid	75-01-4		1	rok	WHO ^a	1	
Suma xylenů	1330-20-7	100		rok	IRIS ^e	3	

Vysvětlivky:

CAS.N.-identifikační číslo látky v seznamu Chemical Abstracts Service

PK - referenční koncentrace pro látky s prahovými účinky

KR-6 - referenční koncentrace pro karcinogenní látky, odpovídající úrovni rizika $1 \cdot 10^{-6}$

* - referenční koncentrace nezajišťují ochranu vůči obtěžování zápachem

^a - Air quality guidelines for Europe second edition 2000

^b - stanoveno NRL pro venkovní ovzduší SZÚ

^c - Human toxicological maximum permissible risk levels, RIVM Bilthoven, 2001

^d - US-EPA, Risk based concentration region III, Philadelphia, Pennsylvania, USA

^e - Integrated risk information system US EPA

Klasifikace IARC:

1. Skupina 1 - látky prokazatelně karcinogenní pro člověka
2. Skupina 2 - látky pravděpodobně karcinogenní pro člověka
3. Skupina 2A - látky s alespoň omezenou průkazností karcinogenity pro člověka a dostatečným důkazem karcinogenity pro zvířata
4. Skupina 2B - látky s nedostatečně doloženou karcinogenitou pro člověka a s dostatečně doloženou karcinogenitou pro zvířata
5. Skupina 3 - látky, které nelze klasifikovat na základě jejich karcinogenity pro člověka
6. N - látka není uvedena v seznamu

Poznámky:

1. pro ochranu proti obtěžování zápachem $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$
2. pro ochranu proti obtěžování zápachem $7 \mu\text{g}/\text{m}^3$
3. pro ochranu proti obtěžování zápachem $70 \mu\text{g}/\text{m}^3$

3 Základní sledované látky

Výsledky za rok 2010 ve formě imisních charakteristik a tříd četností 24 hodinových koncentrací na zahrnutých stanicích a sídlech pro jednotlivé měřené škodliviny shrnují grafy a **tabelární zpracování (tabulka č. 11) v příloze č. 5.**

3.1 Oxid siřičitý - SO₂

1. Stanovení

- aspirační - integrální metoda - ISO 6767 - VIS spektrofotometrie s pararosanilinem, rozsah měření 4 až 1 500 µg/m³, detekční limit (DL) 4 µg/m³
- on-line - EN 14212:2005 „Kvalita vnějšího ovzduší - normalizovaná metoda měření oxidu siřičitého ultrafialovou fluorescencí“, rozsah měření 3 až 3 000 µg/m³, detekční limit (DL) 3 µg/m³

2. Imisní limit - 24 hod. - 125 µg/m³ (nesmí být překročen více jak 3krát/rok), 1 hod. - 350 µg/m³ (nesmí být překročen více jak 24krát/rok)

Imisní charakteristiky oxidu siřičitého v roce 2010 potvrzují dlouhodobě stabilizovaný stav. Roční aritmetické průměry (3 až 8 µg/m³) ve většině monitorovaných oblastí jsou na úrovni přirozeného pozadí měřeného na pozadřových stanicích ČHMÚ (3 až 5 µg/m³). Na žádné stanici nebyla v roce 2010 překročena 24 hodinová střední hodnota 125 µg/m³. 9 stanic s mírně nebo nevýznamně vyššími hodnotami ročních aritmetických průměrů (nad 10 µg/m³), má pouze lokální význam i když jsou roztroušeny po území celé ČR.

Nejvyšší hodnoty ročního průměru byly zjištěny na stanici č. 929 v Litvínově (21,6 µg/m³, ani zde však nebyl překročen 24 hodinový imisní limit) a na stanici č. 1069 v Karvině (13,7 µg/m³, kde došlo 1krát k překročení 24 hodinového imisního limitu).

3.2 Suma oxidů dusíku - NO_x

1. Stanovení

- aspirační - integrální metoda - ISO 6767 - VIS spektrofotometrie - TEA nebo Guajakolová metoda (Salzmann), rozsah měření od 1 až 7 µg/m³ do 1 500 µg/m³, detekční limit (DL) 4 µg/m³
- on-line - EN 14211:2005 „Kvalita vnějšího ovzduší - normalizovaná metoda měření oxidu dusičitého a oxidů dusíku chemiluminiscencí“, rozsah měření 2 až 2 000 µg/m³, detekční limit (DL) 2 µg/m³

2. Imisní limit není stanoven

Roční imisní charakteristiky sumy oxidů dusíku naměřené na pozadřových stanicích ČHMÚ byly v rozmezí 8 až 11 µg/m³. Ve většině monitorovaných sídel **příloha č. 5, graf č. 8** se hodnoty ročního aritmetického průměru pohybovaly v rozmezí 20 - 50 µg/m³. Na třech stanicích pražských obvodů (Praha 2, 5 a 9) překročily 80 µg/m³, význam dopravní zátěže potvrzuje i hodnota (159,3 µg/m³) na dopravně extrémně zatížené stanici v Legerově ulici v Praze 2.

Úroveň imisní zátěže sumě oxidů dusíku ve venkovním ovzduší lze charakterizovat vztahem ročního aritmetického průměru ke srovnávací hodnotě **příloha č. 5, graf č. 36**. Z 2,96 milionu obyvatel ve sledovaných oblastech (Praha je hodnocena jako celek) pokrytých měřeními NO_x žije:

- 13 % v místech s úrovní znečištění NO_x v rozsahu DL - 26,6 µg/m³
- 44,6 % v místech s úrovní znečištění NO_x v rozsahu 26,6 - 53,2 µg/m³
- 42,3 % v místech s úrovní znečištění NO_x v rozsahu 53,2 - 80 µg/m³

3.3 Oxid dusnatý - NO

1. Stanovení
 - on-line - EN 14211:2005 „Kvalita vnějšího ovzduší – normalizovaná metoda měření oxidu dusičitého a oxidů dusíku chemiluminiscencí“, rozsah měření 2 až 2 000 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, detekční limit (DL) 2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
2. Imisní limit není stanoven

Jedná se o škodlivinu úzce svázanou s dopravní zátěží. Dokladem je hodnota ročního průměru na stanici Legerova ulice v Praze 2 (60,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), která prezentuje měření na hranici významné komunikace a imisní charakteristiky na dalších měřicích stanicích v Praze, charakterizovatelných vyšší okolní dopravní zátěží, kde bylo na 2 stanicích naměřeno více než 30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ročního průměru. Za hodnotu přirozeného pozadí lze považovat roční imisní charakteristiky 0,4 až 0,9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ měřené na pozadových stanicích ČHMÚ Bílý Kříž a Košetice.

1. Stanovení
 - aspirační - integrální metoda - ISO 6767 - VIS spektrofotometrie - TEA nebo Guajakolová metoda (Salzmann), rozsah měření od 1 až 7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ do 1 500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, detekční limit (DL) 4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
 - on-line - EN 14211:2005 „Kvalita vnějšího ovzduší – normalizovaná metoda měření oxidu dusičitého a oxidů dusíku chemiluminiscencí“, rozsah měření 2 až 2 000 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, detekční limit (DL) 2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
2. Imisní limit
 - rok - 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
 - hodina - 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (nesmí být překročena více jak 18krát za rok)

3.4 Oxid dusičitý - NO₂

Imisní charakteristiky NO₂ byly hodnoceny na celkem 44 stanicích v 19 oblastech a v 9 pražských částech **příloha č. 5, graf č. 7**. Shodně s oxidem dusnatým i u oxidu dusičitého jsou vyšší měřené hodnoty primárně svázány s dopravou jako majoritním zdrojem a zvláště v městských celcích, kde se doprava kombinuje s dalšími zdroji (teplárny, výtopy a domácí vytápění), má znečištění ovzduší oxidem dusičitým v podstatě plošný charakter. Zřejmě to je především v pražské aglomeraci, kde byla hodnota ročního imisního limitu (40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) překročena na 5 z 19 stanic a na 9 stanicích se hodnota ročního aritmetického průměru pohybovala v rozsahu 30 až 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

- Pozadové koncentrace NO₂ v ČR dlouhodobě nepřekračují 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$ (9,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$ v Košetících a 7,7 $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$ na Bílém Kříži);
- střední roční hodnota se v závislosti na intenzitě okolní dopravy pohybovala v rozsahu od 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ na nezátížených lokalitách přes 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ u dopravně středně zatížených stanic až k cca 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ročního průměru v dopravně velmi významně exponovaných lokalitách. Roční průměry na dopravních „hot spot“ pražských stanicích v Legerově ulici (č. 1483) 67,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a v ulici Svornosti (č. 437) 59,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ se pohybovaly až na úrovni 150 % hodnoty stanoveného imisního limitu.

S dalším předpokládaným rozvojem dopravy lze za stávajících podmínek očekávat rozšíření počtu více exponovaných lokalit; ve větších městech, a to nejen v blízkém okolí komunikací. Na druhém místě, co do vlivu na kvalitu ovzduší, jsou domácí

topeniště a průmyslové zdroje (REZZO I), které se významněji prosazují i v ostravsko-karvinské oblasti.

Úroveň imisní zátěže oxidem dusičitým ve venkovním ovzduší lze charakterizovat vztahem ročního aritmetického průměru k ročnímu imisnímu limitu **příloha č. 6, graf č. 36**. Z 2,97 milionu obyvatel ve sledovaných oblastech (Praha je hodnocena jako celek a jako celek imisní limit nepřekračuje) pokrytých měřeními NO₂ žije:

- 1 % v místech s úrovní znečištění NO₂ v rozsahu DL – 13,3 µg/m³
- 41,5 % v místech s úrovní znečištění NO₂ v rozsahu 13,3 až 26,7 µg/m³
- 47,6 % v místech s úrovní znečištění NO₂ v rozsahu 26,7 – 40 µg/m³

3.5 Prašný aerosol (TSP)

1. Stanovení
 - manuální - gravimetrické stanovení – detekční limit (DL) 10 µg/m³
2. Imisní limit není stanoven

Vzhledem k malému počtu stanic je dále uvedeno pouze tabelární zpracování naměřených hodnot. Za pozornost přesto stojí roční střední hodnoty měřené v dopravně a průmyslem exponovaných lokalitách v Praze 8 v Sokolovské ulici (č. 446) 65,6 µg/m³ a v oblasti exponované významným průmyslovým zdrojem v Ostravě Bartovicích (č. 1650) 52,8 µg/m³, které dokládají možný význam resuspenze a zátěže ovzduší hrubými částicemi z dopravy a průmyslových zdrojů v městských aglomeracích.

3.6 Suspendované částice frakce PM₁₀

1. Stanovení
 - integrální - gravimetrické stanovení – detekční limit 10 µg/m³
 - on-line automatizované měření – ČSN ISO 7708 a EN 12341:1999 „Kvalita ovzduší – Stanovení frakce PM₁₀ v suspendovaných částicích – referenční metoda a polní zkouška k prokázání ekvivalence metod měření“, β - absorpce – detekční limit 10 µg/m³, vibrační (TEOM) – detekční limit 10 µg/m³ a Grimm 1.108 (Ostrava) – detekční limit 10 µg/m³. Přístroje ČHMÚ jsou validovány referenční gravimetrickou metodou a nastaveny na konverzní faktor 1,3 doporučený EU pro Evropu.
2. Imisní limit
 - rok - 40 µg/m³
 - 24 hod. - 50 µg/m³ - nesmí být překročen více jak 35krát za rok (odpovídá přibližně hodnotě ročního aritmetického průměru 32-35 µg/m³)
3. WHO doporučuje nepřekračovat hodnotu 20 µg/m³ ročního průměru

Kvalita ovzduší v monitorovaných sídlech byla i v roce 2010 ovlivněna meteorologickými podmínkami, pro které je v posledních letech typická vyšší četnost excesů (rychlé změny počasí, dlouhodobější letní období sucha, zimní inverzní stavy až plošného charakteru). Přetrvává významnost podílu emisí z dopravy jako majoritního zdroje znečištění ovzduší ve městech a městských aglomeracích proti emisím z dalších typů zdrojů (teplárny, vytápny a domácí vytápění), specifickou a významnou zůstává zátěž v průmyslových lokalitách na Ostravsku. To vyplývá i z porovnání imisních charakteristik stanic umístěných v jednotlivých typech městských obytných lokalit (pozaďových, zatížených různou úrovní dopravy a

průmyslových), které jednoznačně usvědčuje dopravu jako hlavní příčinu vyšší zátěže suspendovanými částicemi ve městech. Je zřejmá přímá závislost na intenzitě dopravy, kdy se emise z liniového zdroje/zdrojů přičítají k městskému pozadí ovlivňovanému lokálními malými zdroji - topeništi. Zvláštním případem jsou oblasti v ostravsko-karvinské aglomeraci, kde je obvyklá kombinace hlavních typů zdrojů (doprava a lokální zdroje) doplněna o vliv významných průmyslových zdrojů **příloha č. 5, graf č. 9:**

- hodnota ročního aritmetického průměru na pozadové stanici ČHMÚ Košetice byla $19,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (a bylo zde naměřeno i 10 překročení 24 hodinové koncentrace $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$), což je srovnatelné s hodnotami měřenými v některých pozadových městských lokalitách;
- roční střední hodnota se v závislosti na intenzitě okolní dopravy pohybovala v rozsahu od $25,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$ v dopravou nezatížených lokalitách, přes $28,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ u dopravně středně zatížených, $34,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ročního průměru v dopravně extrémně exponovaných místech až po více než $43,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ročního průměru v průmyslem silně exponovaných lokalitách;
- jedno z kritérií překročení imisního limitu (aritmetický roční průměr $> 40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ a/nebo více než 35 překročení 24 hod. limitu $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ /kalendářní rok) bylo v roce 2009 naplněno v 27 z 71 do zpracování zahrnutých měřicích stanic. 24 hodinový imisní limit ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) byl překračován ve všech monitorovaných lokalitách, nejvyšší počet překročení, a to 156, bylo zaznamenáno na měřicí stanici č. 1650 v Bartovicích v Ostravě. Jedná se o stanici, která monitoruje emisní „vlečku“ významného průmyslového zdroje. Více jak 100 překročení 24 hodinového imisního limitu ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) bylo naměřeno ještě na dalších pěti stanicích moravskoslezského kraje (na stanici č. 1069 - Karviná ZÚ, na stanici č. 1410 - Ostrava - Přívoz, č. 1061 - Ostrava - Fifejdy, č. 1064 Ostrava - Zábřeh a na stanici č. 517 - Karviná ČHMÚ).
- Hodnota $20 \mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$, doporučená WHO byla překročena na 68 ze 71 zahrnuté měřicí stanice.

Úroveň potenciální expozice lze charakterizovat vztahem ročního aritmetického průměru k imisnímu limitu. Potom z 3,23 miliónu obyvatel (Praha je hodnocena jako celek) v oblastech pokrytých měřením PM_{10} žije (**příloha č. 5, graf č. 36**):

- 20 % v místech s úrovní znečištění v rozsahu $13,3$ až $26,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$
- 63 % v místech s úrovní znečištění v rozsahu $26,7$ až $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$
- 17 % v místech s úrovní znečištění, kde je naplněno alespoň jedno z kritérií překročení imisního limitu.

Hodnoty ročních průměrů na dopravně zatížených městských stanicích se v roce 2010 zvýšily v průměru o $1,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ a v ostravských průmyslem zatížených lokalitách se v průměru o cca $6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ proti hodnotám v roce 2009. Situace v zátěži aerosolovými částicemi frakce PM_{10} se tedy v zásadě nezměnila, změny je možno připsat aktuálním meteorologickým podmínkám. Dlouhodobý pozorovaný vývoj - snižování měřených hodnot v některých zatížených oblastech - je tak v průměru kompenzován pozvolným „zhoršováním“ situace v málo zatížených lokalitách.

3.7 Suspendované částice frakce PM_{2,5}

1. Stanovení
 - Integrovaná - EN 14907:2005 „Normalizovaná metoda gravimetrického měření ke stanovení hmotnostní frakce suspendovaných částic frakce PM_{2,5} ve vnějším ovzduší“
 - pro zajištění definovaného odběru vzorku zájmové frakce suspendovaných částic jsou používány separační certifikované hlavice s příslušným atestem/certifikátem a systémy Grimm 1.108 (Ostrava)
2. Imisní limit
 - Imisní limit není stanoven, EU navrhuje hodnotu 25 µg/m³ ročního průměru ve

Měření suspendovaných částic frakce PM_{2,5} probíhalo v roce 2010 na 17 stanicích – pěti stanicích v Praze, dvou v Ostravě (č. 1410 a 1064) a po jedné stanici v dalších 10 sídlech. Průměrné roční hmotnostní koncentrace se v jednotlivých sídlech pohybovaly od 16 do 40,6 µg/m³ (v Ostravě).

Hodnota ročního imisního stropu 25 µg/m³ navrhovaná EU v nové rámcové direktivě (2008/50/ES o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu) byla překročena na dvou stanicích v Ostravě (č. 1064 s 42,5 a č. 1410 s 39,0 µg/m³) a jedné stanici v Mostě (č. 1005 – 26,4 µg/m³), 20 µg/m³ ročního průměru bylo překročeno už na více než polovině do hodnocení zahrnutých stanic (9 ze 17 stanic) **příloha č. 5, graf č. 10.**

Ze srovnání podílu suspendovaných částic frakce PM_{2,5} ve frakci PM₁₀ z hodnot souběžně měřených na 17 stanicích vychází, že se jeho hodnota pohybuje od 0,50 na 2 stanicích v Praze po 0,81 na stanici č. 1410 v Ostravě. V období 2007 až 2010 se v ČR průměrný podíl frakce PM_{2,5} ve frakci PM₁₀ pohybuje okolo 70 %.

3.8 Oxid uhelnatý - CO

1. Stanovení
 - On-line – automatizovaný - EN 14626:2005 „Kvalita vnějšího ovzduší – normalizovaná metoda měření oxidu uhelnatého nedisperzní infračervenou spektroskopii“ – detekční limit (DL) 100 µg/m³
2. Imisní limit stanoven (10 000 µg/m³) – jako maximální 8 hod. klouzavý průměr.

Imisní charakteristiky CO byly v roce 2010 sledovány v 8 oblastech na celkem 18 stanicích (z toho v 5 pražských částech). Pozadíové koncentrace CO měřené na stanici č. 1138 v Košetcích se pohybují na úrovni 300 µg/m³/rok. Nejvyšší roční aritmetický průměr 949 µg/m³ byl naměřen na dopravní „hot spot“ stanici v Praze 2 v Legerově ulici. Roční střední hodnoty na většině stanic v roce 2010 nepřekročily 500 µg/m³, tuto úroveň přesahují hodnoty v dopravně více zatížených lokalitách v Praze a na stanici č. 1410 v Ostravě. Jednoznačnost vazby vyšších měřených hodnot na lokality zatížené dopravou dokládá skutečnost, že pouze na dopravně extrémně zatížené stanici v Praze č. 1483 (dopravní „hot-spot“ Legerova ulice) bylo naměřeno překročení hodnoty 2 000 µg/m³/24 hodin.

3.9 Ozón – O₃

1. Stanovení
 - On-line – Automatizovaný (on-line) EN 14625:2005 „Kvalita vnějšího ovzduší – normalizovaná metoda měření ozonu ultrafialovou fotometrií“ detekční limit (DL) 2 µg/m
2. Imisní limit stanoven (120 µg/m³) – jako maximální 8 hod. klouzavý průměr, hodnota nesmí být překročena více jak 25krát/za rok, v průměru za tři roky.

Do sledování hmotnostních koncentrací ozónu byla v roce 2010 zahrnuta data z 28 stanic v 16 městech a v 5 pražských obvodech. Roční aritmetické průměry na pozad'ových stanicích se pohybovaly v rozmezí 62,6 až 66,2 µg/m³ (stanice ČHMÚ v Košetících a na Bílém Kříži), v městských lokalitách od 30,9 µg/m³ na stanici č. 1459 v Praze 5, do 60,1 µg/m³ na stanici č. 1323 v Plzni.

4 Těžké kovy

Z dvanácti těžkých kovů (zahrnut je i metaloid As) sledovaných v rámci projektu ve vzorcích suspendovaných částic odebraných z venkovního ovzduší bylo šest - arsen, kadmium, olovo, nikl, chrom a mangan - sledováno plošně na 34 stanicích provozovaných hygienickou službou, ostatní prvky byly sledovány výběrově. Součástí zpracování jsou i data z 8 stanic provozovaných ČHMÚ.

Hmotnostní koncentrace vybraných kovů byly, s výjimkou ZÚ se sídlem v Ostravě a stanic provozovaných ČHMÚ, získány ze čtrnáctidenních sumačních vzorků suspendovaných částic odebíraných podle jednotného harmonogramu. Vzduch se prosává v závislosti na typu separační hlavice (1m³/hodinu nebo 2,3 m³/hodinu) rychlostí 13 až 15 litrů/min. respektive 35 až 40 l/min přes membránový (acetyl/nitrocelulosa) filtr (porosita 0,85 µm, průměr 47 mm).

K rozkladu odebraných sumačních vzorků se používá jednotný mikrovlnný postup. Stanovení stopových množství kovů postupy AAS (plamenová AAS, bezplamenová atomizace a hydridová technika) vychází z příslušných referenčních postupů a řídí se, stejně jako v případě ostatních používaných postupů (ICP, XRF...), individuálními laboratorními postupy, návody k používaným přístrojům validované při zachování postupů uznaných systémů jakosti a SLP (správné laboratorní praxe). Jejich součástí jsou metodické návody vztahující se vždy k určité části, zahrnující správné postupy rozkladu vzorku aerosolu v mikrovlnné píče, jednotné odběrové intervaly a postupy zpracování a transportu dat.

Do vyhodnocení byly pro srovnání zahrnuty roční střední hodnoty z pozad'ových stanic EMEP Košetice a Bílý Kříž provozované ČHMÚ, kde jsou odebírány 24 hodinové vzorky v režimu každý druhý den. Tyto vzorky byly analyzovány metodou ICP-MS (hmotnostní spektrometrie s indukčně vázanou plazmou).

U šesti měřicích stanic byly v roce 2010 k dispozici i paralelně měřené hodnoty kovů ve frakci PM_{2,5}. Výhodou je, že se jedná o stanice reprezentující velkou městskou aglomeraci (Praha), průmyslové oblasti (Ústí nad Labem a Ostrava) a pozadí ČR (Košetice).

Jako e informativní lze hodnotit roční střední hodnoty vybraných prvků stanovených ve frakci TSP, které jsou uvedeny v tabulce ročních imisních charakteristik.

4.1 Arsen – As

ČSN 14902: 2006 „Referenční metoda stanovení Pb, Cd, As, Ni ve venkovním ovzduší“ s detekčním limitem (DL) na úrovni 0,3 ng/m³.
CIL - cílový imisní limit stanovený jako roční aritmetický průměr - 0,006 μg/m³ (= 6 ng/m³), jednotka karcinogenního rizika (UCR) - 1,5 × 10⁻³ (μg.m⁻³)⁻¹.

Zvýšené koncentrace arsenu jsou obecně považovány za citlivý indikátor spalování fosilních paliv (zvláště uhlí v domácích topeništích) a, jak prokazuje měřicí stanice reprezentující okolí významných průmyslových zdrojů v Ostravě, představují i významnou složku v emisích z metalurgických procesů. Význam malých zdrojů (< 0,2 MW) spalujících fosilní paliva potvrzují výsledky naměřené na stanicích Kladno Švermov, Praha Řeporyje, České Budějovice Třešňová a Kladno Dubí reprezentující vliv lokálních topenišť v menších městských celcích příloha č. 5, graf č. 30.

1. Nalezené roční aritmetické průměry koncentrací arzenu v suspendovaných částicích se na 86 % (34) stanic pohybovaly v rozmezí do poloviny CIL. Na 26 stanicích nepřekročila hodnota ročního aritmetického průměru 2 ng/m³, na 8 stanicích se tyto hodnoty pohybovaly mezi 2 a 4 ng/m³;
2. hodnota ročního imisního limitu byla překročena na městské dopravou a lokálními zdroji významně zatížené stanici v Kladně – Švermově 7,84 ng/m³ (č. ISKO 1455). Za hraniční je možno považovat 5,75 μg/m³/rok na stanici v Bartovicích;
3. roční střední hodnota naměřené na pozadových stanicích EMEP v Košetických a na Bílém Kříži byla v rozmezí 0,82-1,45 ng/m³ - tj. méně než 25 % cílového imisního limitu.

Teoretický odhad pravděpodobnosti vzniku nádorového onemocnění při celoživotní expozici měřeným koncentracím arsenu se pro sledovaná sídla pohybuje v rozsahu 6,30 × 10⁻⁷ až 1,16 × 10⁻⁵, tj. přibližně 1 osoba z 1 milionu až 1 osoba ze 100 tisíc celoživotně exponovaných obyvatel **příloha č. 5, graf č. 35.**

Z analýzy zastoupení As v souběžně odebíraných vzorcích frakcí PM₁₀ a PM_{2,5} **příloha č. 5, graf č. 32** vyplývá, že v průměru je více jak 70 % arsenu ve frakci PM_{2,5}, a tento podíl se v topné sezóně zvyšuje až na 80 až 93 % v topné sezóně a je i vyšší v lokalitách s významnějším zastoupením malých zdrojů.

4.2 Kadmium – Cd

ČSN 14902: 2006 „Referenční metoda stanovení Pb, Cd, As, Ni ve venkovním ovzduší“ s detekčním limitem (DL) na úrovni 0,3 ng/m³.
CIL - imisní limit stanovený jako roční aritmetický průměr - 0,005 μg/m³ (= 5 ng/m³).

Hodnoty ročních aritmetických průměrů kadmia ve více jak polovině měřených sídel nepřesáhly 0,5 ng/m³ tj 10 % CIL **příloha č. 5, graf č. 31.** Příčinou zvýšené úrovně ve městech, proti pozadovým stanicím, může být i spalování odpadů v domácích topeništích. Indikuje to i vysoký (80 % až více než 95% v zimním období) podíl kadmia ve frakci PM_{2,5} zjištěný při analýze souběžně odebíraných vzorků frakcí PM₁₀ a PM_{2,5} (**příloha č. 5, graf č. 31**).

- hodnota CIL nebyla v roce 2010 překročena na žádné stanici;

- hodnoty vyšší než úroveň měřená na pozadových stanicích (0,26 ng/m³/rok) byly naměřeny na 32 stanicích;
- hodnoty v rozpětí 2 až 3 ng/m³/rok (tj. 40 % až 60 % CIL) byly naměřeny na 3 stanicích - č. 1707 v Příbrami a na stanicích č. 1712 a č. 1715 v Ostravě. Vyšší hodnoty jsou ve všech případech způsobeny průmyslovými zdroji.

4.3 Olovo – Pb

ČSN 14902: 2006 „Referenční metoda stanovení Pb, Cd, As, Ni ve venkovním ovzduší“ s detekčním limitem (DL) na úrovni 0,3 ng/m³.
 IL - imisní limit stanovený jako roční aritmetický průměr - 0,5 µg/m³ (= 500 ng/m³) odpovídá doporučené hodnotě WHO.

Shoda hodnot ročního aritmetického a geometrického průměru ve většině oblastí, a to že hodnota ročního průměru nepřekročila 15 ng/m³/rok (3 % IL) na 37 ze 42 do hodnocení zhrnutých měřicích stanic, svědčí o postupném snižování významu plošně působících zdrojů a o stabilitě a homogenitě měřených imisních hodnot bez velkých sezónních, klimatických či jiných výkyvů. Imisní limit nebyl v roce 2010 překročen ani na jedné měřicí stanici. Roční střední hodnoty na 17 stanicích nepřekročily 10 ng/m³ (2 % IL) a byly zde zcela srovnatelné s úrovní měřenou na pozadových stanicích EMEP v Košeticích (4,9 ng/m³) a na Bílém Kříži (7,8 ng/m³). Výskyt imisních charakteristik nad 20 µg/m³/rok (tj. nad 4 % IL) naměřený na 5 stanicích ze 42 stanic zahrnutých do hodnocení má lokální charakter a souvisí s okolní průmyslovou zátěží:

- 3 ostravské stanice – Bartovice - st. č. 1712 - 44,9 ng/m³/rok, Mariánské Hory - st. č. 1715 - 38,7 ng/m³/rok (st. č. 1715) a Přívoz – st. 1410 - 34,1 ng/m³/rok;
- 1 stanice v Karviné č. 1709 - 31,9 ng/m³/rok;
- 1 stanice v Příbrami č. 1707 - 31,7 ng/m³/rok.

4.4 Nikl – Ni

ČSN 14902: 2006 „Referenční metoda stanovení Pb, Cd, As, Ni ve venkovním ovzduší“ s detekčním limitem (DL) na úrovni 0,3 ng/m³.
 CIL - cílový imisní limit stanovený jako roční aritmetický průměr - 0,02 µg/m³ (= 20 ng/m³), jednotka karcinogenního rizika (UCR) – 3,8 × 10⁻⁴ (µg.m⁻³)⁻¹.

V případě Ni nelze ve městech přisoudit majoritní význam žádnému z hlavních typů zdrojů, které přicházejí v úvahu (doprava a antikoroční ochrana, průmysl – legování ocelí). Přesto ale lze pozorovat mírný rozdíl mezi městskými pozadovými a dopravně více zatíženými lokalitami (1,5 proti 2,1 ng/m³). Proti přirozenému pozadí, které podle měření na stanicích EMEP v Košeticích a na Bílém Kříži nepřesahuje 0,5 ng/m³/rok (< 3% CIL), lze považovat roční střední hodnoty, ve většině měst v rozmezí 5% až 25 % CIL (1 až 5 ng/m³), za mírně zvýšené. Hodnoty > 5 ng/m³ ročního průměru byly naměřeny celkem na 5 stanicích – č. 1712 a 1715 v Ostravě, č. 1680 v Havlíčkově Brodě, č. 1731 v Mostě a č. 1707 v Příbrami, kde byla v roce 2010 naměřena nejvyšší hodnota ročního průměru – 13,6 ng/m³ příloha č. 5, graf č. 32.

Z analýzy zastoupení Ni v souběžně odebíraných vzorcích frakcí PM₁₀ a PM_{2,5} příloha č. 5, graf č. 32 vyplývá, že v průměru bylo přibližně 60 až 80 % niklu ve frakci PM_{2,5} a tento podíl náhodně kolísal v průběhu kalendářního roku.

Teoretický odhad pravděpodobnosti vzniku nádorového onemocnění při celoživotní expozici měřeným koncentracím niklu se pro sledovaná sídla pohybuje v rozsahu $1,86 \times 10^{-7}$ až $5,48 \times 10^{-6}$ tj. 2 osoby z 10 milionů až 5 osob z 1 miliónu celoživotně exponovaných obyvatel příloha č. 5, graf č. 35.

4.5 Mangan – Mn

ČSN 14902: 2006 „Referenční metoda stanovení Pb, Cd, As, Ni ve venkovním ovzduší“ s detekčním limitem (DL) na úrovni $0,3 \text{ ng/m}^3$.
Limitní hodnota není stanovena, referenční koncentrace (Rfk) stanovená SZÚ – $0,15 \text{ } \mu\text{g/m}^3/\text{rok}$ ($150 \text{ ng/m}^3/\text{rok}$).

Roční střední hodnoty manganu na 85 % (31) stanic nepřekročily 10 ng/m^3 , na 3 stanicích byly naměřeny hodnoty 20 až 56 ng/m^3 ročního průměru (10 až 30 Rfk).

Referenční koncentrace stanovená SZÚ nebyla v roce 2010 překročena na žádné měřicí stanici. Hodnota 10 % stanovené Rfk byla překročena na 4 stanicích, zatímco v případě stanic zatížených významným průmyslovým zdrojem Ostrava Bartovice (č. 1712) s $51,6 \text{ ng/m}^3/\text{rok}$, Ostrava Mariánské Hory (č. 1715) s $55,8 \text{ ng/m}^3/\text{rok}$ a Karviná (č. 1709) s $17,6 \text{ ng/m}^3/\text{rok}$ jsou nejpravděpodobnější příčinou emise z průmyslových provozů, příčinou vyšší zátěže na stanici v Brně č. 1748 v Masné ulici ($36,8 \text{ ng/m}^3/\text{rok}$) může být i přenos z blízké komunikace či železniční tratě.

4.6 Chrom – Cr

Pouze interní postupy pro sumu Cr - rozklad mikrovlnná pec - AAS, XRF, modifikace ICP - detekční limit - $0,2 \text{ ng/m}^3$.
Imisní limit - není stanoven, referenční koncentrace stanovená SZÚ (pouze pro Cr^{+VI}) – $2,5 \times 10^{-5} \text{ } \mu\text{g/m}^3/\text{rok}$ ($0,025 \text{ ng/m}^3/\text{rok}$); uvedenou referenční koncentraci nelze pro hodnocení celkového chromu ve venkovním ovzduší (variabilní směs Cr^{+III} a Cr^{+VI} s odhadovaným zastoupením Cr^{+VI} v rozsahu od 0,001 % do 10 % - tj. čtyř řádů) přímo použít.

Na 27 hodnocených stanicích se roční aritmetické průměry pohybovaly v rozmezí $1 - 5 \text{ ng/m}^3$, na 6 stanicích mezi $5 - 10 \text{ ng/m}^3$ a na jedné stanici v Jihlavě (č. 1682) byla naměřena hodnota $12,8 \text{ ng/m}^3$. Za modelového odhadu, při středním zastoupení Cr^{VI+} ve směsi na úrovni 0,1 až 0,5 %, by se koncentrace Cr^{VI+} pohybovaly v rozmezí $0,001 - 0,01 \text{ ng/m}^3$, tedy pod úrovní 40 % SZÚ stanovené referenční koncentrace.

5 Specifické sledované látky

5.1 VOC – těkavé organické látky

1	Analytické postupy
-	automatizované (on-line) postupy - ČSN EN 14662:2005-3 „Kvalita vnějšího ovzduší – normalizovaná metoda měření koncentrací benzenu“, stanovení pomocí automatických analyzátorů BTEX, detekční limit - 0,1 – 1,0 µg/m ³ .
2	Imisní limit (IL)
1.	benzen jako roční ar. průměr - 5 µg/m ³ , jednotka karcinogenního rizika pro benzen (UCR) – $6 \times 10^{-6}(\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3})^{-1}$
3	Referenční koncentrace (Rfk) podle § 45 zákona č. 472/2005 Sb.:
-	etylbenzen - 400 µg/m ³ /24h
-	toluen - 260 µg/m ³ /rok
-	xyleny - 100 µg/m ³ /rok

V roce 2010 byly zpracovány hodnoty koncentrací těkavých organických látek (VOC) v ovzduší z celkem 13 stanic, které provozuje ČHMÚ v rámci státní imisní sítě AIM. Na stanicích byly pomocí automatických analyzátorů sledovány hmotnostní koncentrace zdravotně nejvýznamnějších látek benzenu a toluenu.

Při interpretaci naměřených hodnot je nutno vzít v úvahu lokalizaci měřicích stanic v relaci k největším zdrojům těkavých organických látek (a zvláště benzenu) do ovzduší – dopravě a těžkému průmyslu.

Úroveň znečištění ovzduší **benzenem** se pohybovala v roce 2010 v městských dopravně zatížených lokalitách v rozmezí 0,7 – 2,1 µg/m³/rok s hodnotou 2,1 µg/m³ na dopravně extrémně zatíženém „hot spot“ v Praze 2 na Legerově ulici. V městských nezatížených lokalitách se roční střední hodnoty pohybovaly okolo 1 µg/m³ příloha č. 5, graf č. 11 s hodnotou 0,55 µg/m³ na pozad'ové stanici v Košetících. Naproti tomu roční střední hodnoty na stanicích v okolí průmyslových zdrojů v Ostravě byly mezi 4,3 až 6,7 µg/m³; imisní limit byl překročen shodně s minulými léty na stanici č. 1410 v Ostravě Přívozu.

Roční střední hodnota se v závislosti na intenzitě okolní dopravy pohybovala v rozsahu od 1 µg/m³ v dopravou nezatížených lokalitách, přes 1,7 µg/m³ u dopravně středně zatížených, 2,1 µg/m³ ročního průměru v dopravně extrémně exponovaných místech až po více než 5,5 µg/m³ ročního průměru v průmyslem silně exponovaných lokalitách.

Za zjednodušujícího předpokladu plošného charakteru znečištění venkovního ovzduší benzenem, lze úroveň potenciální expozice benzenem charakterizovat vztahem ročního aritmetického průměru k imisnímu limitu příloha č. 5, graf č. 36. Pak z 2,1 milionu obyvatel (Praha je hodnocena jako celek) žijících ve sledovaných oblastech pokrytých měřením žije:

- 5,8 % v místech s úrovní znečištění ovzduší benzenem v rozsahu LDL – 1 µg/m³;
- 75,3 % v místech s úrovní znečištění ovzduší benzenem od 1 do 2 µg/m³;
- 4,5 % v místech s úrovní znečištění ovzduší benzenem v rozsahu 2 až 5 µg/m³;
- 14,5 % obyvatel žije v oblastech, kde je překročen imisní limit 5 µg/m³/rok - Ostrava je zde hodnocena jako celek.

V relaci s předchozími léty je zátěž ve sledovaných oblastech srovnatelná nebo se mírně snížila. Teoretický odhad pravděpodobnosti vzniku nádorového onemocnění

při celoživotní expozici měřeným koncentracím benzenu se pro sledovaná sídla pohybuje v rozsahu $3,30 \times 10^{-6}$ až $4,30 \times 10^{-5}$, tj. 3 osoby z 1 milionu až 4 osoby ze 100 tisíc celoživotně exponovaných obyvatel **příloha č. 5, graf č. 35**.

Další látkou, která byla sledována na všech stanicích, je **toluen příloha č. 5, graf č. 12**. Jeho koncentrace se pohybovaly v rozmezí 0,7 – 6,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a to včetně stanic s průmyslovou nebo vysokou dopravní zátěží. Tyto hodnoty jsou ve srovnání s referenční koncentrací o 2 řády nižší, obdobná úroveň znečištění byla zjišťována i v předchozích letech.

5.2 PAU – polycyklické aromatické uhlovodíky

1. Analytické postupy
 - ISO 12884:2000 „Stanovení sumy (pevná a plynná fáze) polycyklických aromatických uhlovodíků ve vnějším ovzduší – odběr na filtry a na sorbent s metodou GC/MS“ – detekční limit 0,1 ng/m^3 .
2. Imisní limit (IL)
 2. Cílový imisní limit (CIL) je stanoven pro benzo[a]pyren, jako roční - 0,001 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (1 ng/m^3), jednotka karcinogenního rizika pro BaP (UCR) – $8,7 \times 10^{-2} (\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3})^{-1}$
3. Referenční koncentrace (Rfk) podle § 45 zákona č. 472/2005 Sb.:
 - fenantren = 1 $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$ (1 000 $\text{ng}/\text{m}^3/\text{rok}$)
 - benzo[a]antracen = 0,01 $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$ (10 $\text{ng}/\text{m}^3/\text{rok}$)

V roce 2010 byly měřeny koncentrace polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU) na 9 stanicích provozovaných zdravotními ústavami (ZÚ) a na 9 stanicích provozovaných ČHMÚ, z nichž 1 stanice (Košetice) je klasifikována jako požadová. V režimu odběrů – každý šestý den - byl sledován soubor 12 základních PAU:

fenantren, antracen, fluoranten, pyren, benzo[a]antracen, chrysen, benzo[b]fluoranten, benzo[k]fluoranten, benzo[a]pyren, dibenz[a,h]antracen, benzo[g,h,i]perylen, indeno[1,2,3-c,d]pyren a výběrově fluoren a coronen. Vyhodnocována byla i suma PAU a toxický ekvivalent BaP - TEQ.

Na stanicích provozovaných ČHMÚ bylo použito jiné odběrové zařízení a bylo sledováno užší spektrum látek omezené na partikulárně vázané vyšemolekulární sloučeniny zachycované pouze na křemenných filtrech.

Při hodnocení měřených hodnot polycyklických aromatických uhlovodíků je nutné mít stále na zřeteli jejich vazbu na suspendované částice, které zde slouží jako vektor. Z porovnání imisních charakteristik stanic umístěných v jednotlivých typech městských lokalit vyplývá, že se jedná vždy o kombinaci vlivu dvou hlavních zdrojů emisí PAU (domácí topeniště a doprava), kdy se emise z liniových zdrojů sčítají s městským pozadím ovlivňovaným lokálními malými zdroji. Specifickým případem je průmyslem a starou zátěží exponovaná ostravsko-karvinská aglomerace, kde se k obvyklým zdrojům (doprava a lokální zdroje) přidávají jako majoritní velké průmyslové celky a dálkový transport.

- V centrech městských celků a aglomerací lze zátěž z dopravy charakterizovat jako plošnou, rozdíly mezi málo zatíženými a dopravně významně exponovanými lokalitami jsou minimální.
- Domácí topeniště se prosazují hlavně v okrajových částech měst a v místech s kvantifikovatelným podílem spalování fosilních paliv. Tyto lokality se vyznačují

vyššími koncentracemi v topném období a hodnotami pod mezí detekce v období netopném.

Výše uvedené závěry lze aplikovat na měřené hodnoty jednotlivých PAU. Pro **benzo[a]pyren** (BaP), který je často používán jako indikátor zátěže ovzduší, platí:

- hodnota ročního aritmetického průměru na pozad'ové stanici ČHMÚ Košetice byla 0,56 ng/m³ a zároveň 15 % měřených 24 hodinových koncentrací překročilo 1 ng/m³), což je srovnatelné s hodnotami měřenými v některých pozad'ových městských lokalitách;
- rozpětí ročních středních průměrů na městských stanicích nezátěžených průmyslem se pohybuje mezi 0,5 až 1,8 ng/m³. Z tohoto rozpětí vybočuje roční hodnota 4,3 ng/m³, zjištěná na stanici č. 1455 ve Švermově u Kladna, kde se v úzkém sevřeném údolí kombinují emise z domácích topenišť spalujících převážně pevná fosilní paliva s lokálně významným podílem emisí z dopravy;
- v letním období byly měřené 24 hodinové koncentrace v dopravou zatížených lokalitách i pod 0,1 ng/m³, v zimním období nepřekračovaly 10 ng/m³; střední roční hodnota v tomto typu městské oblasti 1,0 ng/m³;
- v okrajových částech měst a v lokalitách s kvantifikovatelným podílem spalování fosilních paliv jsou koncentrace měřené v letním období menší než 0,1 ng/m³, v zimní sezóně 2010 překročily lokálně i 9 ng/m³; střední hodnota v tomto typu městské oblasti byla 0,99 ng/m³;
- v průmyslem zatížených lokalitách (chemický průmysl, metalurgie...), především v Ostravsko - karvinské pánvi, jsou až několikanásobně vyšší roční střední hodnoty (1,6 až 7,2 ng/m³/rok) se zimními 24 hodinovými maximy v řádu desítek ng/m³; v letním období se zde měřené hodnoty nejčastěji pohybovaly do 3 ng/m³; střední roční hodnota pro tuto kategorii byla 5,0 ng/m³.

V roce 2010 byla hodnota CIL pro benzo[a]pyren (**příloha č. 5, graf č. 13**) překročena na 12 z 18 do zpracování zahrnutých stanic. Hodnota CIL byla nejenom čtyř a vícenásobně překročena na všech stanicích v Ostravě a v Karvině (4,4 až 7,2 ng/m³) ale i 4,3 krát na stanici v Kladno - Švermov. Na ostatních městských stanicích byla hodnota CIL překročena maximálně o 80 %. Nejnížší hodnoty, naměřené na městských pozad'ových stanicích - stanice č. 1678 v Hradci Králové - 0,52 ng/m³/rok, stanice č. 1011 v Ústí n/Labem, - 0,62 ng/m³/rok, č. 1032 v Sokolově - 0,64 ng/m³/rok či č. 1684 ve Žďáru n/Sázavou - 0,62 ng/m³/rok jsou srovnatelné s koncentracemi zjištěnými na pozad'ové stanici v Košetících (0,56 ng/m³/rok).

Teoretický odhad pravděpodobnosti vzniku nádorového onemocnění při celoživotní expozici měřeným koncentracím benzo[a]pyrenu se pro sledovaná sídla pohybuje v rozsahu $4,5 \times 10^{-5}$ až $5,8 \times 10^{-4}$, tj. 4 osoby ze 100 tisíc až 6 osob z deseti tisíc celoživotně exponovaných obyvatel **příloha č. 5, graf č. 35**.

Význam emisí z velkých průmyslových zdrojů je zřejmý i u dalších dvou látek, pro které jsou stanoveny referenční koncentrace, u **benzo[a]antracenu** (BaA) a **fenantrenu** (FEN):

- roční střední hodnoty fenantrenu se na většině městských stanic pohybovaly v rozmezí od 7 do 24 ng/m³. Na stanicích monitorujících okolí průmyslových zdrojů byly ale roční střední hodnoty již téměř dvakrát až čtyřikrát vyšší - v rozsahu 55 až 89 ng/m³/rok- tj. do 10 % stanovené referenční koncentrace, která tak nebyla na žádné stanici naplněna **příloha č. 5, graf č. 14**.
- U benzo[a]antracenu, který byl sledován na 15 stanicích, byly zjištěny roční průměry v širokém rozpětí 0,7 - 15 ng/m³ (**příloha č. 5, graf č. 15**). Na městských stanicích mimo Ostravsko-karvinskou pánev se roční střední hodnoty pohybovaly v rozsahu od 0,8 do

1,7 ng/m³/rok. Nejnižší hodnota naměřená na stanici 1678 v Hradci Králové (0,8 ng/m³/rok) je srovnatelná s ročním průměrem naměřeným na pozad'ové stanici EMEP v Košetících (0,7 ng/m³/rok).

- Roční referenční koncentrace (10 ng/m³) byla překročena na průmyslovými emisemi silně zatížené stanici v Ostravě v Bartovicích (15,0 ng/m³) a v Karviné (14,3 ng/m³). Na ostatních stanicích v Ostravě byly roční průměry těsně pod referenční koncentrací (8,8 až 9,7 ng/m³).

Roční imisní charakteristiky ostatních sledovaných PAU včetně jejich sumy jsou uvedeny v grafech v **grafech č. 16 až 26 v příloze č. 5**. Těkavější PAU byly sledovány pouze na 9 městských stanicích. I zde se projevují rozdíly v majoritním zastoupením různých typů zdrojů. Hodnoty naměřené na specifickém průmyslem zatížených stanicích v Ostravě a Karviné jsou ve srovnání s ostatními městskými stanicemi mnohonásobně vyšší.

Výšemolekulární PAU byly sledovány celkem na 18 místech a je pro ně charakteristický velký rozdíl mezi aritmetickým a geometrickým průměrem, což svědčí o značném sezónním kolísání koncentrací. Výšemolekulární PAU mají karcinogenní účinky a pro posouzení vlastností celé směsi se používá toxický ekvivalent BaP, který odráží skutečnost, že jednotlivé PAU jsou různě silnými karcinogeny. Za základ vyjádření potenciálního karcinogenního rizika byl vzat benzo[*a*]pyren a na základě experimentálních dat byly vypočteny hodnoty toxických ekvivalentových faktorů (TEF) pro jednotlivé PAU.

Tabulka č. 6. - Hodnoty TEF pro jednotlivé látky

Sloučenina	TEF	Sloučenina	TEF
Benzo[<i>a</i>]pyren	1	Benzo[<i>b</i>]fluoranten	0,1
Dibenz[<i>a,h</i>]antracen	1	Benzo[<i>k</i>]fluoranten	0,01
Benzo[<i>a</i>]antracen	0,1	Indeno[<i>c,d</i>]pyren	0,1

Zdroj: US EPA

Vynásobením naměřené koncentrace každého v tabulce uvedeného zástupce PAU tímto faktorem je po sečtení získána hodnota toxického ekvivalentu benzo[*a*]pyrenu (TEQ BaP) směsi PAU **příloha č. 5, graf č. 27**. Nejsou zde prezentovány hodnoty ze stanic ČHMÚ, které neměří celé spektrum PAU. Z výsledků je patrné, že nejvyšší hodnoty toxického ekvivalentu BaP byly v roce 2010 zjištěny na stanici v Ostravě – Bartovicích (10,5 ng/m³/rok) a stanici Karviné (10,3 ng/m³/rok), které monitorují vliv velkého průmyslového zdroje. Rovněž na třech dalších, průmyslem zatížených stanicích v Ostravě, byly nalezeny hodnoty (6,4 a 8,7 ng/m³), které jsou několikanásobně vyšší než na ostatních městských stanicích, kde se roční hodnoty nezávisle na úrovni zátěže z dopravy pohybovaly od 1,0 do 2,4 ng/m³.

Na **grafu č. 28 v příloze č. 5** je znázorněno rozpětí koncentrací PAU v letech 1997-2010. Je zřejmé, že pro BaP byl cílový imisní limit překročen alespoň jednou na všech stanicích s výjimkou pozad'ové stanice EMEP v Košetících, naopak k překračování referenční koncentrace pro BaA dochází dlouhodobě pouze na stanicích v Ostravě a Karviné.

Na **grafu č. 29 v příloze č. 5** je prezentován dlouhodobý vývoj zátěže (1997 až 2010) městského ovzduší PAU (BaP, BaA a TEQ BaP) a odhad dlouhodobého trendu

ročních středních hodnot BaP. Vybrané tři stanice mají již dostatečně dlouhou časovou reprezentativnost a zastupují základní typy městského prostředí - městské pozadí (stanice ve Žďáru n/Sázavou), městská středně dopravně zatížená lokalita (stanice v SZÚ na Praze 10) a městská průmyslová oblast (stanice v Karviné). Na první pohled je zřejmý rozdíl mezi úrovní zátěže v těchto vybraných lokalitách, když jednoznačně nejvyšší hodnoty jsou dlouhodobě měřeny v průmyslem a dálkovým transportem zatížené Karviné. Lze říct, že jsou dva až třikrát vyšší. A naopak je možné v průběhu ročních hodnot všech tří stanic pozorovat určité shodné prvky, mezi které patří vyšší hodnoty na počátku sledovaného období, pozvolný nárůst mezi roky 1999 až 2003 či minimum v roce 2005. Navíc odhad vývoje (použito exponenciálního trendu) pro časové řady ročních průměrů v období 1997 až 2010 dává pro všechny tři stanice srovnatelné výsledky - tj. nerostoucí a neklesající trend. Interpretovat to lze i jako víceméně dlouhodobě stabilní zátěž danou zastoupením spolupůsobících zdrojů, jejíž aktuální úroveň v současnosti nejvíce ovlivňují meteorologické jevy.

6 Validace naměřených hodnot

6.1 Hodnoty pod mezí detekce použitých analytických postupů

Pokud je výsledek stanovení pod mezí detekce příslušné metody, je jako reálná hodnota vložena hodnota poloviny intervalu mezi mezí detekce a nulou. V případě, že v souboru dat je více než 50 % hodnot pod mezí detekce, nejsou dále hodnoceny imisní charakteristiky.

Tabulka č. 7. - Meze detekce používaných automatizovaných/přímých postupů.

Látka	Metoda	detekční limit
oxid siřičitý	UV fluorescence	3 µg/m ³
oxidy dusíku	chemiluminiscence	1,2-2 µg/m ³
oxid uhelnatý	IR korelační spektrometrie	100 µg/m ³
ozón	UV fotometrie	2 µg/m ³
BTEX	plynová chromatografie	0,1 až 1 µg/m ³
Suspendované částice	β-absorbce, vibrační, optical counters	10 µg/m ³

Citlivost používaných analyzátorů je na hladině 1% použitého rozsahu měření.

Tabulka č. 8. - Meze detekce používaných aspiračních/nepřímých postupů.

Látka	Metoda	detekční limit
oxid siřičitý	(West-Gaeke - spektrofotometrie)	4 µg/m ³
suma oxidů dusíku	(Saltzmann - spektrofotometrie)	8 µg/m ³
suspendované částice	(gravimetrie)	10 µg/m ³
kadmium	Bezplamenová atomizace	0,1 ng/m ³
	Atomizace plamenem	3 ng/m ³
chrom	Bezplamenová atomizace	0,2 ng/m ³
	Atomizace plamenem	30 ng/m ³
olovo	Bezplamenová atomizace	0,1 ng/m ³
	Atomizace plamenem	10 ng/m ³
arsen	Hydridová technika	0,3 ng/m ³
	Atomizace plamenem	1 ng/m ³
nikl	Bezplamenová atomizace	0,2 ng/m ³
	Atomizace plamenem	2 ng/m ³
mangan	Bezplamenová atomizace	0,2 ng/m ³

Látka	Metoda	detekční limit
beryllium	Bezplamenová atomizace	0,5 ng/m ³
měď	Bezplamenová atomizace	0,5 ng/m ³
zinek	Atomizace plamenem	5 ng/m ³
PAU	ISO EN 12884:2000	0,1 ng/m ³

Nejvíce hodnot pod mezí detekce se objevuje v části projektu - stanovení těkavých organických látek a těžkých kovů.

6.2 Zásahy do hodnot naměřených v roce 2010

Ze zpracování byly v rámci ověřovacího procesu ve spolupracujících oblastech vyloučeny jednotlivé hodnoty nebo intervaly, kdy byla prokázána nesprávná činnost analyzátoru. Samostatnou součástí systému je validace všech měřených primárních hodnot, která probíhá průběžně ve spolupráci s pracovníky Informačního systému kvality ovzduší (ISKO) ČHMÚ.

VII. KOMPLEXNÍ HODNOCENÍ KVALITY OVZDUŠÍ

Komplexní hodnocení kvality ovzduší bylo v roce 2010 provedeno pro základní identifikované typy městských lokalit viz příloha č. 2. Tento postup je používán od roku 2007, kdy nahradil původní přístup hodnocení městských celků nebo hodnot na jedné měřicí stanici. Kritérii rozdělení byla intenzita okolní dopravy, podíl jednotlivých typů zdrojů vytápění a zátěž významným průmyslovým zdrojem.

A. Index kvality ovzduší - IKO_R

Zpracování Indexu kvality ovzduší (IKO_R) vychází z limitních koncentrací (imisní limit - IL a cílový imisní limit - CIL) škodlivin, uvedených v Nařízení vlády č. 597/2006 Sb. Do zpracování byly zahrnuty roční hodnoty aritmetického průměru oxidu dusičitého (NO₂), suspendovaných částic frakce PM₁₀, arzenu, kadmia, niklu, olova, benzeno[*a*]pyrenu. (Postup výpočtu IKO_R je možno nalézt na http://www.szu.cz/uploads/documents/chzp/ovzdusi/organizace_mzso/index_kvality_ovzdusi.pdf.) U typů městských lokalit, které nezahrnují stanice měřicí PAU, byly pro výpočet doplněny tyto hodnoty z imisně podobných lokalit. Vypočtené hodnoty IKO_R jsou znázorněny na grafu č. 33 v příloze č. 5, kde jsou pro srovnání (jako kategorie č. 11) uvedeny hodnoty vypočtené pro pozadřové stanice EMEP Košetice (IKO_R = 0,67) a Bílý Kříž ČHMÚ (IKO_R = 0,61). Vypočtené hodnoty nelze přímo srovnávat s výsledky z minulých let vzhledem ke změnám v zařazení některých stanic a změnám v počtu měřených škodlivin na některých stanicích.

Z vypočtených hodnot IKO_R za rok 2010 vyplývá že:

- nejlepší, první třídě kvality ovzduší odpovídají čisté městské pozadřové lokality a venkovské pozadřové lokality, charakterizované stanicemi EMEP;
- skupinové zpracování zvýraznilo význam vlivu malých lokálních zdrojů na kvalitu ovzduší ve městech. Hodnota IKO_R v městských obytných zónách pouze s lokálními zdroji vytápění dosáhla 1,4;
- střední hodnoty vypočítané pro jednotlivé typy městských lokalit bez významné zátěže průmyslovou výrobou rostou v závislosti na intenzitě dopravy od 0,82 do 1,42, tj. v rozsahu první až druhé třídy kvality ovzduší;
- v lokalitách ovlivněných průmyslovými zdroji v ostravsko-karvinské oblasti spadají vypočtené střední hodnoty IKO_R (kategorie 8 - 3,04 a kategorie 9 - 3,18) do klasifikace 4. třídy IKO (ZNEČIŠTĚNÉ OVZDUŠÍ).

Nejčastěji je v sídlech a v okolí velkých průmyslových zdrojů překračován cílový imisní limit pro benzo[*a*]pyren a pro suspendované částice frakce PM₁₀, v pražské aglomeraci charakterizovatelné vysokou hustotou dopravních komunikací i pro oxid dusičitý.

B. Suma plnění ročních imisních limitů

Kvalitu ovzduší lze komplexně hodnotit i pomocí individuálních podílů jednotlivých sledovaných látek vyjádřených ve formě celkové sumy podílů imisních a cílových imisních limitů a ročních aritmetických průměrů.

V grafickém zpracování **příloha č. 5, graf č. 34** jsou pro srovnání zahrnuty i výsledky z pozadových stanic EMEP – Košetice a Bílý Kříž, provozovaných ČHMÚ. Ve všech devíti hodnocených typech městských lokalit, a to včetně pozadových stanic, překračuje suma individuálních podílů hodnotu 1 a pohybuje se v rozsahu od 1,91 (městské pozadové oblasti) do 9,47 v průmyslem exponovaných lokalitách na Ostravsku.

Z detailnějšího rozboru vyplývá:

- zátěž měřených lokalit suspendovanými částicemi frakce PM₁₀, kde se hodnoty podílu pohybují v rozsahu od 0,49 do 1,50 má v podstatě plošný charakter. Odpovídající hodnota na pozadové stanici EMEP v Košetících byla 0,487;
- vysoká variabilita zátěže měřených lokalit PAU (indikátor benzo[*a*]pyren), kde se hodnoty podílu pohybují v rozsahu od 0,51 v městských pozadových oblastech až po maximum 7,23 v průmyslem zatížených lokalitách v Ostravě. Odpovídající hodnota z pozadové stanice ČHMÚ v Košetících byla 0,56;
- variabilní, lokálně vysoká zátěž ovzduší oxidem dusičitým (hodnoty podílu se pohybují od 0,39 do 1,68 v městských dopravně exponovaných lokalitách), arsenem (od 0,11 do 1,12 v lokalitách s významným podílem spalování fosilních paliv až po 0,79 v okolí velkých průmyslových zdrojů) a benzenem (od 0,13 do 1,34 v okolí velkých průmyslových zdrojů);
- nižší zátěž Cd (podíl k limitu < 0,26) a Ni (mimo stanici v Příbrami byl podíl ročních středních hodnot k limitu < 0,35) a již téměř nevýznamná zátěž ovzduší Pb, kde se hodnota podílu přiblížila k úrovni 0,1 pouze na stanici v průmyslové vleče (Ostrava Bartovice).

Hodnoty v roce 2010 jsou srovnatelné s hodnotami v roce 2009.

C. Hodnocení rizik

Jednou z možností hodnocení znečištění ovzduší je odhad vlivu znečišťujících látek na zdraví lidí metodou hodnocení zdravotních rizik. Uplatnění tohoto vlivu je závislé na jejich koncentraci v ovzduší a době, po kterou jsou lidé těmto látkám vystaveni. Skutečná expozice v průběhu roku a v průběhu života jednotlivce značně kolísá a liší se v závislosti na povolání, životním stylu, resp. na koncentracích látek v různých lokalitách a prostředích.

Při hodnocení se využívá znalostí o působení látek, odvozených z epidemiologických studií, experimentů na zvířatech, nebo ze studií vlivu těchto látek v pracovním prostředí a odhaduje se, jaký dopad na zdraví může mít konkrétní úroveň znečištění ovzduší. Pro vyjádření míry rizika se používá předpověď výskytu zdravotních účinků u exponovaných osob.

Mezi zdravotně nejvýznamnější znečišťující látky v ovzduší patří v první řadě aerosol (suspendované částice v ovzduší), polycyklické aromatické uhlovodíky a v lokalitách významně zatížených dopravními emisemi i oxid dusičitý.

Působení oxidu dusičitého je spojené se zvýšením celkové, kardiovaskulární a respirační úmrtnosti, ale je obtížné až nemožné oddělit účinky dalších, současně působících látek, zejména aerosolu. Pro děti znamená expozice NO₂ zvýšené riziko respiračních onemocnění v důsledku snížené obranyschopnosti vůči infekci, snížení plicních funkcí. Hlavním efektem NO₂ je nárůst reaktivity dýchacích cest. V řadě

studií se potvrdilo, že množství hospitalizací a návštěv pohotovosti pro astmatické potíže dětí je závislé na koncentraci NO_2 v ovzduší. Nejvíce jsou oxidu dusičitému vystaveni obyvatelé městských lokalit významně ovlivněných dopravou. Z hodnot zjištěných ročních průměrů vyplývá, že zvláště v pražské aglomeraci lze u obyvatel očekávat snížení plicních funkcí, zvýšení výskytu respiračních onemocnění, zvýšený výskyt astmatických obtíží a alergií, a to u dětí i dospělých.

Pro působení aerosolových částic v ovzduší nebyla zatím zjištěna bezpečná prahová koncentrace. Krátkodobé zvýšení denních koncentrací suspendovaných částic frakce PM_{10} se podílí na nárůstu celkové nemocnosti i úmrtnosti, zejména na onemocnění srdce a cév, na zvýšení počtu osob hospitalizovaných pro onemocnění dýchacího ústrojí, zvýšení kojenecké úmrtnosti, zvýšení výskytu kašle a ztíženého dýchání – zejména u astmatiků a na změnách plicních funkcí při spirometrickém vyšetření. Dlouhodobě zvýšené koncentrace mohou mít za následek snížení plicních funkcí u dětí i dospělých, zvýšení nemocnosti na onemocnění dýchacího ústrojí, výskyt symptomů chronického zánětu průdušek a zkrácení délky života zejména z důvodu vyšší úmrtnosti na choroby srdce a cév zvláště u starých a nemocných osob, a pravděpodobně i na rakovinu plic. Tyto účinky bývají uváděny i u průměrných ročních koncentrací nižších než $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Při chronické expozici jemným suspendovaným částicím frakce $\text{PM}_{2,5}$ se redukce očekávané délky života začíná projevovat již od průměrných ročních koncentrací $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Pro odhad rizika dlouhodobé expozice suspendovaným částicím byly použity závěry americké studie ACS (American Cancer Society), doporučené WHO v dodatku ke Směrnici pro kvalitu ovzduší v Evropě z roku 2005. Podle autorů zvýšení průměrné roční koncentrace jemné frakce suspendovaných částic $\text{PM}_{2,5}$ o $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ zvyšuje celkovou úmrtnost exponované populace o 6 % (95 % CI 2–11 %) a úmrtnost na choroby srdce a cév o 12 %. Tento vztah je v dodatku, aktualizujícím v roce 2005 Směrnici pro kvalitu ovzduší v Evropě, modifikován na částice PM_{10} přepočtem 2:1, kdy navýšení roční koncentrace o $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ zvyšuje celkovou úmrtnost exponované populace o 3 %. Pro Českou republiku lze toto doporučení WHO konkretizovat na základě odhadu průměrného zastoupení frakce $\text{PM}_{2,5}$ ve frakci PM_{10} , které v roce 2010 bylo 75 % na 2:1,5. (Průměrný roční podíl suspendovaných částic frakce $\text{PM}_{2,5}$ ve frakci PM_{10} vypočítaný z hodnot souběžně měřených na 17 stanicích se pohyboval od 49,6 % do 84 %). Navýšení roční koncentrace PM_{10} o $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ by v tomto případě zvyšovalo celkovou úmrtnost exponované populace o 4,5 %.

Za základ hodnocení je brána průměrná roční koncentrace PM_{10} $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ jako horní hranice, pod níž se s více než 95% mírou spolehlivosti úmrtnost nezvyšuje. Ani tato hodnota však neznamená plnou ochranu veškeré populace před nepříznivými účinky suspendovaných částic. Pro odhad dalších možných vlivů byla použita metodika hodnocení vlivu ovzduší na zdraví zpracovaná v programu CAFE (Clean Air For Europe), která využívá výsledků řady provedených studií analyzujících ukazatele úmrtnosti, nemocnosti, výskyt příznaků, zvýšené užívání léků a další. Odvozuje vztah mezi dávkou a účinkem, který vyjadřuje počtem atributivních případů za rok vztahených k průměrné roční koncentraci suspendovaných částic a k počtu exponovaných obyvatel a jejich věkové struktuře.

Na základě průměrné koncentrace suspendovaných částic frakce PM₁₀, zjištěné v roce 2010 v městském prostředí (29,6 µg/m³), lze zhruba odhadnout, že v důsledku znečištění ovzduší touto škodlivinou byla celková úmrtnost navýšena o 2,9 % (respektive o 4,3 % při zohlednění průměrného 75 % zastoupení frakce PM_{2,5} ve frakci PM₁₀). Vzhledem k rozmezí průměrných ročních koncentrací této škodliviny v různých typech lokalit, které se pohybovaly od 19,5 µg/m³ do 60,0 µg/m³, se odhad podílu předčasně zemřelých v důsledku znečištění ovzduší PM₁₀ na celkovém počtu zemřelých pohybuje od 1% v městských lokalitách bez dopravní zátěže až po 12 % v nejvíce průmyslem a dopravou zatížených lokalitách (respektive o 1,5 % až 18 % při zohlednění průměrného 75 % zastoupení frakce PM_{2,5} ve frakci PM₁₀). Při celkovém počtu 106,8 tisíc zemřelých obyvatel ČR v roce 2010 (zdroj ČSÚ 2011) lze z uvedených dat odhadnout, že počet předčasných úmrtí, na kterých se podílela expozice suspendovaným částicím frakce PM₁₀, se pohyboval v rozmezí 1 888 do 16 252 osob (horní odhad je pro modelový případ, kdy by bylo na celém území znečištění ovzduší stejné jako v ostravsko-karvinské oblasti) se střední hodnotou 3 010 předčasně zemřelých osob v ČR (respektive o 2 832 až 24 378 se střední hodnotou 4 515 při zohlednění průměrného 75 % zastoupení frakce PM_{2,5} ve frakci PM₁₀). Trend v posledních pěti letech má kolísavý charakter.

Tabulka č. 9 – Vývoj (2006 – 2010) hodnot navýšení celkové roční úmrtnosti o „předčasná úmrtí“ - střední hodnota a její (rozpětí) pro ČR

počet předčasných úmrtí/rok	2006	2007	2008	2009	2010
PM ₁₀ (50 % zastoupení frakce PM _{2,5})	4 352 (0 -12 418)	2 452 (0 -12 446)	2 128 (0 - 8 310)	2 332 (0 - 9730)	2 991 (0 - 16 252)
PM ₁₀ (75 % zastoupení frakce PM _{2,5})	6 528 (0 - 18 627)	3 678 (0 - 18 669)	3 192 (0 - 12 465)	3 498 (0 - 14 595)	4 515 (0 - 24 378)

Poznámka:

- Navýšení celkové úmrtnosti bylo počítáno z rozpětí měřených hodnot v ČR a ze středních hodnot pro Českou republiku, pro hodnoty ročního průměru PM₁₀ ≤ 20 µg/m³ hodnoceno jako 0, hodnoty celkové roční úmrtnosti byly převzaty z podkladů ČSÚ.
- Při přepočtu účinků PM₁₀ bylo použito doporučení WHO, které předpokládá střední zastoupení frakce PM_{2,5} ve frakci PM₁₀ na hladině 50 % a odhad střední hodnoty zastoupení frakce PM_{2,5} ve frakci PM₁₀ pro Českou republiku na úrovni 75 %.

Na základě průměrné koncentrace suspendovaných částic frakce PM₁₀, zjištěné v roce 2010 v městském prostředí (29,6 µg/m³), lze zhruba odhadnout, že v důsledku znečištění ovzduší touto škodlivinou bylo v roce 2010 přijato do nemocnic v celé ČR odhadem 900 pacientů s akutními srdečními obtížemi a 1400 pacientů pro akutní respirační obtíže. Odhad pro rozmezí průměrných ročních koncentrací této škodliviny jsou 4 akutní příjmy do nemocnic pro srdeční obtíže a 7 pro respirační obtíže na 100 000 obyvatel žijících v prostředí s nejnižší úrovní znečištění (19,5 µg/m³) až 22 akutně přijatých pacientů do nemocnic pro srdeční obtíže a 35 pro respirační onemocnění na 100 000 obyvatel v nejvíce průmyslem a dopravou zatížených lokalitách (60 µg/m³).

Znečištění ovzduší oxidem uhelnatým a oxidem siřičitým nepředstavuje v měřených sídlech zdravotní riziko. A to i v případě oxidu siřičitého, kde práh účinku pro 24hodinovou koncentraci nebyl zjištěn. Na některých místech se mohou vyskytovat koncentrace vyšší než velmi nízké, považované podle posledních výsledků výzkumu

za optimální. Znečištění ovzduší ozónem nedosahuje hodnot akutně ovlivňujících zdraví, výjimkou mohou být za určitých okolností situace v teplém období roku přerůstající do tzv. letního smogu. Z těžkých kovů stanovovaných ve vzorcích aerosolu frakce PM₁₀ je olovo od plošného ukončení prodeje olovnatého benzínu v roce 2001 zdravotně nevýznamnou látkou. Stejně tak naměřené hodnoty manganu a kadmia nepředstavují zdravotní riziko. Znečištění ovzduší chromem je obtížně hodnotitelné vzhledem k nemožnosti kvantifikovat sloučeniny šesti a trojmocného chromu.

Při hodnocení karcinogenů se vychází z teorie bezprahového působení. Ta předpokládá, že neexistuje žádná koncentrace, pod kterou by působení dané látky bylo nulové. Jakákoliv expozice znamená určité riziko a velikost tohoto rizika se zvyšuje se zvyšující se expozicí. Míru karcinogenního potenciálu dané látky vyjadřuje směrnice rakovinového rizika.

Odhad používá screeningový přístup, který uvažuje celoživotní expozici 24 hodin denně pro dospělého člověka o hmotnosti 70 kg, který vdechne 20 m³ vzduchu za den. Výstupem odhadu je teoretické navýšení pravděpodobnosti vzniku nádorového onemocnění pro jednotlivce, které může způsobit daná úroveň expozice hodnocené látky nad obecný výskyt v populaci za 70 let celoživotní expozice.

Ze sledovaných ukazatelů znečištění ovzduší byly do hodnocení zahrnuty ty sledované škodliviny s karcinogenním účinkem, pro které byla definována míra karcinogenního potenciálu – arsen (As), nikl (Ni), benzen a benzo[*a*]pyren (BaP). Benzen byl ze směsi VOC vybrán jako jediná plošně sledovaná těkavá organická látka s potenciálním karcinogenním účinkem.

Stručný souhrn informací o hodnocených látkách :

– Arsen (As)

Hlavní cestou expozice arsenu je vdechování a příjem potravou a vodou. Arsen vstřebaný do organismu se ukládá zejména v kůži a jejích derivátech, jako jsou nehty a vlasy. Proniká placentární bariérou. Z organismu je vylučován převážně močí.

Chronická otrava nejčastěji zahrnuje kontaktní alergické dermatitidy a ekzémy. Časté je postižení nervového systému (degenerace optického nervu, poškození vestibulárního ústrojí), trávicího ústrojí, cévního systému i krvetvorby. V epidemiologických studiích byla pozorována zvýšená úmrtnost na kardiovaskulární choroby. U exponovaných osob byly zjištěny chromosomální aberace periferních lymfocytů. Arseničnan sodný inhibuje reparaci DNA v buňkách lidské kůže a v lymfocytech. Anorganické sloučeniny arsenu jsou klasifikovány jako lidský karcinogen. Kritickým účinkem po expozici vdechováním je rakovina plic. Pro riziko jejího vzniku je odhadována jednotka rizika ze studií profesionálně exponovaných populací ve Švédsku a USA.

– Nikl (Ni)

Vdechování všech typů sloučenin niklu vyvolává podráždění a poškození dýchacích cest, různé imunologické odezvy včetně zvýšení počtu alveolárních mikrofágů a imunosupresi. Nikl proniká placentární bariérou, takže je schopen ovlivnit prenatální vývoj přímým působením na embryo. Studie na pokusných zvířatech svědčí o tom, že některé sloučeniny niklu vykazují široký rozsah karcinogenní potence. Nejsilnějším karcinogenem v těchto experimentech byl sulfid niklitý a sulfid nikelnatý. U člověka byla popsána akutní otrava tetrakarbonylniklem, alergická kožní reakce, astma (u zaměstnanců pracujících s niklem) a podráždění sliznic. Karcinogenní účinky byly prokázány epidemiologickými studiemi po inhalační expozici vysokým koncentracím

niklu, neboť respirační trakt je cílovým orgánem, ve kterém dochází k retenci niklu s následným rizikem vzniku rakoviny dýchacího traktu. Sloučeniny niklu jsou na základě takových studií klasifikovány IARC jako prokázaný lidský karcinogen ve skupině 1, kovový nikl jako možný karcinogen ve skupině 2B.

– Benzo[*a*]pyren (BaP)

PAU mají schopnost přetrvávat v prostředí, kumulují se ve složkách prostředí a v živých organismech, jsou lipofilní a řada z nich má toxické, mutagenní či karcinogenní vlastnosti. Patří mezi endokrinní disruptory, ovlivňují porodní váhu a růst plodu. Působí imunosupresivně, snížením hladin IgG a IgA. Ve vysokých koncentracích (převyšujících koncentrace nejen ve venkovním ovzduší, ale i v pracovním prostředí) mohou mít dráždivé účinky. PAU patří mezi nepřímo působící genotoxické sloučeniny. Vlivem biotransformačního systému organismu vznikají postupně metabolity s karcinogenním a mutagenním účinkem. Elektrofilní metabolity kovalentně vázané na DNA představují poté základ karcinogenního potenciálu PAU. V praxi je nejvíce používaným zástupcem PAU při posuzování karcinogenity benzo[*a*]pyren (BaP). BaP je z hlediska klasifikace karcinogenity zařazen do skupiny 1 – prokázaný karcinogen (IARC 2010).

– Benzen (C₆H₆)

Benzen má nízkou akutní toxicitu, při dlouhodobé expozici má účinky hematotoxické, genotoxické, imunotoxické a karcinogenní. Nejzávažnějším účinkem benzenu je jeho karcinogenní působení. Benzen je z hlediska klasifikace karcinogenity zařazen do skupiny 1 – prokázaný karcinogen (IARC 1987). Byly popsány nádory jater, prsu, nosní dutiny a leukémie. WHO definovala pro benzen, na základě zhodnocení řady studií, jednotku karcinogenního rizika pro celoživotní expozici koncentraci 1 µg/m³ v rozmezí 4,4 - 7,5 × 10⁻⁶ (střední hodnota 6 × 10⁻⁶). V těchto studiích byly osoby exponovány koncentracím o několik řádů vyšším, než se mohou vyskytnout ve venkovním ovzduší. Je možné, že extrapolace do oblastí nižších koncentrací neodpovídá reálné křivce účinnosti. Hodnota UCR doporučená WHO je experty EU považována za horní mez odhadu rizika, dolní mez hodnoty jednotky karcinogenního rizika s použitím sublineární křivky extrapolace odhadnuta na 5 × 10⁻⁸. Tento rozsah hodnot UCR znamená, že riziko leukémie 1 × 10⁻⁶ by se mělo pohybovat v rozmezí roční průměrné koncentrace benzenu v ovzduší cca 0,2 – 20 µg/m³. Při aplikaci výše uvedené UCR 6 × 10⁻⁶ vychází koncentrace benzenu ve vnějším ovzduší, odpovídající akceptovatelné úrovni karcinogenního rizika pro populaci 1 × 10⁻⁶ v úrovni roční průměrné koncentrace 0,17 µg/m³. Jde o horní mez odhadu rizika, která pravděpodobně nadhodnocuje skutečné působení.

Hodnoty jednotkového rizika byly převzaty z internetových stránek WHO a z dalších zdrojů (US EPA, HEAST).

Tabulka č. 10. – Hodnoty jednotkového rizika

Škodlivina	As	Ni	BaP	BENZ
Jednotka rizika	1,50E-03	3,80E-04	8,70E-02	6,00E-6
Škodlivina	BaA	BbF	BkF	BghiP
Jednotka rizika	1,00E-04	1,00E-04	1,00E-05	1,00E-06
Škodlivina	DbahA	CRY	I123cdP	
Jednotka rizika	1,00E-03	1,00E-06	1,00E-04	

Pro každý typ městské lokality bylo na základě ročních aritmetických průměrů za rok 2010 vypočteno riziko odvozené z expozice jednotlivým látkám. Celkové karcinogenní riziko je součtem těchto dílčích rizik.

Výsledky shrnuje tabulka č. 10, ve které je pro všechny hodnocené škodliviny vždy uvedena hodnota spočtená pro pozadové stanice v ČR (Košetice a Bílý Kříž), minimální hodnota zdravotního rizika, maximální a střední hodnota (AVG) ze všech

monitorovaných sídel. Detailnější zpracování pro hodnocené typy městských lokalit je uvedeno na [grafu č. 35 f, v příloze č. 5](#).

Tabulka č. 11. – Minimální, maximální a střední hodnota (AVG) zdravotního rizika pro monitorovaná sídla a hodnota spočtená pro pozad'ové stanice v ČR

Látka	2010 - navýšení zdravotního rizika v ČR			
	Pozadí	Min	Avg	Max
As	1,71E-06	6,30E-07	2,99E-06	1,09E-05
Ni	1,94E-07	1,86E-07	8,51E-07	5,48E-06
BaP	4,87E-05	4,44E-05	1,87E-04	6,29E-04
Benzen	3,30E-06	3,30E-06	1,30E-05	4,03E-05

Navýšení rizika se pohybuje pro jednotlivé látky v řádu 10^{-7} až 10^{-4} , největší příspěvek představuje expozice benzo[a]pyrenu, jako reprezentantu polycyklických aromatických uhlovodíků. Vypočtené úrovně rizik expozice hodnoceným látkám v jednotlivých typech městských lokalit jsou v [grafech č. 35 a až e, v příloze č. 5](#).

Trend hodnot karcinogenního populačního rizika v posledních pěti letech spíše kolísá, když se zvolna snižuje horní úroveň expozice při souběžném zvyšování spodní hranice rozpětí.

Tabulka č. 12 - Vývoj (2006 - 2010) Rozpětí hodnot karcinogenního populačního rizika pro jednotlivé látky (ČR - 10 mil. obyvatel)

Populační riziko pro ČR (přidatné případy na 1 rok)	2006	2007	2008	2009	2010
Arsen	0,09 - 2,89	0,06 - 2,40	0,09 - 1,88	0,05 - 1,84	0,09 - 2,01
Nikl	0,02 - 0,63	0,01 - 0,58	0,01 - 0,45	0,01 - 0,45	0,02 - 0,76
Benzen	0,43 - 10,37	0,26 - 6,86	0,35 - 5,81	0,40 - 4,91	0,75 - 5,74
BaP	11,00 - 143,0	7,42 - 110,0	2,00 - 116,0	2,30 - 114,0	7,09 - 89,0
Karcinogenní látky celkem	11,54 - 156,9	7,75 - 119,8	2,45 - 124,1	2,76 - 121,2	7,95 - 97,6

VIII. DISKUSE

A. Ukazatele zdravotního stavu

Sledování ARO ve vybraných městech může být ovlivněno řadou faktorů. Jedním z nejpodstatnějších jsou výpadky sledování - např. v době dovolených. Pro zajištění porovnatelnosti dat mezi jednotlivými regiony jsou do konečného zpracování zařazena data jen od těch lékařů, kteří ordinují v daném kalendářním měsíci alespoň 10 dnů.

Dalším významným faktorem, který může ovlivnit interpretaci hodnot, je epidemiologická situace. Částečným řešením je souběžné zpracování souborů diagnóz „bez chřipky“.

Mezi faktory, které vyplývají z organizace šetření a jejichž vliv nelze zhodnotit a vlastně ani odstranit, patří:

- individuální faktory (např. genetické predispozice, socioekonomické faktory);
- skutečnost, že výsledky reprezentují nikoli celkovou, ale jen ošetřenou nemocnost;
- skutečnost, že výsledky zahrnují pouze nemocnost ošetřenou praktickým lékařem a nikoli pacienty, kteří sami vyhledají lůžková zdravotnická zařízení a jsou hospitalizováni bez předchozí návštěvy praktika (zejména senioři);
- subjektivní hodnocení lékařem (správnost stanovení diagnózy).

Samostatným zdrojem chyb může být fáze sběru dat, kdy správnost zadávání ovlivňuje lidský faktor tj. pečlivost práce zadavatele - obvykle zdravotní sestry. Příčinu případného „překvapivého“ údaje však často není snadné identifikovat, někdy je nutno chybná a neopravitelná data ze zpracování vyřadit.

B. Ukazatele kvality ovzduší

Základní zpracování dat za rok 2010 vychází ze standardního srovnávání ročních středních hodnot měřených na jednotlivých měřicích stanicích s právními normami stanovenými limity. Postupy pro hodnocení imisních charakteristik ve vztahu k imisním respektive cílovým imisním limitům jsou stanoveny Nařízením vlády č. 597/2006 Sb. V roce 2010:

- při interpretaci získaných datových souborů mají významný vliv výpadky z měření způsobené poruchou nebo mimořádnou událostí včetně ukončení provozu stanice. Problém způsobují často i velmi nízké měřené koncentrace - v některých případech může být i více než 50 % hodnot pod mezí stanovitelnosti, v těchto případech nejsou pro danou škodlivinu hodnoceny roční imisní charakteristiky;
- porovnání naměřených hmotnostních koncentrací chrómu v odebraných vzorcích suspendovaných částic s referenční koncentrací ($2,5 \times 10^{-5}$ $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$ stanovenou pro Cr^{+VI}) je komplikováno nemožností určit zastoupení složek Cr^{+III} a Cr^{+VI} ve směsi. Odhadovaný podíl Cr^{+VI} se podle literárních podkladů pohybuje v relaci od 10 % do 0,01 %. S výjimkou lokalit blízkých zdrojům šestimocného chrómu (staré zátěže, galvanovny) lze ale očekávat, že se zastoupení Cr^{+VI} ve směsi blíží spíše nižší hranici (0,1 až 0,5 %);
- ze srovnání imisních charakteristik v monitorovaných sídlech s hodnotami na požadových stanicích v České republice - Košetice a Bílý Kříž vyplývá, že imisní charakteristiky, zvláště v případě některých kovů, byly na některých městských stanicích

nižší. Příčinou může být skutečnost, že měřené hodnoty na pozadových stanicích mohou být ovlivňovány transportními procesy;

- při hodnocení situace, zejména hmotnostních koncentrací frakce PM₁₀, je nutno brát v úvahu ovlivnění klimatickými a rozptylovými podmínkami.

Druhou možností – doplňující a rozšiřující informace o kvalitě ovzduší je hodnocení středních ročních imisních charakteristik v jednotlivých typech městských zón. Zde jsou měřicí stanice rozděleny podle majoritního zastoupení okolních zdrojů a úroveň znečištění ovzduší je pak hodnocena pro jednotlivé definované kategorie. Tento přístup:

- odstraňuje nevýhodu dříve používaného postupu (diskutabilní reprezentativnost odhadu expozice dané průměrem vypočteným ze zahrnutých měřicích stanic pro celé hodnocené sídlo). Definice kategorií městských lokalit byly upraveny (viz příloha č. 2), aby lépe postihovaly existující typy, hodnocení vychází z jednotlivých typů městských lokalit, a to nezávisle na sídle;
- umožňuje pro některé hodnocené látky (PM₁₀, NO₂, BaP a ostatní PAU, benzen a As) určitou míru generalizace získaných hodnot. V případě specifických látek a unikátních téměř výhradně průmyslových zdrojů (Cr, Mn, Fe) pak umožňuje identifikaci problémových lokalit;
- jednoznačně identifikuje význam určitých skupin zdrojů (domácí topeniště, doprava, průmysl) při interpretaci naměřených hodnot PAU, těžkých kovů, oxidů dusíku a suspendovaných částic frakce PM₁₀.

Validitu tohoto přístupu snižuje nestejněměrné pokrytí typů městských lokalit měřeními kvality ovzduší. V extrémních případech (pozadové stanice, dopravní „hot spot“ stanice, okolí průmyslových zdrojů) jsou pro některé sledované škodliviny (PAU, VOC a těžké kovy) při zpracování k dispozici data pouze z jedné stanice, v případě PAU pro městské pozadové lokality, dopravně extrémně zatížené lokality (uliční kaňony) nebyla za rok 2010 data k dispozici dokonce vůbec.

Nejistoty odhadu zdravotního rizika vychází z nejistot použitých vstupních dat, expozičních faktorů, odhadu chování exponované populace apod. Proto je popis a analýza nejistot nedílnou součástí odhadu rizika. Při každém dalším použití závěrů odhadu rizika z venkovního ovzduší je nutno mít tyto nejistoty na vědomí. Provedený odhad rizika vybraných látek z ovzduší je zatížen následujícími nejistotami:

- působení oxidu dusičitého je spojené se zvýšením celkové, kardiovaskulární i respirační úmrtnosti a nemocnosti, ale je obtížné až nemožné oddělit účinky dalších současně působících látek, zejména aerosolu;
- pro odhad rizika dlouhodobé expozice suspendovaným částicím jsou ve světě standardně používány závěry americké studie ACS (American Cancer Society), doporučené WHO v dodatku ke Směrnici pro kvalitu ovzduší v Evropě z roku 2005. „Podle autorů zvýšení průměrné roční koncentrace jemné frakce suspendovaných částic PM_{2,5} o 10 µg/m³ zvyšuje celkovou úmrtnost exponované populace o 6 % (95 % CI 2–11 %) a úmrtnost na choroby srdce a cév o 12 %. Tento vztah byl zde modifikován pro částice PM₁₀ přepočtem 2:1, kdy navýšení roční koncentrace o 10 µg/m³ zvyšuje celkovou úmrtnost exponované populace o 3 %“. Protože lze předpokládat, že vyšším zastoupením částic frakce PM_{2,5} tento přístup odhad zdravotních účinků podhodnocuje bylo pro rok 2010 mimo tohoto standardizovaného přístupu (na základě odhadu průměrného zastoupení frakce PM_{2,5} ve frakci PM₁₀, které bylo 75 %) v předkládané roční zprávě

systému MZSO toto doporučení WHO pro ČR konkretizováno na 2:1,5. Ve zprávě jsou proto prezentovány výstupy pro 50 a pro 75 % zastoupení frakce PM_{2,5} ve frakci PM₁₀;

- karcinogenní riziko hodnocené pomocí jednotek rizika odvozených lineární extrapolací z působení vysokých koncentrací nemusí odpovídat nízkým expozičním koncentracím, které se vyskytují ve venkovním ovzduší. Přesto je standardně používáno s vědomím, že představuje horní mez odhadu rizika a reálné riziko je pravděpodobně nižší;
- u látek s dokladovaným bezprahovým působením není hodnocen jejich systémový účinek, který se předpokládá u významně vyšších koncentrací, než jsou běžně ve venkovním ovzduší nalézány;
- použitý screeningový expoziční scénář uvažuje nejnepríznivější variantu (horní mez), která předpokládá, že lidé jsou vystaveni hodnoceným koncentracím celých 24 hodin. Tento přístup může nadhodnocovat míru rizika z venkovního ovzduší. Pro hodnocení celoživotní reálné expozice z venkovního ovzduší (70 let) při skutečné střední době expozice 2 hodiny/24 hodin je zapotřebí vynásobit uváděné hodnoty koeficientem 0,083;
- jako expoziční koncentrace je brána střední hodnota z koncentrací změřených na stacionárních stanicích charakterizujících určitý přesně definovaný typ městské lokality;
- doplnění neměřených koncentrací střední hodnotou z blízkých lokalit nebo lokalit s podobným složením zdrojů může být jen velmi hrubým odhadem;
- nejistota provázející nemožnost odhadnout rizika pro všechny potenciální karcinogenní látky v ovzduší (pro absenci dat a vztahů).

IX. ZÁVĚRY

A. Ukazatele zdravotního stavu

(Incidence ARO)

Výsledky ukazují, že systém MONARO může dlouhodobě poskytovat informaci o ošetřené respirační nemocnosti dětské i dospělé populace a jejích změnách a také, že incidence akutních respiračních onemocnění je jedním z důležitých ukazatelů zdravotního stavu obyvatelstva. V roce 2010 se výsledky v zásadě potvrzují trend minulých let:

- Měsíční incidence ARO během roku mají typický průběh s charakteristickým poklesem v letních měsících.
- Nejvyšší nemocnost se dlouhodobě vyskytuje ve věkové skupině 1 až 5 let.
- Incidence nemocí dolních dýchacích cest včetně pneumónií (které mohou citlivěji reagovat na znečištění ovzduší) se u věkové skupiny 1 až 5 let ve sledovaných městech pohybovala od 19 do 25 případů na 1 000 dětí (20 až 29 v roce 2009).

Ze spektra sledovaných akutních respiračních onemocnění jsou nejpočetněji (78,1 %) zastoupena onemocnění horních dýchacích cest. Ve vývoji incidence ošetřených akutních respiračních onemocnění u dětí v období 1995 - 2010 došlo v roce 2010 k mírnému poklesu ošetřené respirační nemocnosti oproti roku 2009, nicméně ošetřená respirační nemocnost nedosáhla historického minima, které nastalo v roce 2008. Posledních 9 let se však stále se jedná o hodnoty pod úrovní průměrného roku (období 1995 - 2010).

B. Ukazatele kvality venkovního ovzduší

Přístup k hodnocení podle typů městských lokalit umožňuje pro některé látky vyšší míru zobecnění. Patří mezi ně především suspendované částice frakce PM₁₀, NO₂, PAU, benzen a s výjimkou specifickými zdroji zatížených lokalit i As. V případě lokálních zdrojů Cr a Ni umožňuje určení problémových lokalit. V druhé úrovni tento postup interpretace dat jednoznačně identifikuje význam a podíl spolupůsobících zdrojů (domácí topeniště, doprava, průmysl) u naměřených hodnot PAU, těžkých kovů, oxidů dusíku a suspendovaných částic frakce PM₁₀.

Mimo průmyslově a specificky zatížených lokalit, které lze nalézt na území měst jako Plzeň, Karviná, Ústí n/L a Ostrava, je znečištění ovzduší koncentrováno v městských aglomeracích. Zde je překračován imisní limit u více sledovaných parametrů kvality ovzduší.

Rok 2010 lze charakterizovat mimořádně dlouhou zimou/topným obdobím, které významně ovlivnilo měřené hodnoty. Je to rozdíl od předchozích dvou let, kdy byla úroveň znečištění ovzduší, přes inverzní období na začátku kalendářního roku, ovlivňována víceméně příznivými klimatickými a rozptylovými podmínkami (krátká a mírná zima) a omezováním výroby ve významných průmyslových podnicích na Ostravsku. Měřené hodnoty byly proto v roce 2010 obecně i lokálně vyšší, a to zvláště při hodnocení zátěže aerosolovými částicemi frakce PM₁₀ a BaP. Dlouhodobě pozorovaný vývoj - snižování měřených hodnot v některých zatížených oblastech a

pozvolné „zhoršování“ situace v málo zatížených lokalitách přetrvává. Důsledkem je, že se koncentrace zjišťované na znečištěných a relativně čistých lokalitách se k sobě přibližují při zachování nebo nepatrném zvyšování středních hodnot.

Výsledky potvrdily přetrvávající význam dopravy jako hlavní příčiny vyšší zátěže suspendovanými částicemi frakce PM₁₀, PM_{2,5} a NO₂ ve městech. Vyplývá to i z vyhodnocení ročních imisních charakteristik těchto látek, které stále v městských, dopravně zatížených lokalitách překračují imisní limity. S dalším rozvojem dopravy lze za stávajících podmínek očekávat rozšíření počtu více exponovaných lokalit; ve větších městech nejenom v blízkém okolí komunikací.

Z hlediska zátěže obyvatel a vlivu na zdraví mají největší význam aerosolové částice s prakticky plošným charakterem a PAU. Polycyklické aromatické uhlovodíky přes vysokou variabilitu zátěže ve většině (12 ze 17) hodnocených míst překročily hodnotu CIL (1 ng/m³/rok). Nejvyšší hodnoty aerosolových částic i PAU jsou měřeny v průmyslové oblasti Ostravska. Zvýšené hodnoty jsou ale nalézány, mimo dopravních a průmyslem zatížených oblastí, i v lokalitách s majoritním zastoupením malých zdrojů (o výkonu < 0,2 MW – lokální topeniště na pevná paliva).

Další látky jsou, v závislosti na rozložení a podílu jednotlivých typů zdrojů, významné lokálně - oxid dusičitý v silně dopravně zatížených lokalitách - zejména v pražské aglomeraci, arzen související se spalováním pevných nebo fosilních paliv, benzen, arzen a kadmium v průmyslem zatížených lokalitách na Ostravsku.

Ze středních hodnot koncentrací suspendovaných částic frakce PM₁₀ v městském prostředí lze zhruba odhadnout, že znečištění ovzduší touto škodlivinou se mohlo podílet na zvýšení předčasné úmrtnosti v průměru o 2,9 % (respektive o 4, % při zohlednění zastoupení frakce PM_{2,5} ve frakci PM₁₀). Podobně lze odhadnout, že v důsledku znečištění ovzduší touto škodlivinou bylo v roce 2010 přijato do nemocnic v celé ČR odhadem 900 pacientů s akutními srdečními obtížemi a 1 400 pacientů pro akutní respirační obtíže. Vybrané látky s potenciálním karcinogenním působením mohly přispět ke vzniku nádorových onemocnění v průměru necelými dvěma případy na deset tisíc celoživotně exponovaných obyvatel. Tato hodnota je dlouhodobě konstantní.

X. SOUHRN

A. Ukazatele zdravotního stavu

(Incidence ARO)

Údaje o nemocnosti ARO jsou získávána u populace, která je registrována u vybraných praktických lékařů pro děti resp. pro dospělé. Informace udává, kolik osob v daném časovém intervalu vyhledalo praktického lékaře z důvodu akutního respiračního onemocnění a vyjadřuje se v počtech nových onemocnění na definovaný počet osob sledované populace nebo populační skupiny.

- V roce 2010 bylo ve 4 oblastech zapojeno do sběru dat o akutních respiračních onemocněních průměrně 18 dětských a 7 praktických lékařů, kteří měli ve své péči celkem 29 191 pacientů.
- Výsledky získané v roce 2010 se od předchozích let výrazně neliší. Incidence ARO v monitorovaných městech kolísala od jednotek po stovky případů na 1000 osob dané věkové skupiny. Akutní respirační onemocnění zůstávají nejčastější skupinou onemocnění dětského věku (s maximem výskytu u předškolních dětí). Z celkového spektra sledovaných ARO byly nejpočetněji zastoupeny onemocnění horních dýchacích cest (77,9 %).
- Ve vývoji incidence ošetřených akutních respiračních onemocnění u dětí v období 1995-2010 došlo, ve srovnání s rokem 2009, v roce 2010 k mírnému poklesu ošetřené respirační nemocnosti, nicméně ošetřená respirační nemocnost nedosáhla historického minima, které nastalo v roce 2008. Posledních 9 let se však stále se jedná o hodnoty pod úrovní průměrného roku (období 1995 - 2010).

B. Ukazatele kvality venkovního ovzduší

Ve velkých městech a v městských aglomeracích jsou dlouhodobě hlavními zdroji znečištění ovzduší doprava a procesy s ní spojené (primární spalovací emise, resuspenze, otěry, koroze atd.) a emise z malých zdrojů (< 0,2 MW). Jedná se o majoritní zdroje oxidů dusíku, aerosolových částic frakcí PM₁₀ a PM_{2,5}, včetně ultrajemných částic (PM_{1,0} a submikrometrické částice), chromu a niklu, těkavých organických látek - VOC (zážehové motory), polycyklických aromatických uhlovodíků - PAU (vznětové motory, spalování pevných a fosilních paliv) a ve svém součtu velmi významné emise skleníkových plynů oxidu uhelnatého a oxidu uhličitého (cca 10² až 10³ g CO₂/1 km/vozidlo).

Za specifické lze považovat okolí velkých průmyslových zdrojů a/nebo oblastí významně zatížené dálkovým přenosem, kam patří například ostravsko-karvinská aglomerace. A již zcela samostatnou kapitolu představuje problematika ozonu vznikajícího v ovzduší z emitovaných prekursorů (VOC).

Zpracovávané výsledky za 27 sídel (a 8 pražských částí) zahrnují celkem 73 měřicích stanic, z toho 33 stanic provozuje hygienická služba a 40 stanic je součástí Státní imisní sítě ČHMÚ. Do zpracování jsou zahrnuta pro srovnání i data ze dvou pozadřových stanic EMEP (Co-operative programme for the monitoring and evaluation of the long range transmission of air pollutants in Europe), Košetice (č. ISKO 1138) a Bílý Kříž (č. ISKO 1214), provozovaných ČHMÚ v České republice a

data z dopravou významně zatížených stanic (v Praze 2 v Legerově ulici, v Praze 5 ul. Svornosti a na Praze 8 – ulice Sokolovská) tzv. „traffic hot spot“.

Ve většině sídel byl v antropogenní vrstvě atmosféry monitorován oxid dusičitý, aerosolové částice frakce PM_{10} a hmotnostní koncentrace vybraných těžkých kovů (arsen, chrom, kadmium, mangan, nikl a olovo) ve vzorcích aerosolových částic frakce PM_{10} . Podle osazení měřicích stanic byla tato data variabilně doplněna měřeními oxidu siřičitého, oxidu dusnatého, sumy oxidů dusíku, ozónu, oxidu uhelnatého a měřeními suspendovaných částic frakce $PM_{2,5}$ a prvků ve frakci $PM_{2,5}$. Součástí zpracování jsou výsledky z rutinního monitoringu polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU). Z vybraných stanic sítě AIM provozované ČHMÚ, ze kterých byla v roce 2010 převzata data základních škodlivin, těžkých kovů, PAU a benzenu.

Imisní charakteristiky byly zpracovány ve dvou úrovních. První část je zaměřena na hodnocení v relaci ke stanoveným ročním imisním a cílovým imisním limitům a referenčním koncentracím stanoveným SZÚ. Pro hodnocení byly použity imisní (IL) a cílové imisní limity (CIL) stanovené Nařízením vlády č. 597/2006 Sb., a referenční koncentrace (RK) vydané SZÚ v květnu 2003 podle § 45 zákona č. 472/2005 Sb. V druhé úrovni byly hodnoceny typy městských lokalit definované podle vybraných kritérií. Těmito kritérii byla intenzita okolní dopravy a podíl jednotlivých typů zdrojů vytápění, případně zátěž významným průmyslovým zdrojem. Údaje o kvalitě ovzduší byly pak pro vybrané škodliviny (NO_2 , PM_{10} , As, Cd, Ni, benzen a BaP) zpracovány skupinově - pro jednotlivé typy lokalit.

Hodnoty jednotkového rizika a vztahy dávky a účinku byly převzaty jak z internetových stránek WHO (viz. například „Air quality guidelines for Europe“ a “Air quality guidelines. Global update 2005. Particulate matter, ozone, nitrogen dioxide and sulfur dioxide”), tak z dalších zdrojů (US EPA, HEAST).

1 Základní látky (SO_2 , NO, NO_2 , NO_x , PM_{10} , $PM_{2,5}$, CO, O_3)

Kvalita ovzduší v monitorovaných sídlech byla i v roce 2010 ovlivněna meteorologickými podmínkami, pro které je v posledních letech typická vyšší četnost excesů (rychlé změny počasí, dlouhodobější letní období sucha, zimní inverzní stavy až plošného charakteru). Situaci ve znečištění ovzduší měst a městských aglomerací ovlivňuje zejména doprava, která je zde dominantním a v podstatě již plošně působícím zdrojem znečištění ovzduší. Další spolupůsobící zdroje (teplárny, domácí vytápění, průmysl) mají více lokální význam. V kombinaci s emisemi velkých průmyslových zdrojů popřípadě dálkovým transportem pak vedou ke dlouhodobě zvýšeným hodnotám - viz ostravsko-karvinská aglomerace v Moravskoslezském kraji.

To potvrzují roční imisní charakteristiky **oxidu dusičitého**, suspendovaných částic frakce **PM_{10} a $PM_{2,5}$** , které v hodnocených městských dopravně exponovaných lokalitách stále překračují imisní limity a doporučené hodnoty WHO. Měřené hodnoty **oxidu uhelnatého** a **oxidu siřičitého** na stanicích ve městech jen výjimečně překročily úroveň 10 % stanovených krátkodobých imisních limitů, mírně zvýšené ($> 10 \mu g/m^3$) koncentrace oxidu siřičitého lze pozorovat na stanicích v oblastí Severních Čech.

Ke sledovaným parametrům kvality ovzduší:

- roční aritmetické průměry **oxidu dusnatého** se na většině stanic pohybovaly v roce 2010 na úrovni 5 až 15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Souvislost s dopravní zátěží dokládá hodnota ročního průměru na stanici v Legerově ulici v Praze 2 (60,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) a skutečnost, že dlouhodobě nejvyšší hodnoty ($> 30 \mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$) jsou měřeny na dopravně exponovaných pražských stanicích;
- roční aritmetické průměry **sumy oxidů dusíku (NO_x)** byly v roce 2010 na pozadových stanicích ČHMÚ v rozmezí 8 až 11 $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$, na městských stanicích v rozmezí 20 až 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Na třech pražských stanicích (Praha 2, 5 a 9) překročily 80 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, význam dopravní zátěže potvrzuje i dlouhodobé maximum měřené na dopravně extrémně zatížené stanici v Legerově ulici v Praze 2 - 159,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- roční aritmetické průměry oxidu dusičitého v roce 2010 nepřekročily na pozadových stanicích EMEP 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, ve městech se v závislosti na intenzitě okolní dopravy pohybovaly v rozsahu od 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ v nezatížených lokalitách, přes 28 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ u dopravně středně zatížených stanic až k 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ročního průměru v dopravně silně zatížených lokalitách - dopravních „hot spot“ v Praze. Roční průměry na dopravních „hot spot“ pražských stanicích v Legerově ulici (č. 1483) 67,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a v ulici Svornosti (č. 437) 59,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ dosahovaly až úrovně 150 % imisního limitu. Vyšší měřené hodnoty jsou, stejně jako u oxidu dusnatého, spojeny primárně s dopravní zátěží. V městských celcích se na výsledném znečištění oxidem dusičitým dále podílí teplárny, výtopy a domácí topeniště a průmyslové zdroje (REZZO I), zejména v ostravsko-karvinské oblasti;
- koncentrace **prašného aerosolu (TSP)** nejsou z důvodu malého počtu stanic hodnoceny. Za pozornost přesto stojí roční střední hodnoty měřené v dopravně exponovaných lokalitě v Praze 8, v Sokolovské ulici (č. 446) 65,6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a v oblasti významně exponované průmyslovým zdrojem v Ostravě - Bartovicích (stanice č. 16501) 52,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, které dokládají význam resuspenze a zátěže ovzduší hrubými částicemi z dopravy a z průmyslových zdrojů v městských aglomeracích;
- alespoň jedno z kritérií překročení ročního imisního limitu pro **suspendované částice frakce PM_{10}** (aritmetický roční průměr $> 40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ a/nebo více než 35 překročení 24 hod. limitu 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{kalendářní rok}$) v roce 2010 naplněno na 27 z 71 do zpracování zahrnutých měřicích stanic (38 %). Hodnota ročního aritmetického průměru na pozadové stanici ČHMÚ Košetice byla 19,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, což je společně s 10 překročeními 24 hodinové koncentrace 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ srovnatelné s hodnotami měřenými v dopravou nezatížených městských lokalitách. Zvýšené znečištění ovzduší suspendovanými částicemi frakce PM_{10} má v České republice víceméně plošný charakter a lze odhadovat, že téměř 16 % obyvatel monitorovaných sídel (3,38 miliónu) žije v místech, kde je naplněno alespoň jedno z kritérií překročení imisního limitu. Z analýzy úrovně zátěže v jednotlivých typech městských lokalit vyplývá, že roční střední hodnota se, v závislosti na intenzitě okolní dopravy, pohybovala v rozsahu od 26 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ v dopravou nezatížených lokalitách, přes 28 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ u dopravně středně zatížených, 35 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ročního průměru v dopravně extrémně exponovaných místech až po více než 43 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ročního průměru v průmyslem silně exponovaných lokalitách. Z tohoto srovnání je zřejmá přímá závislost na intenzitě dopravy, kdy se emise z liniového zdroje/zdrojů přičítají k městskému pozadí ovlivňovanému lokálními malými zdroji - topeništi. Specifickým případem je ostravsko-karvinská aglomerace, kde je obvyklá kombinace zdrojů (doprava a lokální zdroje) doplněna o vliv významných průmyslových zdrojů a dálkového transportu. Dlouhodobě pozorovaný vývoj - snižování měřených hodnot v některých zatížených oblastech je v průměru kompenzován pozvolným „zhoršováním“ situace v málo zatížených lokalitách. Situace v zátěži aerosolovými částicemi frakce PM_{10} se v zásadě meziročně významně nezměnila, ale v kontextu dlouhodobějšího vývoje má v sídlech charakter spíše mírného nárůstu. To potvrzuje jak vývoj překročení hodnoty 20

$\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$, (doporučené jako hraniční Světovou zdravotnickou organizací); ta byla v roce 2010 překročena na 68 ze 71 zahrnuté měřicí stanice (v roce 2009 to bylo na 54 ze 77 stanic). Jiným možným ukazatelem úrovně zátěže je počet mezi-denních nárůstů 24 hodinové hodnoty o více než $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$, ten se v silně průmyslem a dálkovým přenosem exponovaných oblastech moravskoslezského kraje v roce 2010 pohyboval na úrovni 100;

- měření **suspendovaných částic frakce $\text{PM}_{2,5}$** pokračovalo v roce 2010 na 17 stanicích - na pěti stanicích v Praze, dvou v Ostravě a po jedné v dalších 10 sídlech. Průměrné roční koncentrace se v jednotlivých sídlech pohybovaly od 16 do $40,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (v Ostravě). Hodnota ročního imisního stropu $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ navrhovaná EU v nové rámcové direktivě (2008/50/ES o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu) byla překročena pouze na dvou stanicích v Ostravě (č. 1064 s $42,5$ a č. 1410 s $39,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$) a jediné stanici v Mostě (č. 1005) $26,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$, $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ročního průměru bylo překročeno také na měřicí stanici v Liberci, Brně na Praze 5. Podíl suspendovaných částic frakce $\text{PM}_{2,5}$ ve frakci PM_{10} - podle hodnot souběžně měřených na 17 stanicích se pohybuje od 0,50 na 2 stanicích v Praze po 0,81 na stanici č. 1410 v Ostravě. Průměrný podíl frakce $\text{PM}_{2,5}$ ve frakci PM_{10} v období 2007 až 2010 je přibližně na hladině 70 %.

2 Kovy v suspendovaných částicích (As, Cd, Cr, Mn, Ni a Pb)

Úroveň znečištění ovzduší sledovanými těžkými kovy je ve většině hodnocených městských lokalit dlouhodobě bez významnějších výkyvů. Dobrá shoda hodnot ročního aritmetického a geometrického průměru ve většině oblastí svědčí o relativní stabilitě a homogenitě měřených imisních hodnot ve městech bez velkých sezónních, klimatických či jiných výkyvů.

Pole koncentrací většiny sledovaných těžkých kovů je proti hodnotám přirozeného pozadí měřeným na stanicích EMEP v Košeticích a na Bílém Kříži mírně (dva až třikrát) zvýšené. Překročení cílového imisního limitu pro As lze nalézt především v okolí významných průmyslových zdrojů na stanicích v Ostravě (metalurgie) a v lokalitách s majoritním zastoupením spalování tuhých fosilních paliv (například hodnoty As v Kladně Švermově). Zvýšené podlimitní hodnoty As byly v roce 2010 měřeny v Praze Řeporyjích, v Českých Budějovicích nebo na Kladně, tedy na stanicích reprezentující vliv lokálních topenišť v menších městských celcích, průmyslem zatížené oblasti na Ostravsku charakterizují zvýšené hodnoty Ni, Mn, Cd a Pb, staré zátěže identifikují hodnoty Pb v Příbrami a Cr a Ni na Kladně.

- **arsen** je považován za citlivý indikátor spalování fosilních paliv, výsledky měření prokazují i jeho významnost v emisích z metalurgických procesů. Roční střední hodnoty hmotnostních koncentrací arsenu byly na 85 % stanic do $3 \text{ ng}/\text{m}^3$ (50 % CIL); na 26 stanicích nepřekročila roční střední hodnota $2 \text{ ng}/\text{m}^3$. Tyto hodnoty tvoří ve městech poměrně homogenní pole a jsou přibližně dvakrát vyšší než roční průměry ($0,82$ až $1,45 \text{ ng}/\text{m}^3$ nalezený na pozadových stanicích ČHMÚ v Košeticích a na Bílém Kříži. Hodnota ročního CIL byla překročena na lokálními zdroji významně zatížené stanici Kladno Švermov $7,84 \text{ ng}/\text{m}^3$). Z analýzy zastoupení As v souběžně odebíraných vzorcích frakcí PM_{10} a $\text{PM}_{2,5}$ vyplývá, že v průměru je více jak 70 % arsenu ve frakci $\text{PM}_{2,5}$, a tento podíl se může zvýšit až na 85 až 93 % v topné sezóně a je i vyšší v lokalitách s významnějším zastoupením malých zdrojů;
- roční imisní charakteristiky **kadmia** ve více než polovině sídel nepřesáhly $0,5 \text{ ng}/\text{m}^3$ (10 % CIL), na 32 stanicích byly průměrné roční koncentrace vyšší než úroveň měřená na pozadových stanicích ($0,26 \text{ ng}/\text{m}^3/\text{rok}$); vyšší hodnoty proti pozadovým stanicím je možno připsat lokálním zdrojům nebo průmyslové zátěži. Podíl může mít i spalování

odpadů v domácích topeništích, pro který svědčí i vysoký podíl kadmia ve frakci PM_{2,5}. Hodnoty ve většině sídel jsou dlouhodobě stabilní;

- roční aritmetické průměry koncentrací **chromu** byly na 27 stanicích v rozmezí 1 - 5 ng/m³, na 6 stanicích byly naměřeny hodnoty mezi 5 - 10 ng/m³. Podle modelového odhadu při středním zastoupení Cr^{VI+} ve směsi na úrovni 0,1 až 0,5 % by se jeho hodnoty pohybovaly v rozmezí 0,001 - 0,01 ng/m³, tedy pod úrovní 50 % stanovené referenční koncentrace;
- poměrně homogenní pole ročních středních hodnot **niklu** ve městech v rozmezí 1 až 5 ng/m³ (5 až 25 % CIL) lze ve srovnání s hodnotami přirozeného pozadí (0,5 ng/m³) považovat za mírně zvýšené. Vyšší hodnoty (> 5 ng/m³/rok) byly naměřeny celkem na 5 stanicích; nejvyšší hodnota ročního průměru - 13,6 ng/m³ byla naměřena na stanici v Příbrami. Přestože v případě Ni nelze ve městech přisoudit majoritní význam žádnému z hlavních typů zdrojů, které zde přicházejí v úvahu (doprava a antikorozi ochrana, průmysl - legování ocelí), lze přesto pozorovat mírný rozdíl mezi městskými pozadovými a dopravně více zatíženými lokalitami (1,5 proti 2,1 ng/m³). Přibližně 60 až 80 % niklu je obsaženo ve frakci PM_{2,5}, a tento podíl náhodně kolísá v průběhu kalendářního roku;
- **olovo** zůstává prvkem s dlouhodobě stabilními hodnotami a homogenním polem měřených imisních hodnot bez velkých sezónních, klimatických či jiných výkyvů. Roční střední hodnoty na 37 stanicích ze 42 nepřekročily 15 ng/m³ (3 % IL) a byly zcela srovnatelné s úrovní měřenou na pozadových stanicích EMEP v Košetících (4,9 ng/m³) a na Bílém Kříži (7,8 ng/m³). Roční imisní charakteristiky nad 20 ng/m³ (tj. nad 4 % IL) mají lokální charakter a souvisí s okolní průmyslovou zátěží;
- roční střední hodnoty **manganu** na 31 stanici nepřekročily 10 ng/m³. Ze souboru hodnocených stanic vystupují stanice v Ostravě a Karviné zatížené hutním průmyslem s ročními koncentracemi 51,6 ng/m³ a 55,8 ng/m³. Zvýšené hodnoty jsou dlouhodobě měřeny i na stanici Masná v Brně (36,8 ng/m³), příčinou může být transport z blízké komunikace nebo železniční tratě.

3 Organické látky (PAU a VOC)

Z porovnání imisních charakteristik stanic umístěných v jednotlivých typech městských lokalit vyplývá, že se jedná vždy o kombinaci vlivu dvou hlavních zdrojů emisí PAU (domácí topeniště a doprava), kdy se emise z liniových zdrojů sčítají s městským pozadím ovlivňovaným lokálně působícími malými zdroji. Specifickým případem je průmyslem a starou zátěží exponovaná ostravsko-karvinská aglomerace, kde se k obvyklým zdrojům (doprava a lokální zdroje) přidávají jako majoritní velké průmyslové celky a dálkový transport.

- Ve větších městských celcích lze zátěž z dopravy charakterizovat jako plošnou, kdy rozdíly mezi málo zatíženými a dopravně významně exponovanými lokalitami jsou minimální;
- v okrajových částech měst a v místech s kvantifikovatelným podílem spalování fosilních paliv je zřejmý vliv domácích topenišť;
- lokální velmi významné navýšení měřených hodnot způsobuje těžký průmysl.

Pro **benzo[a]pyren** (BaP), obecně používaný jako indikátor zátěže ovzduší PAU, platí:

- rozpětí ročních středních průměrů se ve městech v lokalitách nezatížených průmyslovými zdroji pohybovalo mezi 0,5 až 1,8 ng/m³, se střední hodnotou okolo 1 ng/m³. Z tohoto rozpětí vybočuje roční střední hodnota 4,3 ng/m³ zjištěná na stanici ve

Švermově u Kladna, kde se v úzkém sevřeném údolí kombinují emise z domácích topenišť ne pevná paliva s lokálně významným podílem emisí z dopravy;

- v letním období byly měřeny 24 hodinové koncentrace pod mezí stanovitelnosti ($< 0,1 \text{ ng/m}^3$), a to i v dopravou zatížených lokalitách, v zimním období nepřekračovaly 10 ng/m^3 ;
- v lokalitách s vyšším podílem emisí z domácích topenišť spalujících fosilní paliva nepřekračovaly v letním období měřené 24 hodinové koncentrace $0,1 \text{ ng/m}^3$, v zimní sezóně však zde mohly překročit i 9 ng/m^3 se střední hodnotou okolo 1 ng/m^3 ;
- průmyslem zatížené lokality, v závislosti na druhu průmyslu (chemický, metalurgie), měly až několikanásobně vyšší roční střední hodnoty ($1,6$ až $7,2 \text{ ng/m}^3$) a v zimním období zde byla měřena 24 hodinová maxima v řádu desítek ng/m^3 . V letním období se zde měřené 24 hodinové hodnoty pohybovaly do 3 ng/m^3 ;
- odhad dlouhodobého trendu ročních středních hodnot BaP zpracovaný pro tři typově specifické stanice (městská pozad'ová ve Žďáru n/Sázavou, městská středně dopravně zatížená stanice v Praze 10 a městská průmyslová stanice v Karviné) za období 1997 až 2010 vykazuje, přes rozdílnou koncentrační úroveň, jak prvky shodného chování (období poklesu či nárůstu a minim), tak neklesající a nerostoucí trend u všech tří stanic.

V roce 2010 byla hodnota CIL pro benzo[a]pyren překročena na 12 z 18 do zpracování zahrnutých stanic, čtyř a vícenásobně byla překročena na všech stanicích v Ostravě a v Karviné ($4,4$ až $7,2 \text{ ng/m}^3$) a na stanici Kladno - Švermov ($4,3 \text{ ng/m}^3$), na ostatních městských stanicích byla hodnota CIL překročena maximálně o 80 %. Nejnižší hodnoty naměřené na stanici v Hradci Králové ($0,5 \text{ ng/m}^3/\text{rok}$) jsou srovnatelné s hmotnostními koncentracemi zjištěnými na pozad'ové stanici v Košeticích ($0,56 \text{ ng/m}^3$).

Výšemolekulární PAU byly sledovány celkem na 18 místech a je pro ně charakteristický velký rozdíl mezi aritmetickým a geometrickým průměrem, což svědčí o značném sezónním kolísání koncentrací. Význam emisí z průmyslových zdrojů je zřejmý i u **fenantrenu** (FEN) a **benzo[a]antracenu** (BaA):

- roční střední hodnoty **fenantrenu** se na městských stanicích pohybovaly v rozmezí od 13 do 30 ng/m^3 , což ve srovnání s hodnotou měřenou na pozad'ové stanici v Košeticích ($6,4 \text{ ng/m}^3$), představuje mírné navýšení. Na stanicích monitorujících okolí významných průmyslových zdrojů byly ale roční střední hodnoty dvakrát až čtyřikrát vyšší - v rozsahu 70 až $110 \text{ ng/m}^3/\text{rok}$. Stanovená referenční koncentrace však nebyla na žádné stanici naplněna ani z 10 %;
- roční průměry **benzo[a]antracenu** měly široké rozpětí od $0,7$ do 15 ng/m^3 . Na stanicích mimo Ostravsko-karvinskou pánev se roční střední hodnoty pohybovaly v rozsahu od $0,8$ do $1,7 \text{ ng/m}^3/\text{rok}$. Roční referenční koncentrace ($10 \text{ ng/m}^3/\text{rok}$) byla překročena na průmyslovými emisemi silně zatížených stanic v Ostravě v Bartovicích (15 ng/m^3) a v Karviné ($14,3 \text{ ng/m}^3$). Na ostatních stanicích v Ostravě a okolí se roční průměry BaA pohybovaly v rozsahu $9 - 9,7 \text{ ng/m}^3$.

Karcinogenní potenciál směsi PAU vyjádřený jako **ekvivalent BaP** (TEQ BaP) vykazoval velké rozdíly v závislosti na měřené lokalitě. Nejvyšší hodnota $10,5 \text{ ng/m}^3/\text{rok}$ byla zjištěna na stanici monitorující okolí významného průmyslového zdroje v Ostravě - městské části Bartovice. Rovněž na třech dalších průmyslem zatížených stanicích v Ostravě a v Karviné byly nalezeny několikanásobně vyšší hodnoty ($6,4$ až $10,3 \text{ ng/m}^3$) než na ostatních městských stanicích, kde se roční hodnoty, nezávisle na úrovni zátěže z dopravy, pohybovaly od $1,0$ do $2,4 \text{ ng/m}^3$.

Při hodnocení naměřených hodnot VOC byla brána v úvahu lokalizace měřicích stanic v relaci k největším zdrojům těkavých organických látek a zvláště benzenu do ovzduší – dopravě a těžkému průmyslu. Do vyhodnocení dat za rok 2010 byla zahrnuta data benzenu a toluenu z analyzátorů na 13 stanicích ČHMÚ.

- roční střední hodnota **benzenu** se v městských dopravně variabilně zatížených lokalitách pohybovala v rozmezí 0,7 – 2,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ s hodnotou 2,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ na dopravním extrémně zatíženém „hot spot“ v Praze 2 na Legerově ulici. Roční střední hodnoty na stanicích v okolí průmyslových zdrojů v Ostravě byly mezi 4,3 až 6,7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, kdy na měřicí stanici 1410 v ostravské čtvrti Přívoz bylo shodně s minulými lety naměřeno překročení CIL;
- roční střední hmotnostní koncentrace **toluenu** se pohybovaly v jednotkách (do 6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), koncentrace ethylbenzenu na většině stanic nepřekročily 1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. A to včetně stanic s průmyslovou nebo vysokou dopravní zátěží. Tyto hodnoty jsou ve srovnání s referenční koncentrací o 2 řády nižší, obdobná úroveň znečištění byla zjišťována i v předchozích letech.

4 Komplexní hodnocení kvality ovzduší

Základem je hodnocení stavu ovzduší formou indexu kvality ovzduší, které vychází z imisních limitů (IL) a cílových imisních limitů (CIL) stanovených přílohou č. 1 Nařízení vlády č. 597/2006 Sb. Doplněním je porovnání individuálních podílů středních ročních imisních charakteristik a imisních a cílových imisních limitů jednotlivých sledovaných látek a celkové sumy těchto podílů. Poslední částí je odhad zdravotních rizik, způsobených expozicí populace konkrétním znečišťujícím látkám. Ten byl zpracován jak pro vybrané látky s prahovým účinkem, tak pro látky s potenciálním karcinogenním účinkem (bezprahovým), mezi ně jsou zahrnuty As, Ni, směs karcinogenních PAU a benzen. Výpočty platí pro celoživotní expozici 24 hodin denně pro dospělého člověka o hmotnosti 70 kg, který vdechne 20 m^3 vzduchu za den.

Hodnocení bylo provedeno pro základní identifikované typy městských lokalit; kritérii rozdělení byla intenzita okolní dopravy, podíl jednotlivých typů zdrojů vytápění a zátěž významným průmyslovým zdrojem.

4.1 Index kvality ovzduší (IKO_R)

Do výpočtu byly zahrnuty roční aritmetické průměry oxidu dusičitého, suspendovaných částic frakce PM₁₀, arzenu, kadmia, niklu, olova, benzenu a benzo[a]pyrenu. - Roční střední hodnoty IKO_R přitom poměrně věrně interpretují rozdílnosti v lokálním zastoupení a významnosti spolupůsobících typů zdrojů na kvalitu ovzduší. Z hodnot vypočtených pro jednotlivé typy městských lokalit vyplývá:

- v okrajových městských lokalitách nezatížených dopravou hodnoty IKO_R se pohybovaly na úrovni první až druhé třídy kvality ovzduší (IKO_R ≈ 1);
- v oblastech s významným zastoupením malých zdrojů (< 0,2 MW) na tuhá paliva dosáhla hodnota IKO_R úrovně 1,4 (druhá třída kvality ovzduší);
- nižší střední hodnoty IKO_R v městských lokalitách členěných v závislosti na intenzitě dopravy (rozmezí od 0,82 do 1,42) potvrzuje vliv spalování tuhých paliv v domácích topeništích jako významného zdroje znečištění městského ovzduší;
- vlivu a významu průmyslových zdrojů v ostravsko-karvinské oblasti pak odpovídá jak vypočtená střední roční hodnota IKO_R 3,18 (klasifikace 4. třída IKO – znečištěné ovzduší), tak maximální hodnoty na úrovni IKO_R – 3,5.

Nejčastěji byl překračován cílový imisní limit pro benzo[*a*]pyren, ve velkých městských aglomeracích a v okolí velkých průmyslových zdrojů a imisní limit pro suspendované částice frakce PM₁₀. V Praze je překračován i imisní limit stanovený pro oxid dusičitý. Lokálně je, jako důsledek spalování pevných paliv, ve specifických městských a předměstských lokalitách překračován CIL pro arsen.

4.2 Suma plnění ročních imisních limitů

Ve všech devíti hodnocených typech městských lokalit, a to včetně městských pozadřových stanic a dokonce i pozadřových stanic EMEP (Košetice, Bílý Kříž), překračuje suma individuálních podílů hodnotu 1 a pohybuje se v rozsahu od 1,91 (městské pozadřové stanice) po 9,47 na průmyslem exponovaných lokalitách v Ostravě – trend ročních středních hodnot, zvláště v případě suspendovaných částic frakce PM₁₀ a BaP je možno hodnotit už jako rostoucí. Z detailnějšího rozboru vyplývá:

- lokálně významný pozvolný pokles zátěže v některých zdrojově vysoce exponovaných oblastech doprovázený pozvolným leč nezpochybnitelným nárůstem (v období 2007 až 2010) hodnot, a to i „přirozeného městského pozadí“;
- v podstatě plošnou zvýšenou zátěž hodnocených typů městských lokalit suspendovanými částicemi frakce PM₁₀, kde se hodnoty podílu ročních středních hodnot k limitu pohybují v rozsahu od 0,82 do 1,50. Hodnota na pozadřové stanici v Košeticích byla 0,49;
- vysoká variabilita zátěže měřených lokalit PAU – indikátor benzo[*a*]pyren (BaP) - kde se hodnoty podílu pohybují v rozsahu od 0,51 v městských dopravně a spalovacími procesy málo zatížených oblastech až po maximum 7,2 v průmyslem zatížených lokalitách v Ostravě. Odpovídající hodnota z pozadřové stanice ČHMÚ v Košeticích byla 0,56 (0,46 v roce 2009);
- variabilní, ale dlouhodobě lokálně zvýšená, zátěž ovzduší oxidem dusičitým - hodnoty podílu se pohybují od 0,11 do 1,68 v městských dopravně exponovaných lokalitách, arsenem - od 0,08 do 1,29 v lokalitách s významným podílem spalování pevných paliv, (0,97 v okolí velkých zdrojů - metalurgie) a benzenem - od 0,13 do 1,34 v okolí velkých průmyslových zdrojů;
- nižší zátěž Cd (< 0,26) a Ni (až na jednu stanici < 0,35) a již téměř nevýznamná zátěž ovzduší Pb, kde hodnota podílu přiblížila hodnotě 0,10 pouze na stanici Ostrava Bartovice reprezentující vlečku významného průmyslového zdroje;
- mezi přetrvávající problémy zdrojově lokálního charakteru patří:
 - zvýšená zátěž pražské aglomerace oxidem dusičitým z dopravy, kde se hodnota podílu pohybovala od 0,53 do 1,70;
 - nadlimitní koncentrace benzenu v ostravské oblasti, kde se hodnoty v roce 2010 pohybovaly v rozsahu 0,86 až 1,34 s maximem na stanici Přívoz.

Za pozitivní ukazatel lze považovat dlouhodobě nízkou zátěž SO₂, As, Cd, Ni a Pb v prakticky všech městských lokalitách. Výjimku tvoří ostravské průmyslem extrémně zatížené lokality (Bartovice, M. Hory...).

4.3 Hodnocení zdravotních rizik

Mezi zdravotně nejvýznamnější znečišťující látky v ovzduší patří v první řadě látky s karcinogenním působením, z látek s prahovým účinkem pak především aerosolové (suspendované) částice v ovzduší.

Na základě průměrné koncentrace suspendovaných částic frakce PM₁₀ v roce 2010 v městském prostředí lze zhruba odhadnout, že v důsledku znečištění ovzduší touto škodlivinou v městském prostředí byla celková úmrtnost navýšena o 2,9 % (respektive 4,3 % při zohlednění zastoupení frakce PM_{2,5}). Vzhledem k rozmezí průměrných ročních koncentrací této škodliviny v různých typech lokalit se podíl předčasně zemřelých v důsledku znečištění ovzduší PM₁₀ na celkovém počtu zemřelých pohybuje od 1% v městských lokalitách bez dopravní zátěže až po 12 % v nejvíce průmyslem a dopravou zatížených lokalitách (respektive v rozsahu 1,5 % až 18 % při zohlednění zastoupení frakce PM_{2,5}). Při celkovém počtu 106,8 tisíc zemřelých obyvatel ČR v roce 2010 (zdroj ČSÚ 2011) lze z uvedených dat odhadnout, že počet předčasných úmrtí na kterých se podílela expozice suspendovaným částicím frakce PM₁₀ se pohyboval v rozmezí od 1 888 do 16 252 osob (horní odhad je pro modelový případ, kdy by na celém území bylo znečištění ovzduší stejné jako v ostravsko-karvinské oblasti).

Na základě průměrné koncentrace suspendovaných částic frakce PM₁₀, zjištěné v roce 2010 v městském prostředí (27,4 µg/m³), lze zhruba odhadnout, že v důsledku znečištění ovzduší touto škodlivinou bylo v roce 2010 přijato do nemocnic v celé ČR odhadem 900 pacientů s akutními srdečními obtížemi a 1 400 pacientů pro akutní respirační obtíže. Odhad pro rozmezí průměrných ročních koncentrací této škodliviny je 4 akutní příjmy do nemocnic pro srdeční obtíže a 7 pro respirační obtíže na 100 000 obyvatel žijících v prostředí s nejnižší úrovní znečištění (19,5 µg/m³) až 22 akutně přijatých pacientů do nemocnic pro srdeční obtíže a 35 pro respirační onemocnění na 100 000 obyvatel v nejvíce průmyslem a dopravou zatížených lokalitách (60 µg/m³).

Celkové navýšení individuálního celoživotního rizika vypočtené pro látky s bezprahovým působením se v městských lokalitách v ČR pohybovalo v rozmezí $4,9 \times 10^{-6}$ až $6,7 \times 10^{-4}$; se střední hodnotou $1,8 \times 10^{-4}$ tj. přibližně dva případy na 10 tisíc obyvatel. Pro jednotlivě hodnocené látky se navýšení individuálního celoživotního rizika pohybuje v řádu 10^{-7} až 10^{-4} , tedy přibližně 5 případů onemocnění na 10 000 až 10 miliónů obyvatel za 70 let.

- u arsenu se vypočtené hodnoty pohybovaly v řádu 10^{-7} až 10^{-5} (1 případ z 10 miliónů až 1 případ ze 100 tisíc);
- hodnoty vypočtené pro nikl mají rozmezí 10^{-7} (1 případ z 10 miliónů) až 10^{-6} (1 případ z 1 miliónu) a jsou nejnižší z hodnocených látek;
- hodnoty spočtené pro expozici benzenu v městských lokalitách nevybočují z řádu 10^{-6} (1 případ z 1 miliónu), pouze v průmyslem extrémně zatížených místech (Ostrava Přívoz) mohou dosáhnout až hodnoty 10^{-5} (1 případ ze 100 tisíc);
- největší příspěvek stále představuje expozice směsi PAU. Z vypočtených hodnot pro jednotlivé typy městských lokalit lze velmi přibližně odhadnout vliv:
 - domácích topenišť – navýšení o $1,6 \times 10^{-4}$ (1 případ z 10 tisíc);
 - dopravy – navýšení o $1,1 \times 10^{-4}$ (1 případy z 10 tisíc)
 - velkých průmyslových zdrojů $1,4 \times 10^{-4}$ až $6,3 \times 10^{-4}$ (1 případ z 10 tisíc až 1 případ z 1 000).

XI. PŘÍLOHY

Příloha č. 1. - STANDARDNÍ ZAŘAZENÍ DIAGNÓZ ARO DO SKUPIN

(Jednotlivé skupiny diagnóz v sobě zahrnují i jednotlivé položky dle MKN 10. revize)

- 1. skupina:** J00 akutní zánět nosohltanu
J02 akutní zánět hltanu
J03 akutní zánět mandlí
J04 akutní zánět hrtanu a průdušnice
J05 akutní obstruktivní zánět hrtanu a epiglotis
J06 akutní infekce horních cest dýchacích na více místech a neurčených lokalizací
- 2. skupina:** H66 hnisavý a neurčený zánět středního ucha
H70 zánět bradavkového výběžku
J01 akutní zánět vedlejších nosních dutin
- 3. skupina:** J10 chřipka způsobená identifikovaným chřipkovým virem
J11 chřipka, virus neidentifikován
- 4. skupina:** J12 virový zánět plic
J13 zánět plic, původce *Streptococcus pneumoniae*
J14 zánět plic, původce *Haemophilus influenzae*
J15 bakteriální zánět plic, nezařazený jinde
J16 zánět plic způsobený jinými inf. organismy, nezařazený jinde
J18 pneumonie, původce NS
- 5. skupina:** J20 akutní zánět průdušek
J21 akutní zánět průdušinek
J22 neurčené akutní infekce dolní části dýchacího ústrojí
J40 zánět průdušek, neurčený jako akutní nebo chronický
- 6. skupina:** J45 astma

Příloha č. 2 - TŘÍDY KATEGORIÍ MĚŘICÍCH STANIC

(Vychází a částečně modifikuje 97/101/ES: Rozhodnutí Rady ze dne 27. ledna 1997, kterým se zavádí vzájemná výměna informací a údajů ze sítí a jednotlivých stanic měřících znečištění vnějšího ovzduší v členských státech, Official Journal L 035 , 05/02/1997 P. 0014 – 0022)

Městská - URBAN

1. Pozadová – URBAN BACKGROUND (území intravilánu sídla bez významných hodnotitelných zdrojů, bez dopravy – např. parky, sportoviště, vodní plochy, plochy půdy ležící ladem apod.)

Obytná – URBAN RESIDENTIAL (sídliště, satelitní městečka, vilové čtvrti nákupní centra, areály nemocnic, městská zástavba, včetně drobných provozoven služeb a výroby)

2. Městská obytná zóna pouze s lokálními zdroji REZZO 3 (vilové čtvrti, satelity, zahrádkářské kolonie..., doprava na nízké úrovni do 2 tis. vozidel/24 hodin a/nebo ve vzdálenosti vyšší jak 150 m od významné komunikace či křížení ulic a/nebo na stíněné straně budovy od této komunikace) lokální zdroje pro vytápění REZZO 2 v komerčních, administrativních a obytných objektech – URBAN RESIDENTIAL LOCAL HEATING

3. Městská obytná zóna bez lokálních zdrojů emisí (sídliště vytápěná vzdálenými zdroji CZT, doprava na nízké úrovni do 2 tis. vozidel/24 hodin a/nebo ve vzdálenosti vyšší jak 150 m od významné komunikace či křížení ulic a/nebo na stíněné straně budovy od této komunikace) - veřejná energetika, dálkové vytápění URBAN RESIDENTIAL

4. Městská obytná zóna s lokálním i CZT vytápěním a s dopravní zátěží 2 až 5 tis. vozidel/24 hodin (komunikace městské kategorie) a/nebo ve vzdálenosti vyšší jak 150 m od další významné komunikace vyšší úrovně či významného dopravního křížení ulic a/nebo na stíněné straně budovy od této komunikace – URBAN RESIDENTIAL LOW TRAFFIC

5. Městská obytná zóna s lokálním i CZT vytápěním a s dopravní zátěží 5 až 10 tis. vozidel/24 hodin (komunikace městské kategorie, hlavní třídy) a/nebo ve vzdálenosti vyšší jak 150 m od další významné komunikace vyšší úrovně či významného křížení ulic a/nebo na stíněné straně budovy od této komunikace – URBAN RESIDENTIAL MIDDLE TRAFFIC

6. Městská obytná zóna s lokálním i CZT vytápěním a s dopravní zátěží s více než 10 tis. vozidel/24 hodin - prostorově otevřené komunikace (zástavba ve vzdálenosti minimálně 10 m od okraje vozovky) – URBAN RESIDENTIAL TRAFFIC

7. Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin (uzavřené komunikace tvaru kaňonů) a tranzitní komunikace s více jak 25 tis. vozidel/24 hodin – URBAN RESIDENTIAL HEAVY TRAFFIC

Průmyslová - URBAN INDUSTRIAL

8. Městská průmyslová zóna s vyšším významem vlivu technologií než dopravy (do 10 tis. vozidel/den) na kvalitu ovzduší v příslušné zóně

9. Městská průmyslová zóna s vyšším významem vlivu dopravní zátěže než vlivu technologií v příslušné zóně. Do této kategorie se řadí i železniční uzly (nádraží, depa apod.)

10. Městská průmyslová zóna s výrazným vlivem dopravní zátěže (nad 25 tis. vozidel/den) než vlivu technologií v příslušné zóně.

Venkovská (rural)

11. pozadová (background) - lesy, parky (mimo intravilán), pastviny, neobdělávaná, půda, vodní plochy, louky apod.

12. zemědělská (agricultural) - vliv zemědělského zdroje – obdělávaná zemědělská půda

13. průmyslová (industrial) – převažující vliv průmyslu nad dopravou

14. průmyslová s dopravní zátěží – převažující vliv dopravy nad vlivem průmyslu

15. **obytná zóna s nízkou úrovní dopravy** (do 2 tis. vozidel/24 hod.) (residential)
16. **obytná zóna se střední úrovní dopravy** (2 až 10 tis. vozidel/24 hod.) (traffic)
17. **obytná zóna s vysokou úrovní dopravy** (> 10 tis. vozidel/24 hod.) (heavy traffic)
18. **dopravní zátěž** (>10 tis. vozidel/24 hod.) bez zástavby (zóny ad 1 a ad 2)

Poznámky :

1. U průmyslové zóny se **primárně** nehodnotí typ průmyslu, ale z hlediska znečištění ovzduší podstatnější roli než doprava v řadě případů hraje typ průmyslu - metalurgie nebo lehké montážní haly, lakovny nebo pivovar (bez vlastního zdroje tepla), „výšky komínů“ atd. Proto byla struktura dělení průmyslu upravena.
2. U kategorií definovaných účelem využití je kladen důraz vždy na **majoritní** zdroje znečištění ovzduší (tj. vždy jeden ze tří - doprava, průmysl, vytápění).
3. Venkovská zóna je vymezena definicí, že platí pro sídla do **2 tis. obyvatel** a extravilány.
4. Při řazení do kategorií se bere v úvahu **dlouhodobá** zátěž lokality.

Tabulka - Zařazení jednotlivých zahrnutých stanic do příslušných kategorií:

Název oblasti	Název stanice	kód	Deskripce typu lokality
Praha 1	Muzeum	7	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin - kaňony
Praha 2	(*) Riegrovy sady	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	(*) Legerova	7	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin - kaňony
Praha 4	(*) Libuš	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	(*) Braník	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
Praha 5	(*) Stodůlky	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	Řeporyje	4	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 2 až 5 tis. vozidel/24 hodin
	(*) Smíchov - strahovský tunel	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
	(*) Mlýnářka	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
	Svornosti I.	7	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin - kaňony
Praha 6	(*) Suchdol	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	Alžírská	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
	(*) Veleslavín	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
Praha 8	(*) Kobylisy	5	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 5 až 10 tis. vozidel/24 hodin
	(*) Karlín	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
	Sokolovská	7	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin - kaňony
Praha 9	(*) Vysočany	7	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin - kaňony
Praha 10	SZÚ	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	(*) Vršovice	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
	Jasmínová	9	Městská obytná zóna s průmyslovou a dopravní zátěží
Benešov	Spořilov	2	Městská obytná zóna pouze s lokálními zdroji
Kladno	Rozdělov	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	(*) Švermov	5	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 5 až 10 tis. vozidel/24 hodin
	(*) střed města	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
Kolín	SAZ	5	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 5 až 10 tis. vozidel/24 hodin
Příbram	OÚNZ	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	(*) Příbram	5	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 5 až 10 tis. vozidel/24 hodin
Č. Budějovice	Třešňová	2	Městská obytná zóna pouze s lokálními zdroji
	(*) ČB	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
Cheb	F. Lázně - Chebská	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	M. lázně - Krásný domov	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	Eska	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
Klatovy	Soud	4	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 2 až 5 tis. vozidel/24 hodin
Plzeň-město	Roudná - MLU	2	Městská obytná zóna pouze s lokálními zdroji

Název oblasti	Název stanice	kód	Deskripce typu lokality
	(*) Skvrňany	2	Městská obytná zóna pouze s lokálními zdroji
	(*) Doubravka	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	(*) Lochotín	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	(*) Slovany	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	(*) Bory	5	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 5 až 10 tis. vozidel/24 hodin
	(*) střed	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
Sokolov	(*) Sokolov	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	MLU	4	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 2 až 5 tis. vozidel/24 hodin
Děčín	Pohraniční stráž	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
	(*) Děčín	8	Městská obytná zóna s průmyslovou a nízkou dopravní zátěží
Jablonec n/N	(*) Jablonec n/Nisou	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
Liberec	Vratislavice	2	Městská obytná zóna pouze s lokálními zdroji
	(*) Liberec	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
Most	Most - ZÚ	2	Městská obytná zóna pouze s lokálními zdroji
	(*) Most	5	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 5 až 10 tis. vozidel/24 hodin
Teplice	(*) Teplice	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
Ústí nad Labem	(*) Kočkov	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	Krásné Březno	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
	(*) UNL Město	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
	Ústí n/L - Pasteurova	8	Městská obytná zóna s průmyslovou a nízkou dopravní zátěží
Tanvald	Tanvald	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
Litvínov	Litvínov	5	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 5 až 10 tis. vozidel/24 hodin
Havlíčkův Brod	Smetanovo n.	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
Hradec Králové	Sukovy sady - MLU	5	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 5 až 10 tis. vozidel/24 hodin
	(*) Brněnská	5	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 5 až 10 tis. vozidel/24 hodin
Svitavy	Lány - Hraniční	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
Ústí nad Orlicí	Podměstí	5	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 5 až 10 tis. vozidel/24 hodin
Brno-město	Dobrovského	4	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 2 až 5 tis. vozidel/24 hodin
Brno-město	Masná ulice	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
Brno-město	(*) Tuřany	15	Venkovská obytná s nízkou úrovní dopravy
Hodonín	Hodonín - MLU	2	Městská obytná zóna pouze s lokálními zdroji
Jihlava	(*) Jihlava	4	Městská obytná zóna s dopravní zátěží 2 až 5 tis. vozidel/24 hodin
Jihlava	Znojemská	6	Městská obytná zóna s více jak 10 tis. vozidel/24 hodin
Žďár n/Sázavou	parkoviště	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
Karviná	Karviná - ZÚ	8	Městská obytná zóna s průmyslovou a nízkou dopravní zátěží
Karviná	(*) Karviná	9	Městská obytná zóna s průmyslovou a dopravní zátěží
Olomouc	Šmeralova	3	Městská obytná zóna pouze se zdroji REZZO II. a III.
Ostrava	Bartovice	8	Městská obytná zóna s průmyslovou a nízkou dopravní zátěží
	Mariánské hory	8	Městská obytná zóna s průmyslovou a nízkou dopravní zátěží
	Poruba IV	8	Městská obytná zóna s průmyslovou a nízkou dopravní zátěží
	(*) Fifejdy	8	Městská obytná zóna s průmyslovou a nízkou dopravní zátěží
	(*) Zábřeh	8	Městská obytná zóna s průmyslovou a nízkou dopravní zátěží
	(*) Přívoz	9	Městská obytná zóna s průmyslovou a dopravní zátěží
požadové stanice	(*) Košetice - EMEP	11	Venkovská požadová
ČHMÚ	(*) Bílý Kříž - EMEP	11	Venkovská požadová

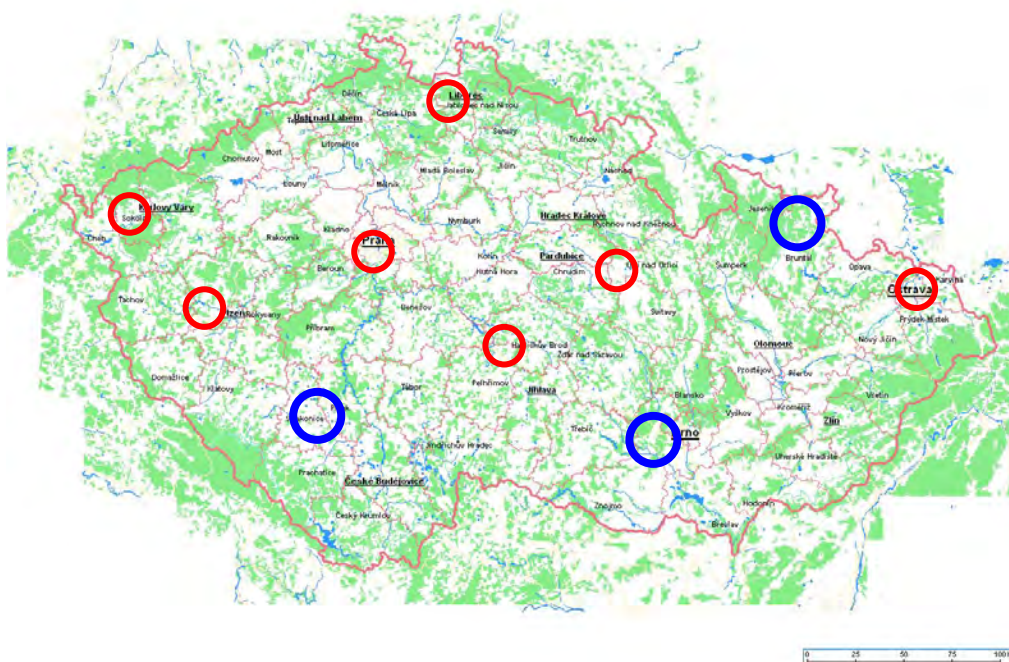
(*) - stanice provozované ČHMÚ

Příloha č. 3 - PYLOVÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA

Cílem pylového monitoringu je zajištění aktuálního zpravodajství o výskytu pylu určitých rostlin v ovzduší. Zahrnutí do systému MZSO od roku 2008 pak umožnilo splnění požadavků na zajištění kvality a porovnatelnost naměřených hodnot. Data z jednotlivých měřících stanic byla/jsou v průběhu vegetačního období předávána do médií a prezentována na volně přístupných internetových stránkách ve formě grafické a tabelární informace (viz například „<http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/tydenni-zpravodajstvi>“).

Popis odběrových lokalit:

Obrázek č. 1 – Lokalizace 8 odběrových míst zahrnutých do zpracování v rámci

systemu MZSO a třech zbývajících stanic na území ČR (modrá barva)

Odběrové systémy, které ve spojení s lokalitou v Brně, Zlaté Hory a v Písku reprezentativně pokrývají území České republiky (obr. 1) jsou umístěny v:

- **Havířově** (49° 48' s.š., 18° 24' v.d., 274 m.n.m.) – v prostředí hustě obydleného satelitního sídliště. V jeho nejbližším okolí je městská zeleň s převahou listnatých dřevin, ve vzdálenosti cca 1 km je les s převahou jehličnanů (smrk).
- **Havlíčkově Brodě** (49° 36' s.š., 15° 34' v.d., 475 m.n.m.) – v areálu okresní nemocnice na západním okraji centra města. Jeho nejbližší okolí charakterizuje parková výsadba, lokalita ale zachytává i pylová zrna z okolních polí a lesů (jehličnany, převaha smrkové monokultury).
- **Karlových Varech** (50° 13' s.š., 12° 52' v.d., 418 m.n.m.) – v areálu okresní nemocnice v tradiční vilové zástavbě nad údolím řeky. V okolí jsou parky s výsadbou listnatých a jehličnatých dřevin, menší plochy zahradní zeleně, zahrádkářská kolonie, smíšený les a louky.
- **Liberci** (50° 45' s.š., 15° 04' v.d., 425 m.n.m.) – na ploché střeše Státního veterinárního ústavu, v okolí je zástavba rodinných domků se zahrádkami a vzrostlé stromy (buk,

javor, lípa, smrk). Cca 1 až 3 km od lokality se nacházejí souvislé lesní porosty (smrk, buk, méně borovice).

- **Plzeň** (49° 44' 40" s.š., 13° 22' 27" v.d., 327,5 m.n.m.) - na střeše budovy KHS v centru města, v souvislé zástavě 2 až 3 patrových domů. Do 500 m je malý park s převahou listnatých dřevin, dále jsou zde pouze trávníky v blocích domů.
- **Ústí nad Orlicí** (49° 59' s.š., 16° 26' v.d., 379 m.n.m.) - v areálu okresní nemocnice na okraji města, v sousedství panelové sídliště a zástavby rodinných domků. V areálu nemocnice je upravená zahrada, v těsné blízkosti se nachází zahrádkářská kolonie. Na sídliště navazují pole, která jsou 500 až 1000 m od stanice, ve vzdálenosti asi 2 až 3 km začínají souvislé lesy.
- **Praze** (50° 4,29' 192" s.š., 15° 28' 20,251" v.d., 245,5 m.n.m) - v areálu Státního zdravotního ústavu, kde je parková výsadba s trávníky, břízami, jehličnany a dalšími stromy. Areál se nachází ve východní části centra města a v jeho bezprostředním okolí je vilová čtvrť a areál fakultní nemocnice. Asi 1 km od stanoviště je rozsáhlý komplex Olšanských hřbitovů s různorodou parkovou výsadbou včetně exotických dřevin i bylin.

Metodika pylového monitoringu

Sběr pylů probíhal v roce 2010 podle lokální meteorologické situace od 1. března do konce října. Pyly byly sbírány pomocí pylových lapačů, instalovaných obvykle na střeše vhodné budovy ve výšce 15 - 20 metrů nad zemí. Lapač je vybaven lepicí páskou, na které jsou při průtoku vzduchu 10 l/min v týdenním cyklu (pondělí až pondělí), impakcí zachytávány částice včetně pylových zrn. Po vybarvení vzorku a vyhodnocení pomocí mikroskopu jsou určena jednotlivá pylová zrna a stanoven rod příslušné rostliny. Přepočtem přes odebraný objem vzorku jsou stanoveny 24 hodinové koncentrace konkrétních pylů v ovzduší.

Výsledky

Souhrnné vyhodnocení dat ze všech měřících stanic za rok 2010 je již standardně založeno na charakteristických klimatických intervalech a vývoji koncentrace pylu konkrétního rodu resp. skupiny rostlin ve vzduchu v průběhu roku. Rozdělení rodů rostlin do skupin podle významnosti vlivu na alergie:

Pylová skupina	Zařazené sledované rody rostlin	Identifikace v grafech
Velmi významný rod	bříza, trávy, pelyněk, ambrózie	
Významný rod	olše, líska, bez	
Středně významný rod	vrba, habr, dub, javor, ořešák, jitrocel, šťovík, lípa, merlíkovité	
Méně až středně významný rod	kopřiva, řepka olejka, topol	
Málo významný rod	tis, borovice, buk, jirovec	

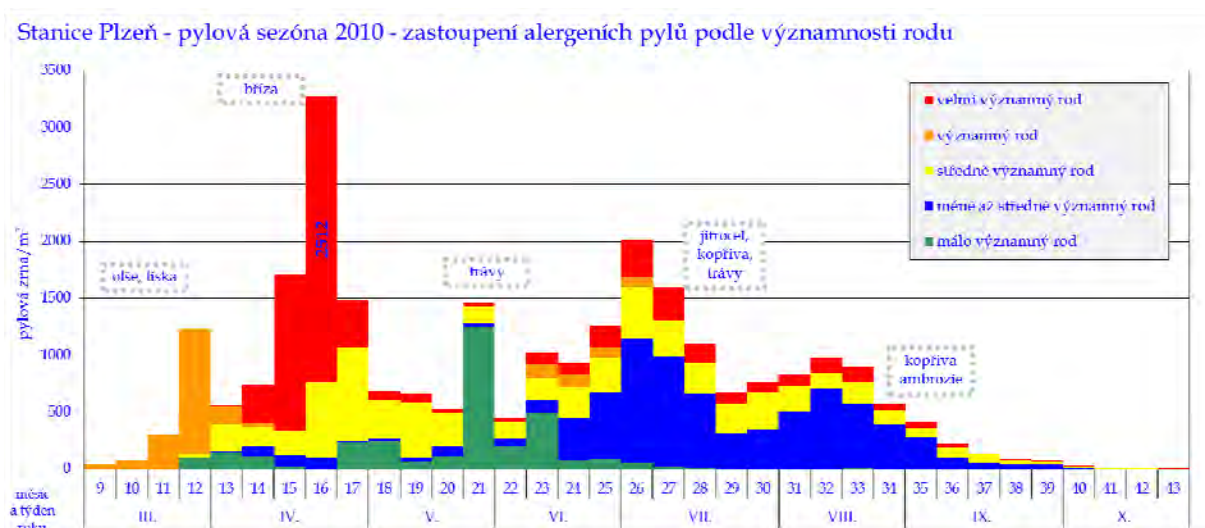
V roce 2010 probíhalo sledování koncentrace pylových zrn ve vzduchu na šesti měřících stanicích provozovaných Zdravotními ústavu a SZÚ. Do zpracování byla zahrnuta data získaná ZÚ se sídlem v Jihlavě (lokality Havlíčkův Brod), ZÚ se sídlem v Karlových Varech (lokality Karlovy Vary), ZÚ se sídlem v Plzni (lokality Plzeň), ZÚ se sídlem v Pardubicích (lokality Ústí nad Orlicí), ZÚ se sídlem v Ostravě

(lokality Havířov), SZÚ (měřicí místo Praha) a na jeho detašovaném pracovišti v Liberci.

Podle typického zastoupení jednotlivých druhů pylů lze pylovou sezónu dělit na několik charakteristických období: jarní, pozdně jarní, letní a raně podzimní.

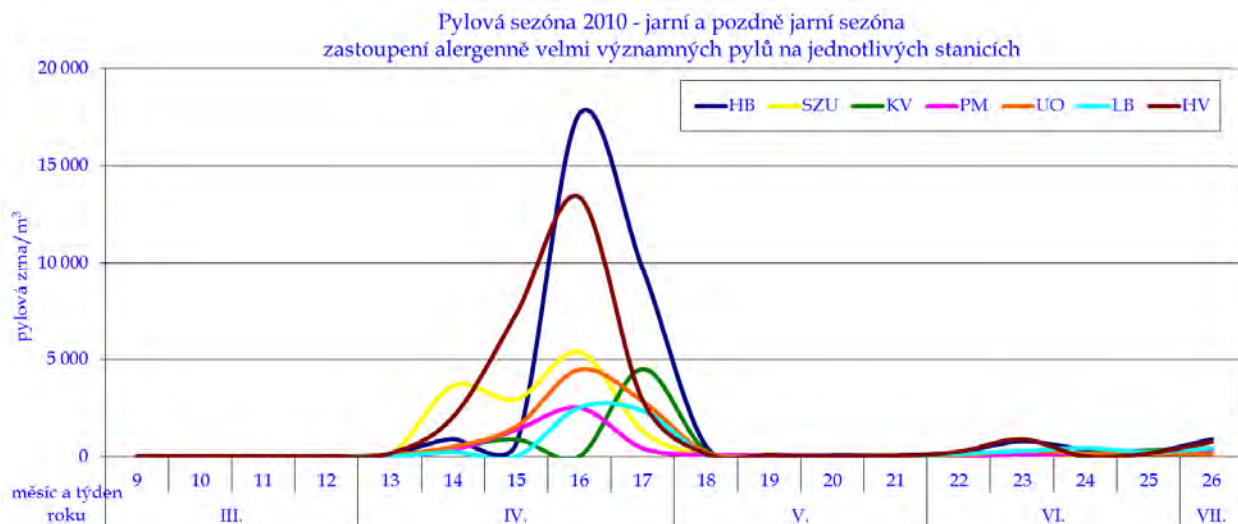
V závislosti na aktuálních meteorologických podmínkách pak (přibližně) platí:

Období	interval roku	typický představitel
Jarní	10 - 18 týden (únor – květen)	olše, líska, bříza
Pozdně jarní	15 - 25 týden (duben – červen)	trávy, dřeviny
Letní	26 - 35 týden (červenec – srpen)	jitrocel, pelyněk, kopřiva, ambrosia
Raně podzimní	35 týden a dále (září – říjen)	spory plísni

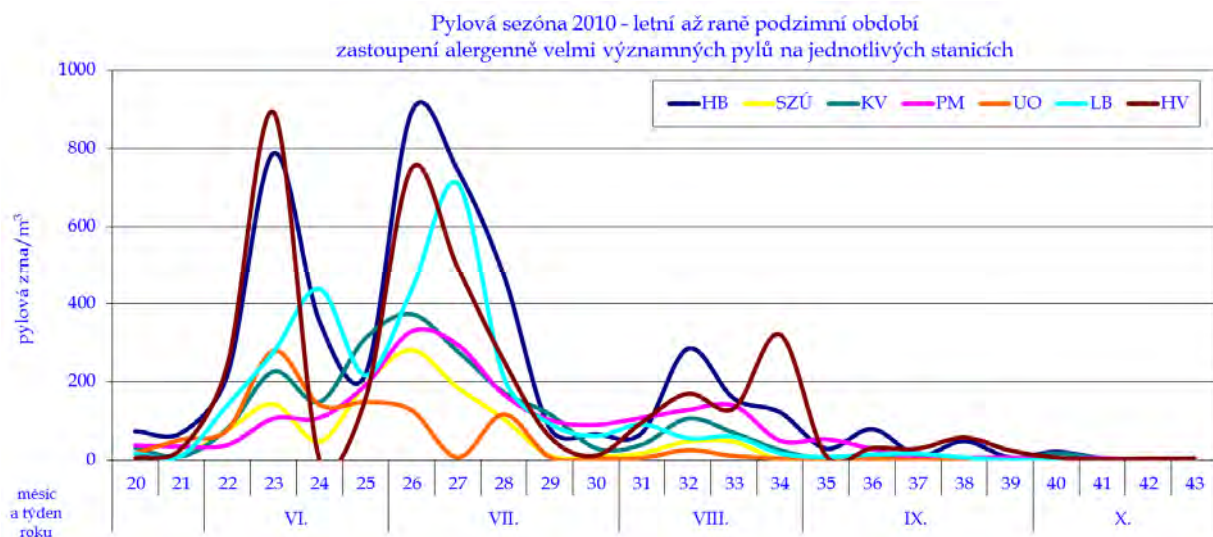
Obrázek č. 2 – Typický průběh pylové sezóny 2010 – stanice v Plzni

Pylová sezóna začíná v jarním období výskytem pylových zrn kvetoucích dřevin, nejdříve se objevuje pyl lísky (*Corylus*) a olše (*Alnus*) - významné alergenní pyly, které mohou způsobovat první sezónní alergické potíže (a z důvodu zkřížené reaktivity způsobují problémy také u lidí citlivých na břízu). V roce 2010 začala jejich sezóna s mírným zpožděním v březnu a ostře kulminovala v 15. kalendářním (3. dubnovém) týdnu. Nejvýznamnější jarní alergen - pylová zrna břízy (*Betula*) - se ve vzduchu nacházel v obvyklém období - od 14. do 19. týdne, s kulminací v 15. týdnu. Nejvíce pylových zrn bylo zachyceno v Havlíčkově Brodě a v Havířově (okolo 14 až 17 tis.zrn/m³) v ostatních městech hodnoty nepřekročily 5 tis. zrn/m³. (Obr. č. 3)

Obrázek č. 3 - Významně alergenní pyly - pylová sezóna břízy v roce 2010

Pro pozdně jarní období je typický výskyt pylu kvetoucích dřevin a bylin. Z nich vyniká pyl trav z čeledi lipnicovitých (Poaceae) - nejčastější původce alergických potíží v ČR, který se v ovzduší objevil od cca 18. týdne. Jeho množství v ovzduší bylo v průběhu celého období květu trav na běžně sledované úrovni s kulminací ve 20. týdnu. Až 21. týdnu na úrovni 100 až 500 zrn/m³/týden s maximální hodnotou v H. Brodě a Havířově na úrovni 890 zrn/m³/týden. Ve druhé polovině července koncentrace tohoto pylu v ovzduší klesala, až v polovině srpna sezóna trav odezněla.

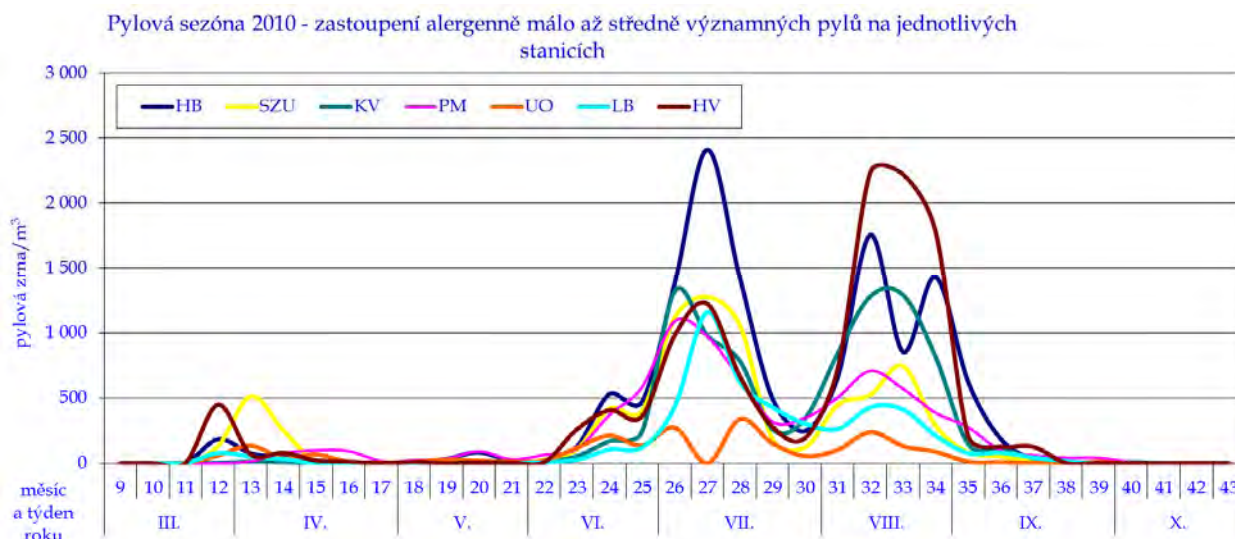

Obrázek č. 4 - Alergenně velmi významné pyly v letním až podzimním období

V letním období se převážně vyskytují pylová zrna bylin a plevelnatých rostlin. Od 26. týdne se v ovzduší objevoval silně alergenní pyl pelyňku černobýlu (*Artemisia vulgaris*). Nejvýznamnější alergen pozdního léta se v ovzduší nacházel v období od konce června až do konce srpna s maximem v 32. týdnu. Pylová sezóna alergologicky středně významných pylů jitrocele (*Plantago*) a rostlin z čeledi merlíkovitých (*Chenopodiaceae*) začala na většině stanic v červnu a koncentrace pylu dosahovala, s výjimkou stanice v Plzni, spíše nižších hodnot. Svojí vysokou koncentrací v ovzduší mohl působit potíže málo alergenní pyl kopřivy (*Urtica*), jehož kulminace probíhala

mezi 26. až 33. týdnem (dle lokality); maximální počty zrn byly mezi 1 200 až 1 400 zrn/m³/týden.

Obrázek č. 5 – Alergenně málo až středně významné pyly

Koncem července byla zachycena první pylová zrna velmi agresivního pylu ambrózie (*Ambrosia*), maximálních hodnot, které v Havířově a v H. Brodě byly v řádu (10² zrn/m³/týden), dosáhla koncentrace pylových zrn v 34. až 36. týdnu (začátek září).

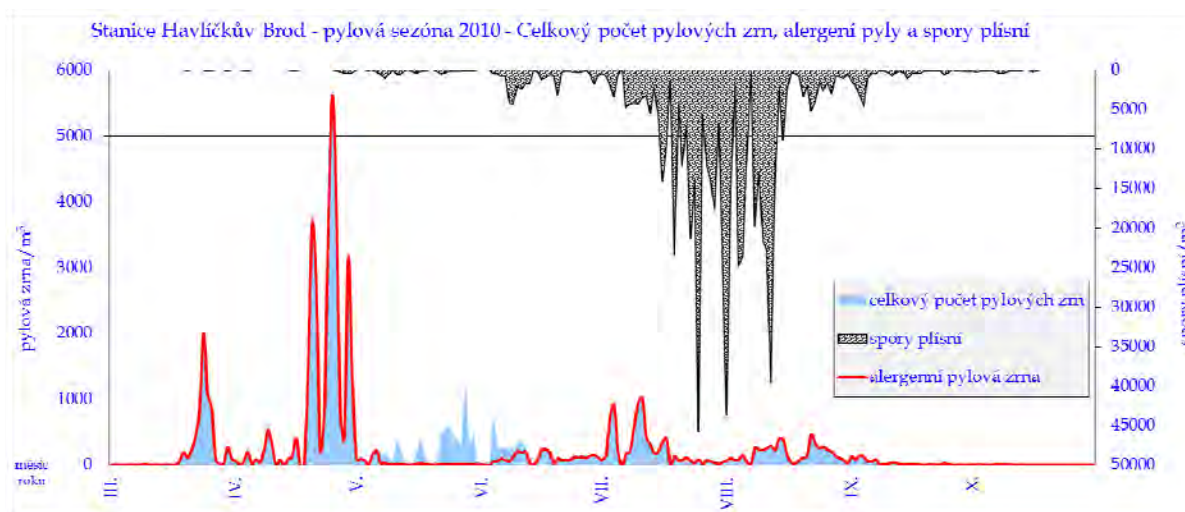
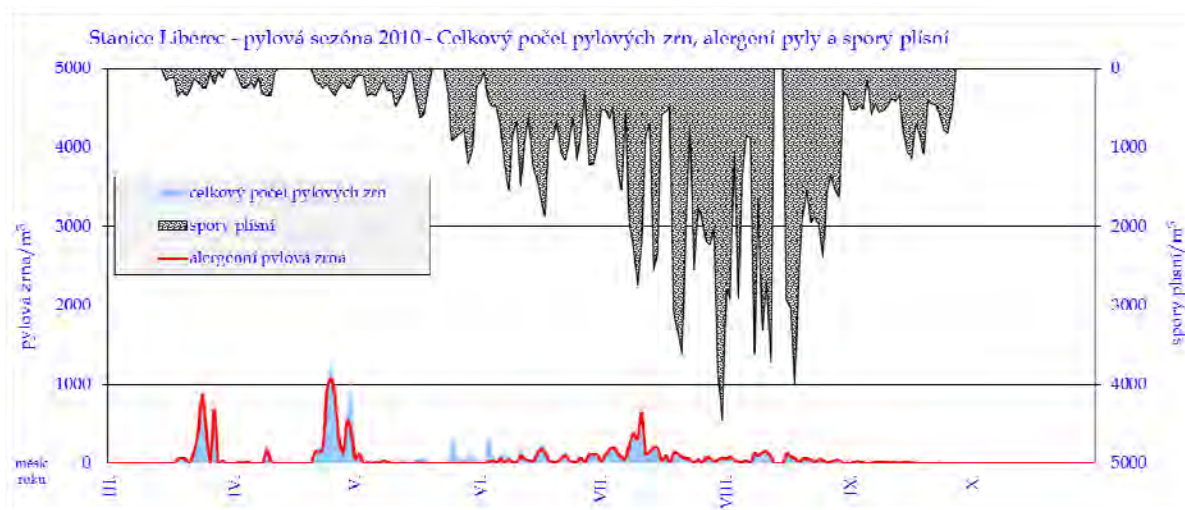
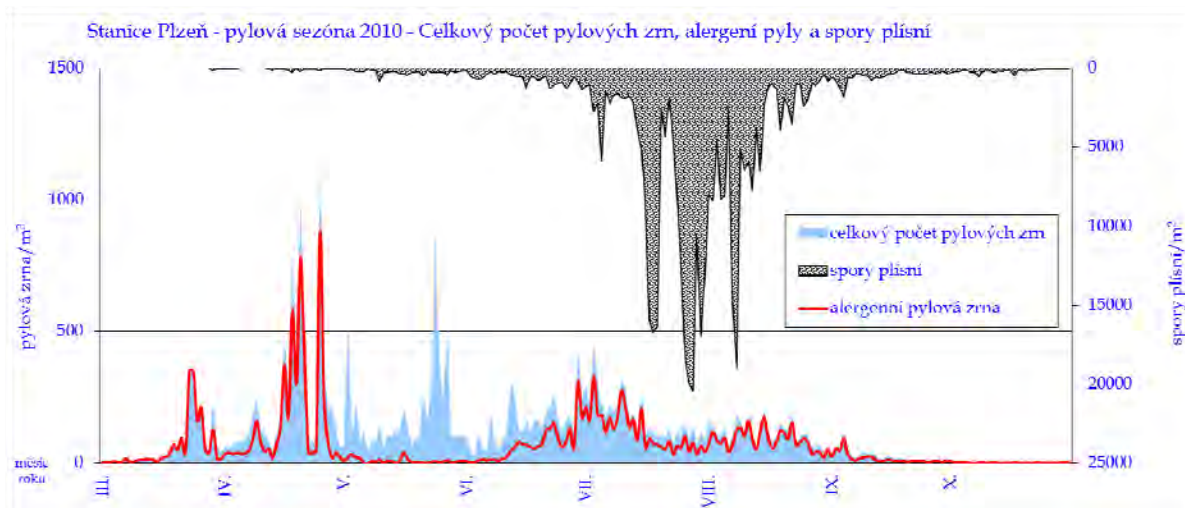
Spory venkovních plísní se vyskytují v ovzduší prakticky v průběhu celého sledovaného období (viz průběhy v jednotlivých lokalitách), přesto markantní nárůst koncentrace spor začíná v květnu a tradičně se maximální hodnoty objevují v letním období a začátkem podzimu. Jednotlivé oblasti se od sebe značně liší jak v absolutních hodnotách koncentrací spor, tak ve tvaru křivky vývoje v čase.

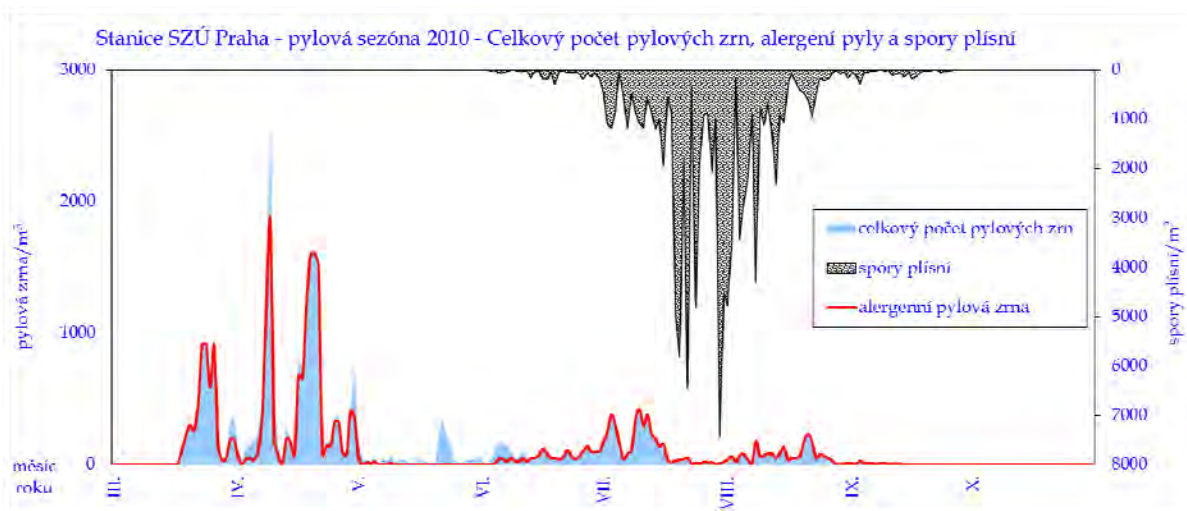
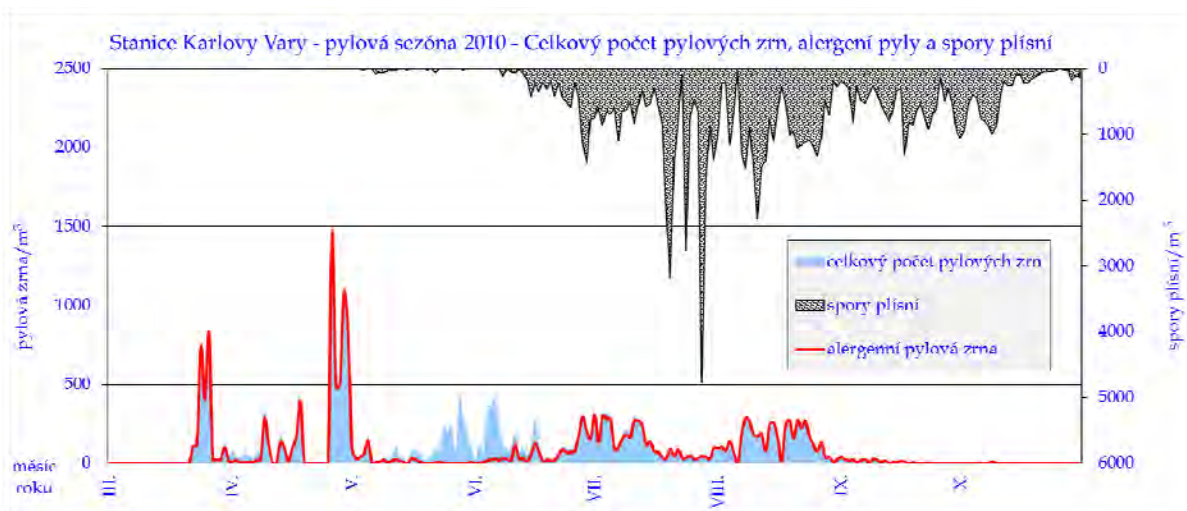
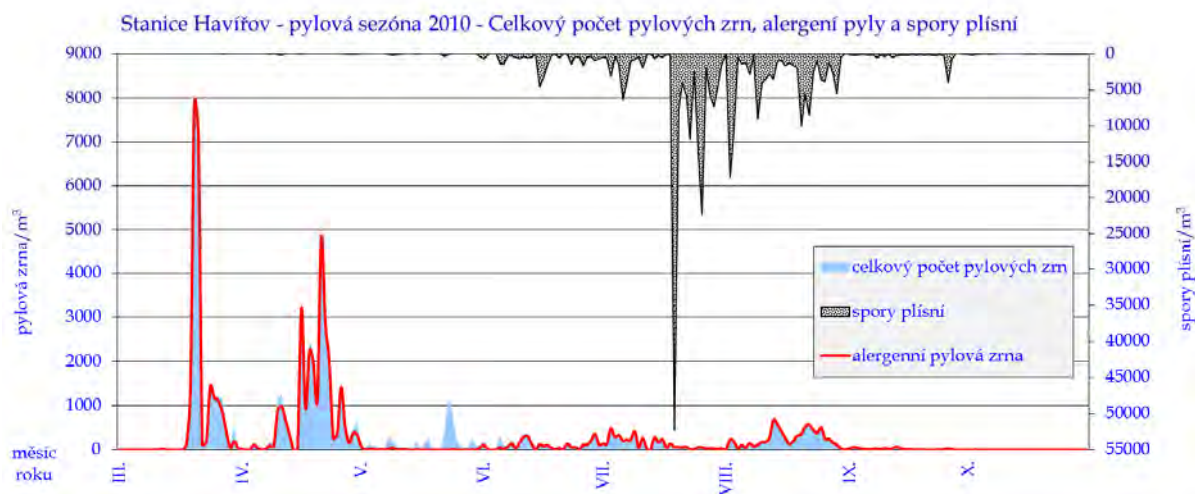
V říjnu (raně podzimní období), kdy pylová sezóna v ČR končí, byla v ovzduší nacházena pylová zrna kopřivy (*Urtica*), jitrocele (*Plantago*) a ambrózie (*Ambrosia*), trav, merlíkovitých (*Chenopodiaceae*) či mrkvovitých (*Apiaceae*) jen ojediněle či v menším množství. Na většině stanic byly v alergologicky významném množství nalézány pouze spory venkovních plísní.

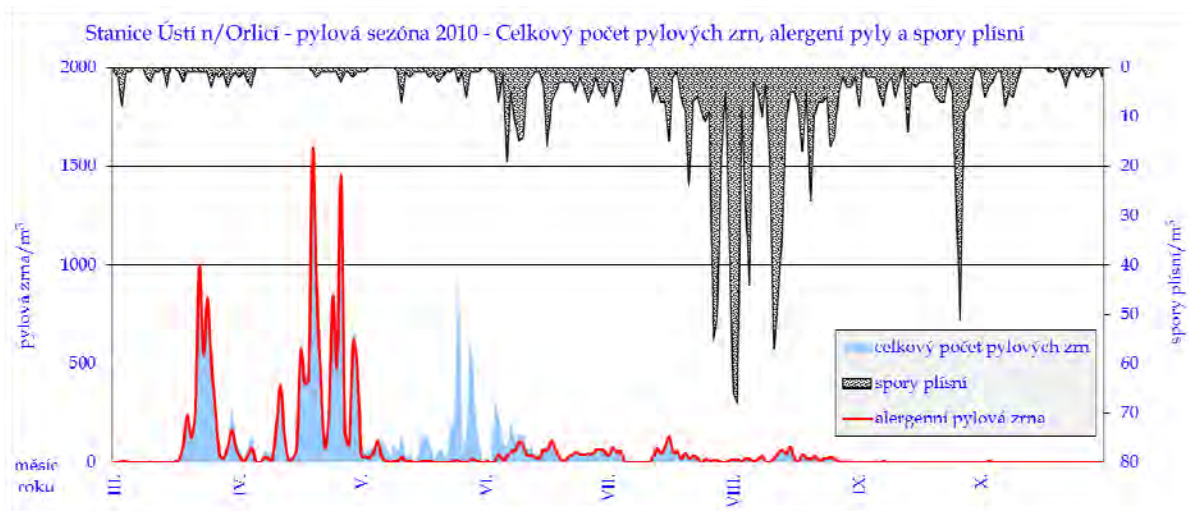
Shrnutí

Pylová sezóna začala v roce 2010 koncem února, má charakteristickou sezónní dubnovou až květnovou kulminaci a doznívá na přelomu září a října. Výskyt alergenně významných pylů má typický průběh a z hlediska dosažených maximálních koncentrací pylových zrn ve vzduchu jsou zřejmá tři údobí. První, v roce 2010 mírně opožděné, odpovídá květu olše a lísky, začalo v březnu a končilo v polovině dubna. Druhé období odpovídá době květu břízy (v roce 2010 v dubnu) a třetí období zahrnuje postupně na sebe navazující vývin pylů trav, pelyňku, kopřivy a ambrosie a trvá obvykle od května do konce září. Samostatnou položkou je výskyt spor venkovních plísní, jejichž koncentrace v ovzduší, v závislosti na aktuálních meteorologických podmínkách obvykle, kulminuje v letních měsících a začátkem podzimu.

Doplnění 1 - Vývoj pylové sezóny 2010 v jednotlivých lokalitách

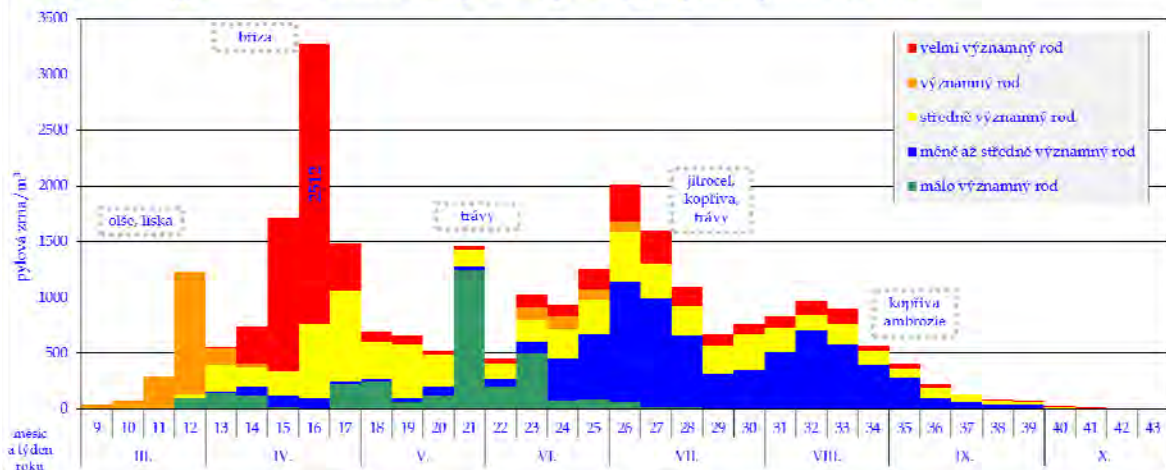

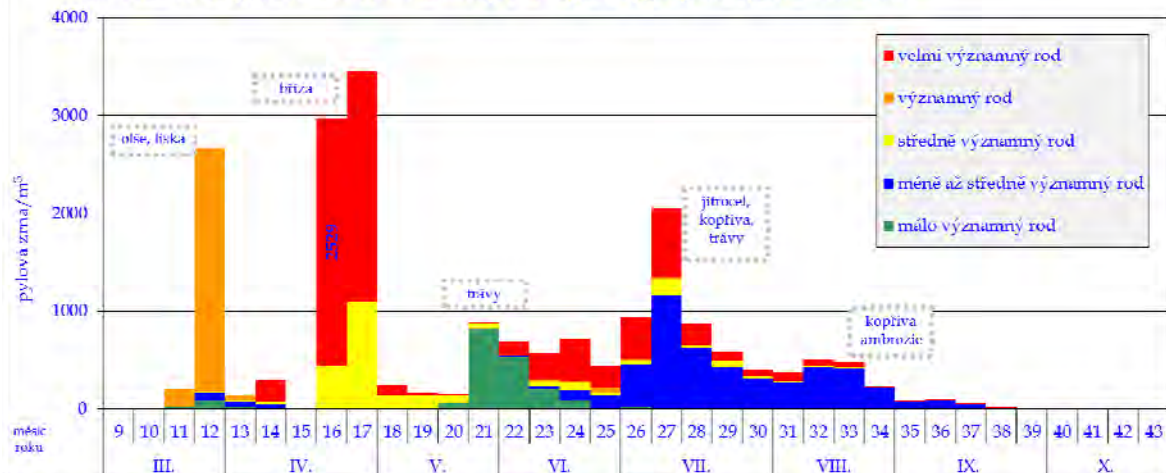

Doplnění 2 - Pylová sezóna 2010 v jednotlivých lokalitách

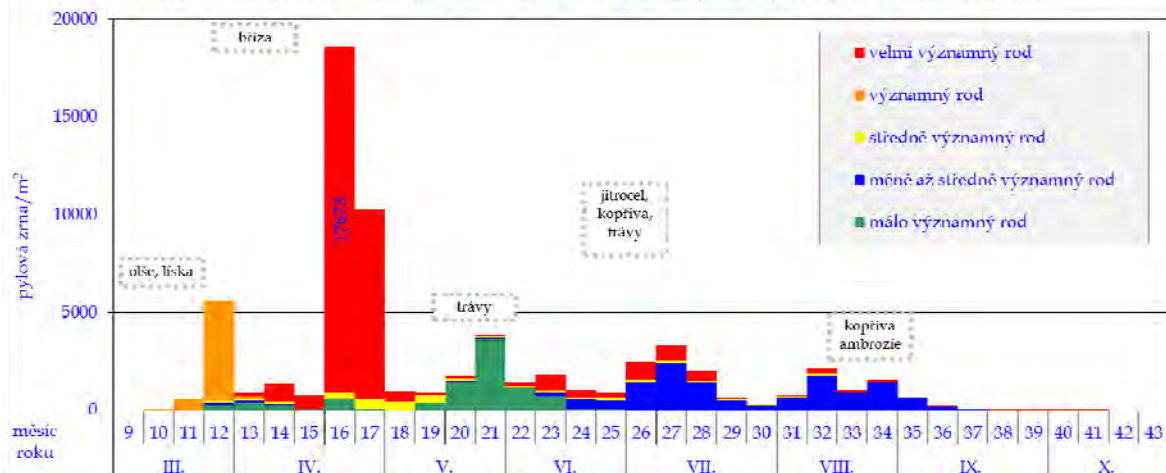
Stanice Plzeň - pylová sezóna 2010 - zastoupení alergenických pylů podle významnosti rodu

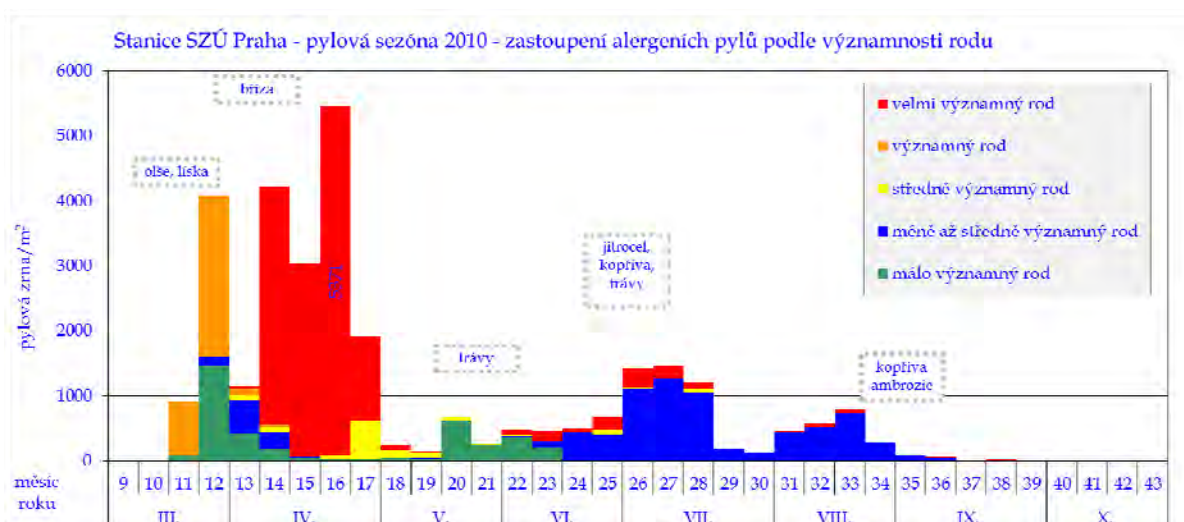
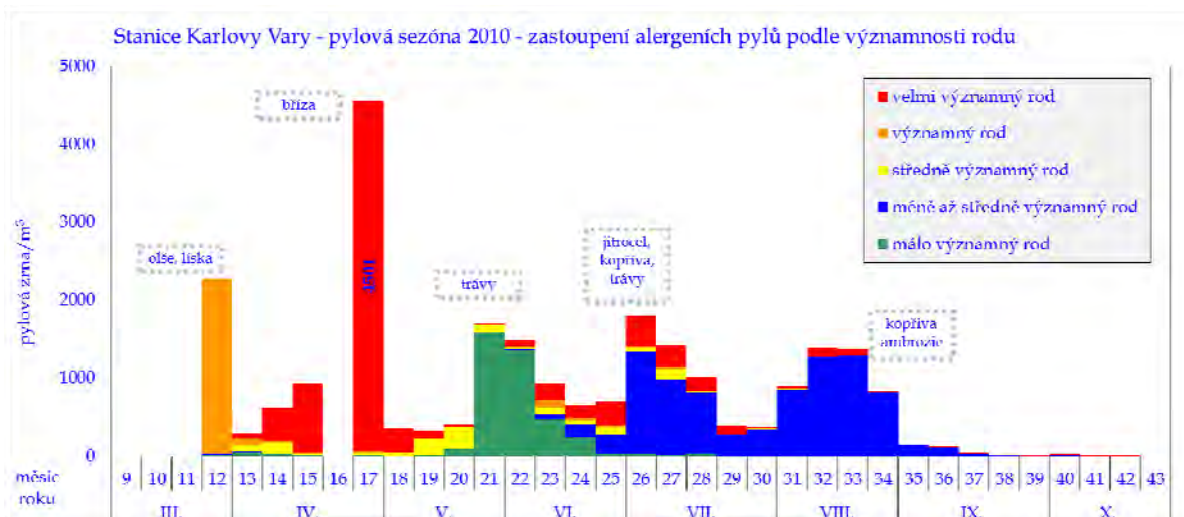
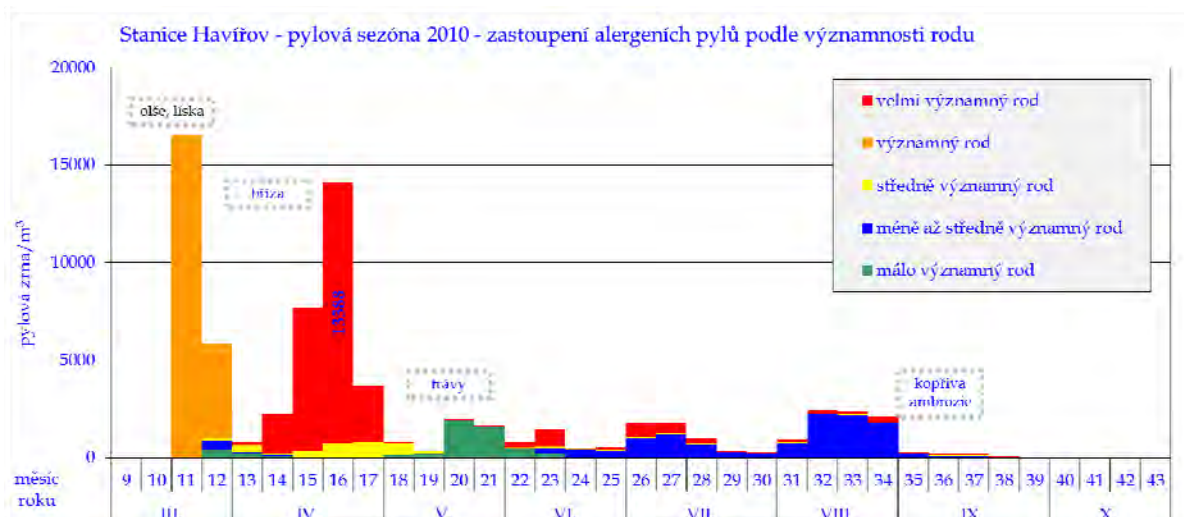

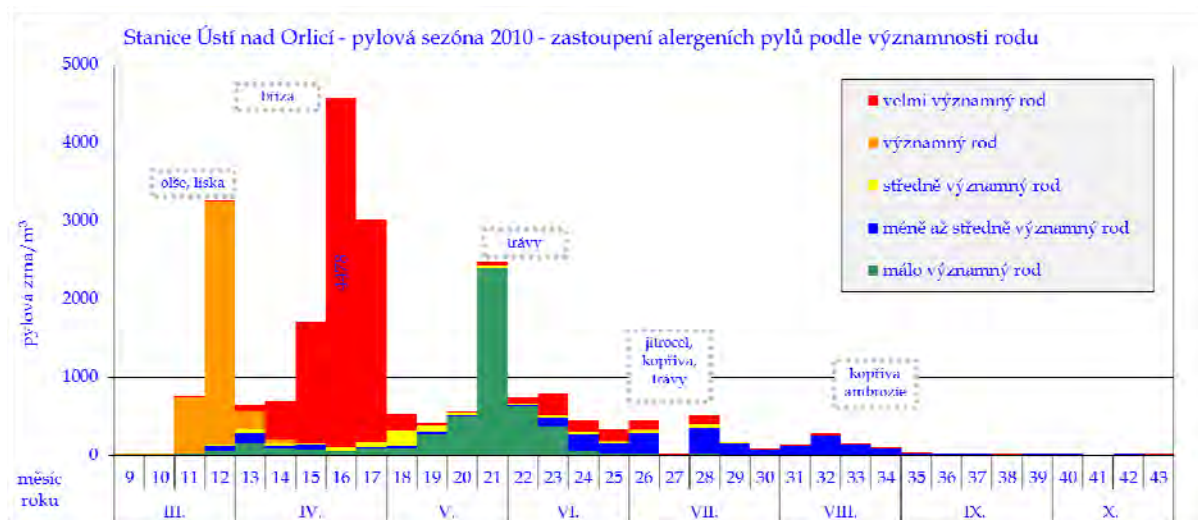
Stanice Liberec - pylová sezóna 2010 - zastoupení alergenických pylů podle významnosti rodu

Stanice Havlíčkův Brod - pylová sezóna 2010 - zastoupení alergenických pylů podle významnosti rodu

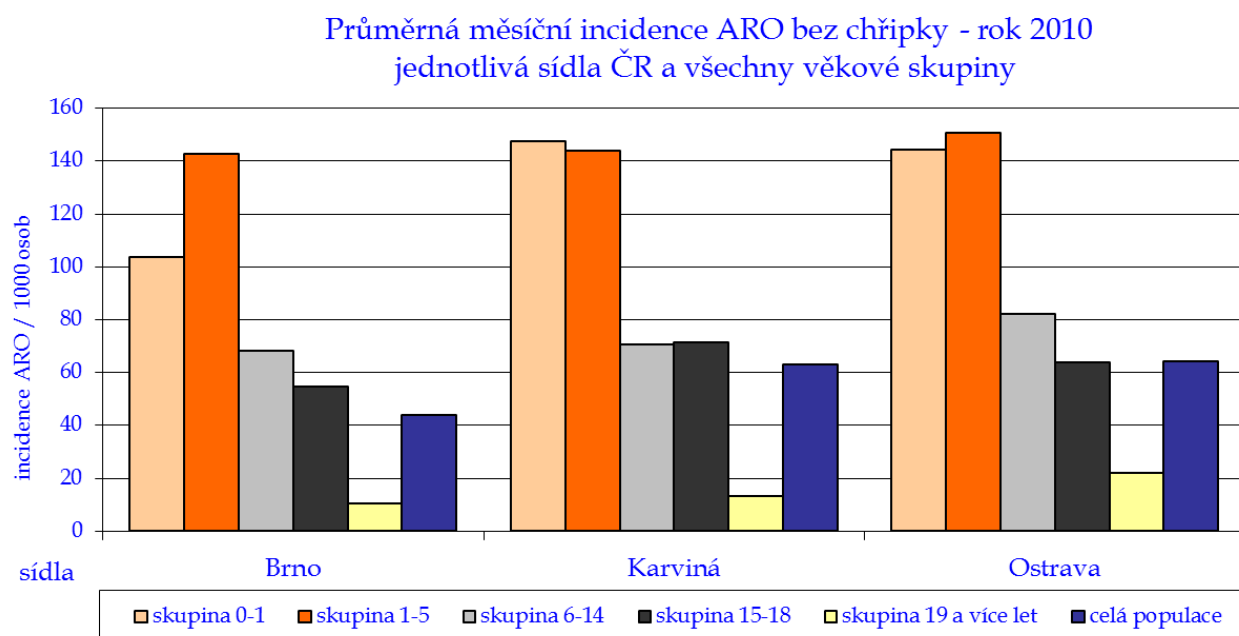
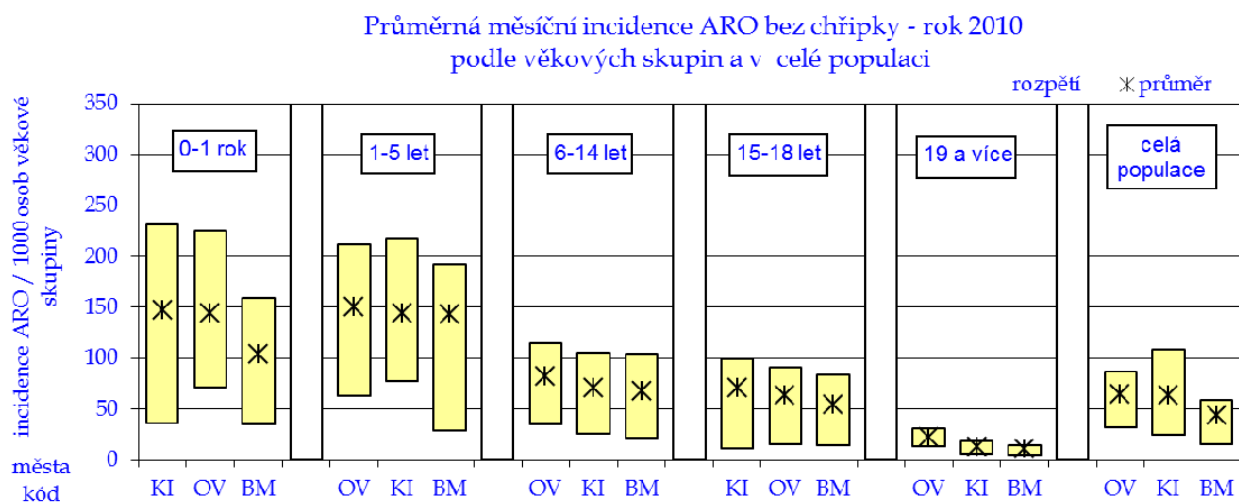
Příloha č. 4. - SEZNAM TABULEK VE ZPRÁVĚ

<u>Tabulka č.</u>	<u>název</u>	<u>strana</u>
Tabulka č. 1.	- Souhrn monitorovaných parametrů kvality venkovního ovzduší v jednotlivých sídlech.....	8
Tabulka č. 2.	- Referenční postupy vzorkování a analytické postupy	10
Tabulka č. 3.	- Seznam sledovaných měst (řazených dle počtu obyvatel, střední stav k 1. 7. 2010), počet DL a PL a počty u nich registrovaných pacientů (průměrné hodnoty v r. 2010)	13
Tabulka č. 4.	- Imisní limity (IL) základních sledovaných látek - (Podle Nařízení vlády č. 597/2006 Sb. - o sledování a vyhodnocování kvality ovzduší - příloha č. 1.)..	16
Tabulka č. 5.	- Referenční koncentrace vydané SZÚ (v $\mu\text{g}/\text{m}^3$) - (podle § 45 zákona č. 472/2005 Sb.)	16
Tabulka č. 6.	- Hodnoty TEF pro jednotlivé látky	30
Tabulka č. 7.	- Meze detekce používaných automatizovaných/ přímých postupů.	31
Tabulka č. 8.	- Meze detekce používaných aspiračních/ nepřímých postupů.	31
Tabulka č. 9.	- Vývoj (2006 – 2010) hodnot navýšení celkové roční úmrtnosti o „předčasná úmrtí“ - střední hodnota a její (rozpětí) pro ČR.....	36
Tabulka č. 10.	- Hodnoty jednotkového rizika.....	38
Tabulka č. 11.	- Minimální, maximální a střední hodnota (AVG) zdravotního rizika pro monitorovaná sídla a hodnota spočtená pro pozad'ové stanice v ČR.....	39
Tabulka č. 12.	- Vývoj (2006 – 2010) Rozpětí hodnot karcinogenního populačního rizika pro jednotlivé látky (ČR - 10 mil. obyvatel)	39
Tabulka č. 13.	- Tabelární zpracování imisní situace pro základní látky, těžké kovy, těkavé organické látky a polycyklické aromatické uhlovodíky v roce 2010.....	74

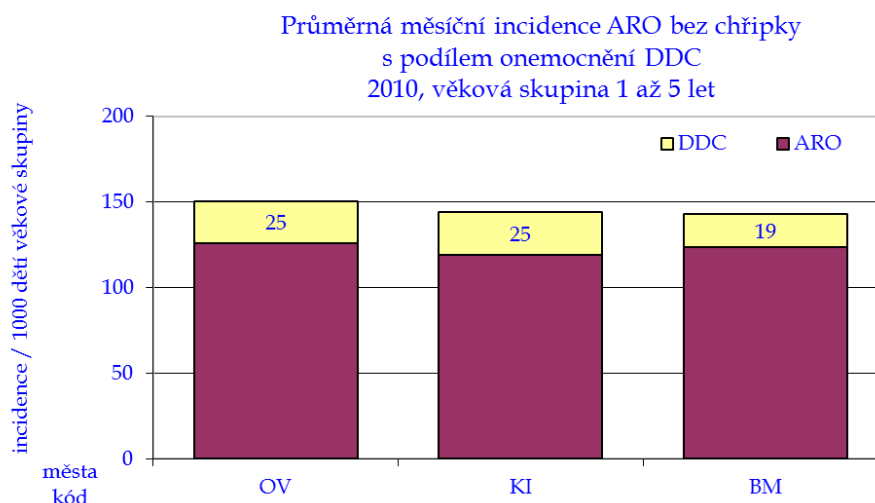
Příloha č. 5. - GRAFICKÁ PREZENTACE VÝSLEDKŮ ZA ROK 2010

Graf č.	název	strana
MONARO		
Graf č. 1. a, b	- Rok 2010 - průměrná měsíční incidence ARO bez chřipky – jednotlivé věkové skupiny a zařazená sídla	71
Graf č. 2.	- Rok 2010 - průměrná měsíční incidence onemocnění dolních cest dýchacích a ARO bez chřipky s podílem onemocnění DDC (věková skupina 1 až 5 let) a podíl jednotlivých skupin diagnóz	71
Graf č. 3.	- Rok 2010 - průměrná měsíční incidence onemocnění dolních cest dýchacích (věková skupina 1 až 5 let) a podíl jednotlivých skupin diagnóz	72
Graf č. 4.	- Rok 2010 - Podíly jednotlivých skupin diagnóz na celkové nemocnosti v %	72
Graf č. 5.	- Rozpětí průměrných měsíčních hodnot 1995 až 2010	72
Graf č. 6.	- Vývoj ošetřených akutních respiračních onemocnění u dětí ve srovnání s průměrným rokem v období 1995 až 2010.....	73
KVALITA VENKOVNÍHO OVZDUŠÍ		
Graf č. 7.	- Roční aritmetické průměry NO ₂ v ovzduší městských lokalit.....	97
Graf č. 8.	- Roční aritmetické průměry NO _x na zahrnutých stanicích	98
Graf č. 9.	- Roční aritmetické průměry PM ₁₀ v ovzduší městských lokalit.....	99
Graf č. 10.	- Roční aritmetické průměry PM _{2,5} na zahrnutých stanicích.....	100
Graf č. 11.	- Roční aritmetické průměry benzenu v ovzduší městských lokalit.....	101
Graf č. 12.	- Aritmetické a geometrické průměry toluenu na stanicích v roce 2010.....	101
Graf č. 13.	- Roční aritmetické průměry BaP v ovzduší městských lokalit v roce 2010	102
Graf č. 14.	- Aritmetické a geometrické průměry fenantrenu, stanice, rok 2010	103
Graf č. 15.	- Aritmetické a geometrické průměry benzo[<i>a</i>]antracenu, stanice, rok 2010	103
Graf č. 16.	- Aritmetické a geometrické průměry antracenu, stanice, rok 2010	103
Graf č. 17.	- Aritmetické a geometrické průměry fluorantenu, stanice, rok 2010.....	103
Graf č. 18.	- Aritmetické a geometrické průměry pyrenu, stanice, rok 2010.....	104
Graf č. 19.	- Aritmetické a geometrické průměry chrysenu, stanice, rok 2010	104
Graf č. 20.	- Aritmetické a geometrické průměry benzo[<i>b</i>]fluorantenu, rok 2010.....	104
Graf č. 21.	- Aritmetické a geometrické průměry benzo[<i>k</i>]fluorantenu, rok 2010.....	105
Graf č. 22.	- Aritmetické a geometrické průměry dibenz[<i>a,h</i>]antracenu, rok 2010.....	105
Graf č. 23.	- Aritmetické a geometrické průměry benzo[<i>g,h,i</i>]perylenu, rok 2010.....	105
Graf č. 24.	- Aritmetické a geometrické průměry indeno[<i>1,2,3-cd</i>]pyrenu, rok 2010	106
Graf č. 25.	- Aritmetické a geometrické průměry coronenu, rok 2010	106
Graf č. 26.	- Aritmetické a geometrické průměry sumy PAU, stanice rok 2010	106
Graf č. 27.	- Aritmetické průměry TEQ BaP, stanice rok 2010	107
Graf č. 28.	- Rozpětí koncentrací PAU v ovzduší monitorovaných měst (1997 – 2009).....	107
Graf č. 29. a, b, c, d	- Vybrané stanice - hodnoty (1997 – 2010) a odhad trendu BaP	108
Graf č. 30. a, b	- Roční aritmetické průměry As v ovzduší městských lokalit v roce 2010 a jeho podíl ve frakci PM _{2,5} na vybraných stanicích	109
Graf č. 31. a, b	- Roční aritmetické průměry Cd v ovzduší městských lokalit v roce 2010 a jeho podíl ve frakci PM _{2,5} na vybraných stanicích	110
Graf č. 32. a, b	- Roční aritmetické průměry Ni v ovzduší městských lokalit v roce 2010 a jeho podíl ve frakci PM _{2,5} na vybraných stanicích	111
Graf č. 33.	- Rok 2010 - Hodnoty rozpětí ročního IKO (zahrnuty hodnoty NO ₂ , PM ₁₀ , As, Cd, Pb, Ni, BaP a benzenu) v jednotlivých typech lokalit	112
Graf č. 34.	- Rok 2010 – rozpětí hodnot sumy plnění ročních imisních limitů v jednotlivých typech lokalit - poměr ročního aritmetického průměru k hodnotě imisního limitu (zahrnuty hodnoty NO ₂ , PM ₁₀ , As, Cd, Pb, Ni, BaP a benzenu).....	113
Graf č. 35. a, b, c, d, e, f	- rozpětí odhadu pravděpodobnosti zvýšení počtu nádorových onemocnění z příjmu As, Ni, benzenu, BaP a PAU z venkovního ovzduší v roce 2010 pro jednotlivé typy městských lokalit.....	114
Graf č. 36.	- Rozdělení obyvatel monitorovaných měst podle úrovně imisní zátěže.....	115

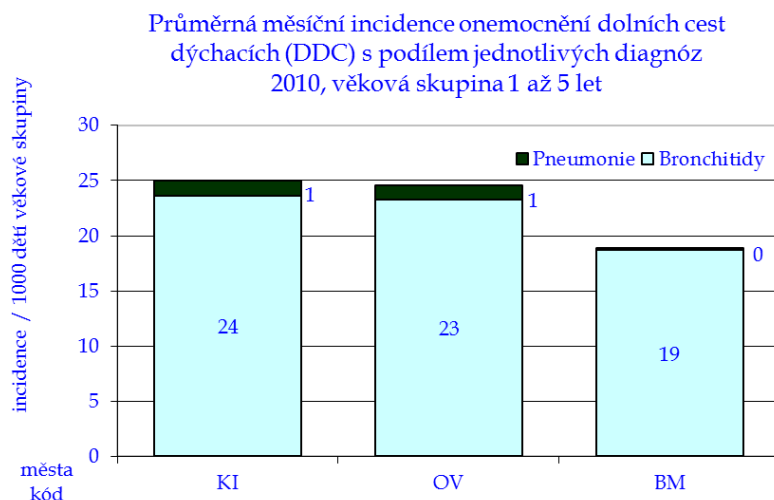
Graf č. 1. a, b - Rok 2010 - průměrná měsíční incidence ARO bez chřipky - jednotlivé věkové skupiny a zařazená sídla

Graf č. 2. - Rok 2010 - průměrná měsíční incidence onemocnění dolních cest dýchacích a ARO bez chřipky s podílem onemocnění DDC (věková skupina 1 až 5 let) a podíl jednotlivých skupin diagnóz

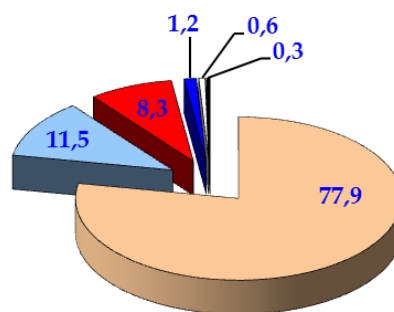
Graf č. 3. – Rok 2010 - průměrná měsíční incidence onemocnění dolních cest dýchacích (věková skupina 1 až 5 let) a podíl jednotlivých skupin diagnóz

Graf č. 4. - Rok 2010 - Podíly jednotlivých skupin diagnóz na celkové nemocnosti v %

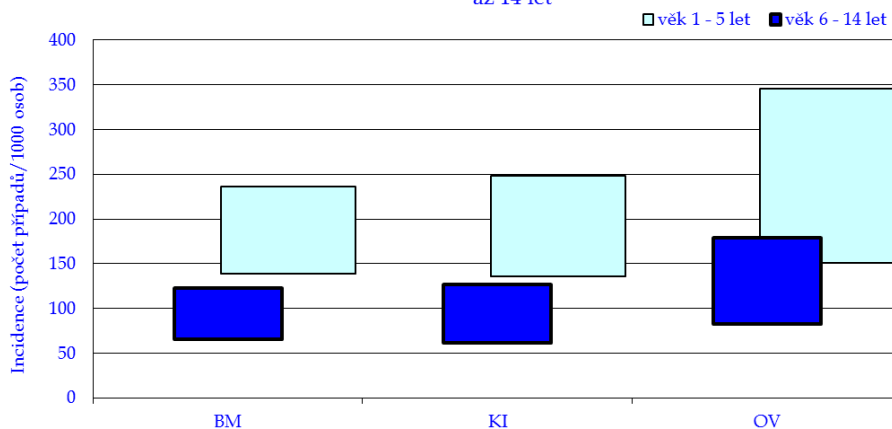
2010 - Podíly jednotlivých skupin diagnóz na celkové akutní respirační nemocnosti v %

- onemocnění HCD
- akutní záněty průdušek
- chřipka
- záněty středního ucha, vedlejších nosních dutin a bradavkového výběžku
- záněty plic
- astma

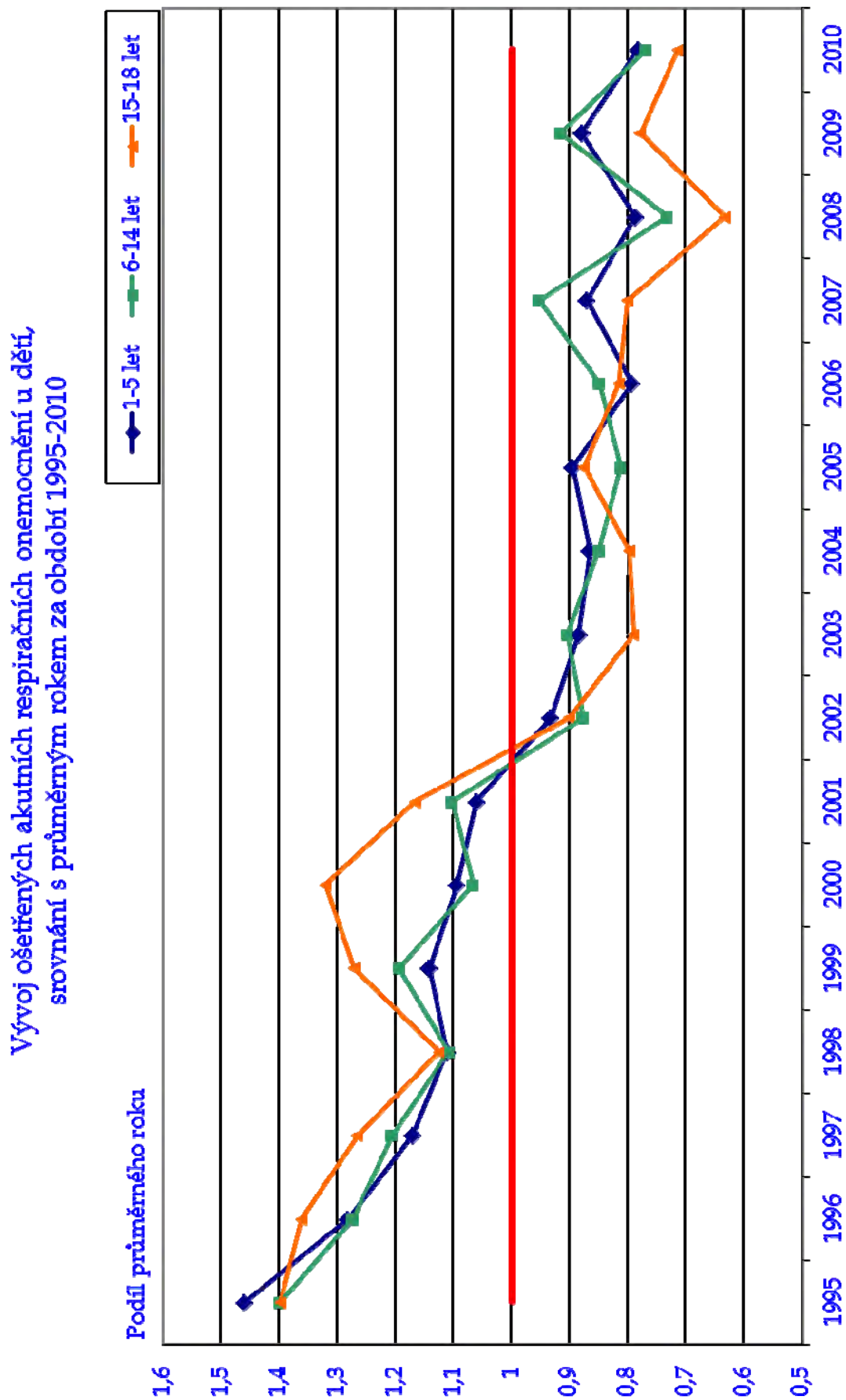

Graf č. 5. – Rozpětí průměrných měsíčních hodnot 1995 až 2010

Rozpětí průměrných měsíčních hodnot ošetřených akutních respiračních onemocnění (bez chřipky), 1995 až 2010. Věkové skupiny dětí 1 až 5 let a 6 až 14 let

Graf č. 6. – Vývoj ošetřených akutních respiračních onemocnění u dětí ve srovnání s průměrným rokem v období 1995 až 2010

Tabulka č. 13. – Tabelární zpracování imisní situace pro základní látky, těžké kovy, těkavé organické látky a polycyklické aromatické uhlovodíky v roce 2010

Česká republika, období 1.1.2010 až 31.12.2010, základní sledované látky (hodnoty v $\mu\text{g}/\text{m}^3$)

1. Oxid siřičitý SO ₂	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti						% dní nad 125 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
				1	2	3	4	5	6	
Praha 2	77	4,9	3,6	351	10	1	0	0	0	0,00
Praha 4		4,6	3,4	357	8	0	0	0	0	
	77	5,1	4,0	345	7	0	0	0	0	0,00
	77	4,3	3,0	341	7	0	0	0	0	0,00
Praha 5	152	5,2	3,7	351	12	2	0	0	0	0,00
Praha 6	152	5,7	4,2	351	11	2	0	0	0	0,00
Praha 8		4,9	3,7	356	9	0	0	0	0	
	77	5,1	3,8	349	12	0	0	0	0	0,00
	151	4,8	3,6	359	6	0	0	0	0	0,00
Praha 9	152	5,5	4,2	342	8	0	0	0	0	0,00
Praha 10	80	5,8	4,3	350	12	2	1	0	0	0,00
Kladno	145	5,8	4,3	352	11	2	0	0	0	0,00
Č. Budějovice		7,3	6,0	356	2	0	0	1	0	
	110	7,8	6,6	332	6	0	0	1	0	0,00
	119	7,7	6,2	263	7	0	0	1	0	0,00
F. Lázně	54	3,3	3,2	363	0	0	0	0	0	0,00
M. Lázně	59	3,3	3,2	299	0	0	0	0	0	0,00
Klatovy	80	13,5	12,6	108	6	0	0	0	0	0,00
Plzeň-město		6,9	5,3	358	5	2	0	0	0	
	110	7,1	5,7	352	3	2	0	1	0	0,00
	119	10,5	9,6	333	17	1	0	1	0	0,00
	132	7,8	6,7	321	5	1	0	0	0	0,00
	132	4,8	3,6	360	3	0	0	0	0	0,00
	132	4,8	3,7	358	4	1	0	0	0	0,00
	132	6,5	5,0	337	7	0	1	0	0	0,00
	132	7,1	5,5	341	11	4	0	0	0	0,00
Sokolov	103	8,6	6,9	347	10	0	3	1	0	0,00
Děčín	101	7,4	4,5	336	18	5	3	3	0	0,00
Jablonec n/N	101	5,1	3,5	355	4	1	1	0	0	0,00
Liberec	101	5,2	3,5	356	7	1	1	0	0	0,00
Ústí nad Labem		8,4	5,2	341	12	4	4	4	0	
	101	8,1	4,8	334	16	5	2	4	0	0,00
	157	8,8	5,7	334	15	3	4	4	0	0,00
Litvínov	92	21,6	15,5	140	52	35	20	16	0	0,00
Hradec Králové		7,9	6,4	352	13	0	0	0	0	
	39	10,7	10,0	330	21	3	0	0	0	0,00
	150	5,0	4,1	354	3	0	0	0	0	0,00
Brno-město	113	4,8	3,4	351	9	2	1	1	0	0,00
Jihlava	1477	5,2	4,4	361	0	0	0	0	0	0,00

1. Oxid siřičitý SO ₂	stanice	AVG	GEOM	Třídı četnosti						% dní nad 125 µg/m ³
				1	2	3	4	5	6	
Karviná	1069	13,7	8,7	286	32	17	10	13	1	0,28
Ostrava		10,8	7,3	320	18	13	6	7	0	
	1061	10,6	7,2	319	19	9	8	6	0	0,00
	1064	10,4	6,6	320	13	11	7	8	0	0,00
	1410	11,7	8,2	312	21	12	9	7	0	0,00
Košetice	1138	2,6	1,6	358	2	0	0	0	0	0,00
Bílý Kříž - EMEP	1214	4,5	2,8	342	7	2	0	2	0	0,00

Pozn.	Třídı četnosti	Interval
	1	0 - 20
	2	20 - 30
	3	30 - 40
	4	40 - 50
	5	50 - 125
	6	125 a více

2. Oxid dusnatý NO	stanice	AVG	GEOM	Třídı četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Praha 2		33,7	14,4	55	82	65	82	70	11
	772	8,6	4,8	287	40	19	5	12	0
	1483	60,2	45,6	13	39	49	75	112	62
Praha 4		11,1	5,9	237	77	23	16	11	0
	773	15,1	9,6	175	89	34	28	16	1
	774	7,4	3,8	286	40	7	4	8	2
Praha 5		19,4	9,4	139	107	54	39	23	3
	775	19,6	12,9	145	103	32	35	29	4
	1459	31,9	19,6	90	54	61	63	61	13
	1520	6,7	3,3	298	33	15	10	4	1
Praha 6		8,8	4,4	267	53	26	16	3	0
	777	12,1	6,3	230	56	37	24	12	0
	1528	5,5	3,0	302	30	14	9	1	0
Praha 8		11,6	5,7	237	68	28	23	9	0
	779	6,2	3,1	301	31	7	12	4	0
	1519	16,8	10,4	178	90	32	43	19	2
Praha 9	1521	30,8	22,0	57	115	63	58	42	14
Praha 10	805	16,2	9,0	206	72	25	37	16	5
Kladno	1454	5,3	3,0	311	32	10	7	1	0
Příbram	1508	9,2	6,5	253	63	23	11	3	0
Č. Budějovice		4,6	3,1	330	25	6	2	2	0
	1104	4,6	2,6	321	28	5	4	1	1
	1193	4,6	3,7	340	18	5	1	1	0
Klatovy	808	8,2	6,0	239	41	15	9	2	0
Plzeň-město		6,3	4,2	314	39	6	6	0	0
	1105	4,3	3,1	330	18	8	2	0	0
	1194	6,1	5,1	305	36	6	4	0	0

2. Oxid dusnatý NO	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
	1321	10,0	6,8	233	58	23	9	7	0
Plzeň-město	1322	9,0	6,7	262	73	16	10	3	0
	1323	7,0	4,8	271	47	8	6	2	0
	1324	4,0	2,5	321	15	4	7	0	0
	1325	4,0	2,9	321	21	1	3	0	0
Sokolov	1032	3,9	3,0	343	15	3	0	0	0
Děčín	1014	10,1	6,6	258	54	25	15	6	0
Jablonec n/N	1017	5,1	3,7	323	21	9	4	0	0
Liberec	1016	8,3	5,1	269	61	23	10	2	0
Most	1005	9,4	4,7	265	51	16	16	12	0
Ústí nad Labem		7,2	3,0	302	31	15	14	3	0
	1011	2,3	1,4	348	8	2	1	1	0
	1571	12,0	6,5	245	55	20	24	12	1
Litvínov	929	4,8	3,0	230	22	9	2	0	0
Hradec Králové		15,4	10,2	163	103	54	34	11	0
	396	14,8	11,3	157	111	44	27	10	0
	1503	16,2	9,5	161	80	60	36	16	1
Brno-město	1130	4,9	2,6	323	25	12	3	2	0
Jihlava	1477	3,1	2,2	334	19	2	0	0	0
Karviná		7,8	4,7	291	50	8	10	5	0
	517	9,2	6,6	228	52	16	6	6	0
	1069	6,6	3,5	299	39	10	10	4	0
Ostrava		10,5	5,2	260	61	20	15	4	4
	1061	9,6	4,6	265	40	19	12	4	4
	1064	10,1	4,8	257	46	28	14	7	2
	1410	12,0	6,6	233	69	26	19	8	3
Košetice	1138	0,9	0,7	353	0	0	0	0	0
Bílý Kříž - EMEP	1214	0,4	0,3	349	0	0	0	0	0

3. Oxid dusičitý NO ₂	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Praha 1	1137	38,6	36	0	4	67	96	31	50
Praha 2		48,9	41	0	16	50	73	79	147
	772	31,8	29	2	71	129	75	41	45
		1483	67,2	60,8	0	8	23	26	51
Praha 4		27,7	24,5	6	98	137	69	33	22
	773	33,4	30,8	2	49	113	89	48	43
	774	22,7	20,0	26	157	95	37	14	18
Praha 5		39,7	35,2	0	13	82	106	96	68
	437	59,8	55,8	0		7	39	62	145
	629	38,3	36,4	0	4	95	113	77	64
	775	37,9	35,2	0	26	94	98	64	67
		1459	44,9	40,1	1	33	50	73	58

3. Oxid dusičitý NO ₂	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Praha 5	1520	26,0	23,0	12	134	104	54	32	25
Praha 6		28,5	25,0	14	92	116	78	45	20
	441	34,9	32,6	0	16	97	69	35	34
	777	29,3	25,6	21	94	88	73	40	43
	1528	25,3	21,8	32	129	86	49	31	28
Praha 8		33,3	29,7	0	41	129	93	59	43
	446	37,7	35,4	0	4	87	74	36	51
	779	25,5	22,5	17	136	99	50	28	25
	1519	39,9	36,9	0	34	67	97	73	94
Praha 9	1521	43,1	40,5	0	6	66	107	70	100
Praha 10		38,6	34,6	4	33	92	84	64	87
	457	47,9	44,5	0	3	29	54	49	97
	805	35,8	32,1	5	55	93	86	53	69
Kladno	1454	23,5	20,7	27	153	94	41	31	15
Příbram	1508	21,1	19,2	29	167	101	41	11	5
Č. Budějovice		17,9	16,2	43	209	81	23	8	1
	1104	17,0	15,1	71	187	74	17	8	3
	1193	18,8	17,3	16	213	92	31	10	3
Cheb	486	15,4	12,0	121	90	56	24	6	4
Klatovy	808	17,3	15,0	61	156	73	20	9	3
Plzeň-město		14,6	10,6	70	237	51	7	0	0
	1105	4,3	3,8	350	8	0	0	0	0
	1194	10,1	7,5	204	98	37	13	0	0
	1321	23,0	20,0	33	88	142	46	11	10
	1322	21,1	19,5	18	181	103	48	11	3
	1323	22,0	19,5	21	145	106	45	11	8
	1324	16,4	14,6	82	174	62	22	5	1
	1325	6,3	5,0	291	49	5	1	0	0
Sokolov	1032	17,0	15,4	49	224	60	19	7	2
Děčín	1014	24,5	22,3	5	153	117	43	27	13
Jablonec n/N	1017	21,2	19,5	9	182	111	39	10	6
Liberec	1016	25,7	23,4	13	113	131	71	22	15
Most	1005	24,5	21,9	19	135	111	57	24	14
Ústí nad Labem		21,4	17,1	39	167	92	33	23	11
	1011	14,0	11,2	153	139	36	21	9	3
	1571	29,0	26,4	4	85	141	68	36	27
Litvínov	929	5,5	4,6	232	31	0	0	0	0
Hradec Králové		26,9	23,8	10	102	139	57	33	24
	396	28,4	25,3	4	88	121	71	37	28
	1503	25,7	22,4	22	105	125	55	29	18
Brno-město	1130	20,2	17,6	47	184	81	27	16	10
Jihlava	1477	16,2	14,8	66	207	62	17	3	1
Karviná		29,4	25,8	0	102	145	50	28	39

3. Oxid dusičitý NO ₂	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Karviná	517	31,4	27,0	1	78	121	56	20	32
	1069	27,1	24,3	4	125	124	55	25	29
Ostrava		29,0	25,8	2	85	154	67	30	26
	1061	28,1	25,3	3	97	148	60	25	25
	1064	28,4	24,9	15	98	127	56	34	29
	1410	30,9	27,7	9	76	121	81	38	36
Košetice	1138	9,5	8,6	234	103	16	0	0	0
Bílý Kříž - EMEP	1214	7,7	6,1	290	43	9	5	2	1

Pozn.	Třídy četnosti	Interval
	1	pmd 10
	2	10 20
	3	20 30
	4	30 40
	5	40 50
	6	50 a více

4. Oxid uhelnatý CO	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Praha 2	1483	949	900	229	114	2	0	0	0
Praha 4	774	559	538	333	11	0	0	0	0
Praha 5	1459	793	769	310	47	0	0	0	0
Praha 9	1521	749	729	319	31	0	0	0	0
Praha 10	457	446	406	327	3	0	0	0	0
Plzeň-město		351	310	363	2	0	0	0	0
	1105	392	372	341	1	0	0	0	0
	1194	173	149	352	0	0	0	0	0
	1321	418	388	328	8	0	0	0	0
	1322	352	331	359	3	0	0	0	0
	1323	417	394	360	3	0	0	0	0
Liberec	1016	467	438	350	9	0	0	0	0
Ústí nad Labem		418	386	361	4	0	0	0	0
	1011	342	324	362	0	0	0	0	0
	1571	497	463	344	15	0	0	0	0
Hradec Králové		316	256	363	2	0	0	0	0
	396	234	183	352	2	0	0	0	0
	1503	397	355	351	6	0	0	0	0
Jihlava	1477	341	321	360	1	0	0	0	0
Ostrava	1410	561	490	326	23	6	0	0	0
Košetice	1138	306	297	351	0	0	0	0	0

Pozn.	Třídy četnosti	Interval
	1	pmd 1000
	2	1000 2000
	3	2000 5000
	4	5000 10000
	5	10000 15000
	6	15000 a více

5. Sirovodík H ₂ S	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Most	537	13,7	10,3	0	0	0	0	0	0
Litvínov	929	10,3	8,2	0	0	0	0	0	0

6. Ozón O ₃	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Praha 4	774	48,7	41,5	121	204	26	0	0	0
Praha 5		40,5	32,0	177	176	12	0	0	0
	1459	30,9	23,9	230	102	3	0	0	0
	1520	47,8	39,8	128	207	27	0	0	0
Praha 6		46,3	38,2	145	193	27	0	0	0
	777	41,3	33,7	175	170	14	0	0	0
	1528	50,5	42,5	116	215	32	1	0	0
Praha 8	779	48,3	40,1	132	195	34	0	0	0
Praha 9	1521	32,4	25,8	224	119	5	0	0	0
Kladno	1454	50,0	42,8	123	204	38	0	0	0
Č. Budějovice	1104	41,8	34,1	172	161	21	0	0	0
Klatovy	808	46,7	39,6	111	214	11	0	0	0
Plzeň-město		49,2	44,3	116	234	15	0	0	0
	1105	43,5	38,4	154	194	11	0	0	0
	1322	46,1	41,9	141	212	12	0	0	0
	1323	60,1	57,4	48	268	43	2	0	0
	1324	46,6	40,8	135	195	19	0	0	0
Sokolov	1032	53,0	47,1	109	218	35	2	0	0
Liberec	1016	45,3	39,8	150	200	15	0	0	0
Most	1005	46,6	39,1	132	209	18	1	0	0
Ústí nad Labem		46,0	38,4	138	208	19	0	0	0
	1011	53,4	47,3	100	224	36	2	0	0
	1571	38,7	31,2	196	151	11	0	0	0
Litvínov	929	48,5	38,0	103	91	25	5	0	0
Hradec Králové		47,4	42,2	128	218	19	0	0	0
	396	50,3	46,1	106	220	28	0	0	0
	1503	44,9	38,8	144	197	15	0	0	0
Brno-město	1130	48,6	42,0	128	211	26	0	0	0
Jihlava	1477	53,7	49,7	88	242	28	0	0	0
Karviná	1069	43,0	35,1	176	166	22	0	0	0
Ostrava	1061	43,1	35,3	164	177	21	0	0	0
Košetice	1138	62,6	58,7	51	244	64	1	0	0
Bílý Kříž - EMEP	1214	66,2	62,1	33	242	76	7	0	0

Pozn.	Třídy četnosti		Interval
	1	pmd	40
	2	40	80
	3	80	120
	4	120	180
	5	180	360
	6	360	a více

6. Suma oxidů dusíku NOx	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti						
				1	2	3	4	5	6	
Praha 2		100,5	70,0	28	97	91	122	24	3	
	772	44,9	38,0	164	143	39	15	2	0	
		1483	159,3	133,6	8	39	64	137	68	34
Praha 4		44,7	35,4	164	143	37	20	0	0	
	773	56,5	47,6	92	162	47	41	1	0	
	774	34,0	27,2	244	76	13	11	3	0	
Praha 5		66,0	50,1	67	167	74	52	5	0	
	775	67,9	57,6	58	160	73	51	6	1	
		1459	93,7	74,5	54	87	74	107	17	3
	1520	36,2	29,3	228	93	27	12	1	0	
Praha 6		40,8	32,0	185	119	47	14	0	0	
	777	47,8	37,5	157	117	56	27	2	0	
	1528	33,7	27,2	223	98	25	9	0	0	
Praha 8		50,6	39,7	126	156	51	30	2	0	
	779	34,8	28,1	227	90	24	14	0	0	
	1519	65,7	55,4	66	166	64	64	3	1	
Praha 9	1521	90,2	77,3	13	140	101	73	20	2	
Praha 10	805	60,6	48,4	111	145	51	48	6	0	
Kladno	1454	31,5	26,1	251	83	18	9	0	0	
Příbram	1508	35,1	30,0	212	113	20	8	0	0	
Č. Budějovice		25,0	21,3	296	59	7	3	0	0	
	1104	24,0	19,4	297	49	11	2	1	0	
	1193	25,9	23,3	297	60	6	2	0	0	
F. Lázňe	540	9,3	7,2	356	7	0	0	0	0	
M. Lázňe	597	14,6	12,3	188	8	0	0	0	0	
Klatovy	808	29,5	24,6	231	72	13	6	0	0	
Plzeň-město		24,3	18,5	303	53	7	2	0	0	
	1105	11,0	9,0	346	12	0	0	0	0	
	1194	19,3	16,2	309	39	4	0	0	0	
	1321	38,4	33,6	169	132	20	9	0	0	
	1322	34,9	30,4	225	114	20	5	0	0	
	1323	32,8	27,6	217	101	13	7	0	0	
	1324	22,4	18,7	291	47	7	2	0	0	
	1325	12,4	10,1	338	6	2	0	0	0	
Sokolov	1032	22,8	20,3	304	52	5	0	0	0	

6. Suma oxidů dusíku NOx	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Děčín	1014	39,9	33,5	194	116	32	16	0	0
Jablonec n/N	1017	29,1	25,7	263	80	11	3	0	0
Liberec	1016	38,4	32,4	197	128	30	9	1	0
Most	1005	38,7	30,5	204	110	24	19	0	0
Ústí nad Labem		32,2	22,3	252	82	19	12	0	0
	1011	17,2	13,1	323	34	2	2	0	0
	1571	47,2	38,3	166	125	37	25	4	0
Litvínov	929	13,1	10,2	248	13	2	0	0	0
Hradec Králové		50,5	41,2	127	152	58	28	0	0
	396	51,0	43,6	120	147	53	28	1	0
	1503	50,7	39,4	132	134	57	30	1	0
Brno-město	1130	27,8	22,6	277	68	15	5	0	0
Jihlava	1477	21,1	18,8	314	38	3	0	0	0
Karviná	1069	37,1	30,9	213	112	23	13	1	0
Ostrava		44,9	35,7	176	134	32	17	3	2
	1061	42,8	34,2	181	122	27	15	1	3
	1064	43,8	34,0	196	99	35	20	1	2
	1410	48,8	39,4	147	146	39	21	2	2
Košetice	1138	10,8	9,6	352	1	0	0	0	0
Bílý Kříž - EMEP	1214	8,1	6,4	343	7	0	0	0	0

Pozn.	Třídy četnosti	Interval
	1	pmd
	2	33
	3	67
	4	100
	5	200
	6	300
		a více

8. Poletavý prach TSP	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Praha 8	446	65,6	60,2	80	144	27	2	0	0
F. Lázně	540	13,8	11,9	363	0	0	0	0	0
M. Lázně	597	16,0	14,0	324	0	0	0	0	0
Ostrava		45,5	35,9	85	29	4	3	0	0
	1649	38,8	29,2	97	19	2	3	0	0
	1650	52,8	44,9	71	39	6	3	0	0

Pozn.	Třídy četnosti	Interval
	1	pmd
	2	50
	3	100
	4	150
	5	300
	6	450
		a více

9. Suspendované částice frakce PM10	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti						počet dní nad 50 µg/m ³
				1	2	3	4	5	6	
Praha 1	1137	31,1	27,3	30	108	59	21	12	18	30
Praha 2		29,5	24,7	64	173	61	20	15	32	-
	772	25,3	21,3	97	173	42	14	15	20	35
	1483	33,9	29,0	39	141	72	44	16	41	57
Praha 4		26,2	22,2	84	175	44	26	15	18	-
	773	26,4	22,2	83	130	35	29	14	17	31
	774	27,4	23,4	74	178	41	22	15	21	36
Praha 5		33,4	28,6	23	166	76	44	29	27	-
	437	41,5	38,0	5	63	63	49	30	37	67
	629	35,0	30,0	31	153	77	36	18	48	66
	775	31,8	27,9	48	151	77	39	18	29	47
	1459	37,9	32,4	37	98	65	53	23	49	72
	1520	25,7	21,6	93	159	40	24	12	17	29
Praha 6		26,8	22,2	86	173	47	21	19	19	-
	441	34,5	30,5	17	101	58	28	16	27	43
	777	22,8	18,9	126	149	43	16	10	13	23
	1528	27,3	22,3	97	150	46	23	14	27	41
Praha 8		29,3	24,9	49	195	57	24	19	21	-
	779	23,0	19,6	122	171	27	18	10	13	23
	1519	35,3	31,5	15	158	83	47	21	38	59
Praha 9	1521	31,7	26,8	42	165	52	33	14	33	47
Praha 10		30,2	25,8	52	176	61	31	14	29	-
	457	26,3	22,2	55	118	37	18	10	12	22
	805	32,3	28,0	39	167	70	34	16	37	53
	1476	33,4	28,3	29	110	47	22	17	28	45
Benešov	467	26,4	22,1	54	112	44	21	10	13	23
Kladno		32,5	27,2	45	140	77	39	22	29	-
	471	44,3	39,9	7	57	52	52	42	43	85
	1454	25,6	21,7	81	147	38	21	17	12	29
Kolín	1191	25,0	21,5	87	170	55	20	10	13	23
Příbram		25,0	21,8	78	187	41	27	17	8	-
	463	23,4	20,6	77	96	35	18	9	4	13
	1508	26,4	22,7	76	176	42	26	17	16	33
Č. Budějovice		22,6	19,3	122	170	35	18	13	7	-
	1104	25,2	21,0	103	161	45	21	15	17	32
	1193	20,0	17,7	132	178	31	13	8	3	11
Cheb	486	29,8	26,6	32	136	73	31	17	10	27
Klatovy	808	22,2	19,3	88	175	33	22	9	3	12
Plzeň-město		24,2	21,4	74	210	44	25	7	5	-
	1105	25,3	21,5	92	157	49	18	17	14	31
	1194	22,0	19,4	97	182	48	18	2	5	7
	1321	25,0	23,2	49	190	59	21	9	1	10

9. Suspendované částice frakce PM10	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti						počet dní nad 50 µg/m ³
				1	2	3	4	5	6	
Plzeň - město	1322	27,1	23,5	58	148	53	18	17	14	31
	1323	23,9	22,2	54	223	49	15	4	3	7
	1324	31,9	28,1	7	23	10	10	4	3	7
	1325	19,5	17,6	107	131	23	8	1	2	3
Sokolov		24,0	20,0	106	164	51	22	12	10	-
	1032	21,7	18,6	121	170	42	18	7	6	13
	1199	27,7	22,7	62	111	41	20	8	12	20
Děčín		29,9	23,2	67	161	60	29	25	23	-
	576	24,1	18,7	118	108	53	26	19	10	29
	1014	34,5	27,7	60	144	54	33	28	45	73
Jablonec n/N	1017	24,6	20,2	111	157	41	23	9	15	24
Liberec	1016	30,3	25,3	68	158	66	27	22	24	46
Most		29,1	23,6	88	145	61	31	16	24	-
	537	24,0	20,4	105	177	46	15	10	12	22
	1005	35,5	28,2	66	91	59	36	22	38	60
Ústí nad Labem		25,1	19,3	117	161	32	25	9	21	-
	545	22,9	18,0	130	152	34	19	8	17	25
	1011	24,4	19,8	113	165	39	17	11	17	28
	1457	19,5	14,1	130	82	22	9	10	6	16
	1571	33,0	25,9	66	166	42	23	23	40	63
Litvínov	929	21,5	18,6	82	119	29	4	2	7	9
Havlíčkův Brod	1200	22,3	19,8	95	193	44	26	3	4	7
Hradec Králové		27,6	23,8	62	191	54	29	6	22	-
	396	25,7	22,8	50	171	52	19	10	9	19
	1503	29,4	24,9	60	172	55	30	16	23	39
Svitavy	1195	24,2	21,1	78	205	44	14	12	11	23
Ústí nad Orlicí	1117	26,4	23,0	67	174	54	29	10	13	23
Brno-město		27,8	23,7	51	192	58	38	14	12	-
	533	21,6	19,2	91	154	32	15	7	3	10
	1130	30,4	24,7	84	149	52	23	18	32	50
	1620	31,4	28,9	9	152	71	41	16	13	29
Hodonín	1198	31,0	26,6	44	139	70	34	18	17	35
Jihlava		27,9	24,2	45	192	66	37	17	8	-
	505	31,3	27,8	36	150	90	44	26	19	45
	1477	24,4	21,1	91	176	48	23	12	9	21
Žďár n/Sázavou	1196	24,0	21,5	73	171	61	25	7		7
Karviná		52,7	41,4	17	101	60	57	34	95	-
	517	50,4	41,5	11	80	56	35	34	80	114
	1069	54,5	41,5	24	96	67	42	32	101	133
Olomouc	1197	27,2	22,6	84	165	56	21	14	18	32
Ostrava		48,8	36,5	18	119	77	44	25	82	-
	1061	51,4	39,3	32	98	61	44	38	88	126

9. Suspendované částice frakce PM ₁₀	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti						počet dní nad 50 µg/m ³
				1	2	3	4	5	6	
Ostrava	1064	51,2	37,1	40	102	67	37	24	86	110
	1410	52,2	39,8	24	103	69	48	25	94	119
	1422	28,6	19,7	12	39	41	19	10	2	10
	1649	39,9	29,9	51	117	52	31	32	54	86
	1650	60,0	50,0	1	57	61	54	41	115	156
Košetice	1138	19,5	16,7	152	151	23	19	5	5	10

Pozn.	Třídy četnosti	Interval
	1	pmd 15
	2	15 30
	3	30 40
	4	40 50
	5	50 60
	6	60 a více

10. Suspendované částice frakce PM _{2,5}	stanice	AVG	GEOM	podíl PM _{2,5} ve frakci PM ₁₀ v %
Praha 4	774	20,3	16,8	74,0
Praha 5	775	21,1	17,5	66,5
Praha 8	1519	17,5	16,0	49,6
Praha 9	1521	16,9	15,1	53,3
Praha 10	457	20,6	16,6	78,3
Kladno	1454	16,6	13,8	65,1
Č. Budějovice	1104	19,2	15,6	76,3
Plzeň-město	1322	22,9	18,9	84,3
Sokolov	1032	16,0	13,1	73,8
Liberec	1016	23,7	19,1	78,3
Most	1005	26,4	19,7	74,5
Ústí nad Labem	1011	19,3	15,0	79,1
Hradec Králové	1503	19,0	16,2	64,6
Brno-město	1130	23,8	18,4	78,5
Jihlava	1477	18,5	15,7	75,9
Ostrava		40,6	29,1	
	1064	39,0	27,7	76,1
	1410	42,5	30,9	81,4

Česká republika - Období 1.1.2010 až 31.12.2010 - těkavé organické látky VOC - µg/m³

Benzen	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Praha 2	1483	2,07	1,65	343	15	0	0	0	0
Praha 4	774	0,95	0,53	321	1	0	0	0	0
Praha 5	1459	2,08	1,40	313	14	3	0	0	0
Kladno	1454	0,88	0,54	298	1	0	0	0	0
Č. Budějovice	1104	1,13	0,76	342	4	0	0	0	0
Plzeň-město	1322	1,05	0,89	339	0	0	0	0	0
Most	1005	1,30	0,98	189	2	0	0	0	0
Ústí nad Labem	1571	1,55	1,09	331	15	0	0	0	0
Hradec Králové	1503	2,71	1,89	270	39	7	2	0	0
Jihlava	1477	0,66	0,46	286	0	0	0	0	0
Ostrava		5,72	3,66	226	98	25	12	1	2
	1061	4,31	3,13	243	69	15	10	0	0
	1410	6,72	4,29	203	82	44	26	1	2
Košetice	1138	0,55	0,31	102	0	0	0	0	0

Pozn.	Třídy četnosti	Interval
	1	pmd 4,99
	2	5 9,99
	3	10 14,99
	4	15 29,99
	5	30 44,99
	6	45 99999

Toluen	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Praha 2	1483	3,26	2,75	357	0	0	0	0	0
Praha 4	774	1,08	0,81	322	0	0	0	0	0
Praha 5	1459	3,57	2,87	329	0	0	0	0	0
Kladno	1454	1,48	1,17	299	0	0	0	0	0
Č. Budějovice	1104	0,68	0,48	346	0	0	0	0	0
Plzeň-město	1322	1,79	1,61	339	0	0	0	0	0
Most	1005	1,96	1,59	191	0	0	0	0	0
Ústí nad Labem	1571	3,96	3,12	344	0	0	0	0	0
Hradec Králové	1503	5,97	4,17	318	0	0	0	0	0
Jihlava	1477	0,87	0,70	286	0	0	0	0	0
Ostrava		2,72	2,02	364	0	0	0	0	0
	1061	2,55	1,96	337	0	0	0	0	0
	1410	2,86	2,10	358	0	0	0	0	0

Pozn.	Třídy četnosti	Interval
	1	pmd 199
	2	200 399
	3	400 599
	4	600 1199
	5	1200 1799
	6	1800 99999

Suma PAU PAHs	stanice	AVG	GEOM
Praha 10	1653	38,75	26,77
Plzeň-město	1695	53,54	34,37
Ústí nad Labem	1737	51,35	33,74
Hradec Králové	1678	33,49	25,00
Brno-město	1660	28,52	15,37
Žďár n/Sázavou	1684	26,84	11,87
Karviná	1710	201,43	122,10
Ostrava	1713	222,99	150,98
	1716	108,40	76,64

Antracen ANT	stanice	AVG	GEOM
Praha 4	774	0,82	0,36
Praha 10	1653	0,85	0,57
Plzeň-město	1695	2,39	1,16
Teplice	1008	1,15	0,45
Ústí nad Labem	1011	0,58	0,28
	1737	1,96	1,05
Hradec Králové	1503	1,20	0,62
	1678	0,98	0,68
Brno-město	1660	0,29	0,13
Žďár n/Sázavou	1684	2,31	0,82
Karviná	1710	9,40	3,73
Ostrava	1410	9,17	3,81
	1713	13,49	6,84
	1716	5,48	2,21
Košetice	1138	0,34	0,18

Fluoranten FLU	stanice	AVG	GEOM
Praha 10	1653	5,72	3,67
Plzeň-město	1695	10,82	7,05
Ústí nad Labem	1737	9,90	6,65
Hradec Králové	1678	5,85	4,26
Brno-město	1660	5,17	2,62
Žďár n/Sázavou	1684	3,58	1,41
Karviná	1710	36,63	21,78
Ostrava	1713	43,28	28,91
	1716	24,11	14,07

Pyren PYR	stanice	AVG	GEOM
Praha 10	1653	3,64	2,12
Plzeň-město	1695	6,72	3,90
Ústí nad Labem	1737	6,38	3,52
Hradec Králové	1678	3,57	2,52
Brno-město	1660	3,90	1,79
Žďár n/Sázavou	1684	2,67	0,67
Karviná	1710	22,69	12,58
Ostrava	1713	25,33	15,61
	1716	14,51	7,59

Chrysen CRY	stanice	AVG	GEOM
Praha 10	1653	1,94	0,73
Plzeň-město	1695	3,10	1,31
Ústí nad Labem	1737	2,57	0,93
Hradec Králové	1678	0,90	0,38
Brno-město	1660	1,82	0,72
Žďár n/Sázavou	1684	0,83	0,21
Karviná	1710	6,08	2,96
Ostrava	1713	7,90	4,66
	1716	4,55	2,12

Coronen COR	stanice	AVG	GEOM
Praha 4	774	0,37	0,19
Kladno	1455	1,39	0,55
Plzeň-město	1322	0,39	0,20
Sokolov	1032	0,25	0,15
Ústí nad Labem	1011	0,23	0,12
Hradec Králové	1503	0,42	0,19
Ostrava	1410	2,29	0,87
Košetice	1138	0,20	0,10

Benzo[b]fluoranten BbF	stanice	AVG	GEOM
Praha 4	774	1,83	0,73
Praha 10	1653	1,68	0,65
Kladno	1455	5,66	2,29
Plzeň-město	1322	2,49	0,95
	1695	2,00	0,87
Sokolov	1032	1,19	0,55
Teplice	1008	2,23	0,70
Ústí nad Labem	1011	1,32	0,42
	1737	1,62	0,56
Hradec Králové	1503	2,46	0,69
	1678	0,78	0,29
Brno-město	1660	1,76	0,78
Žďár n/Sázavou	1684	0,82	0,23
Karviná	1710	6,41	2,92
Ostrava	1410	8,26	4,08
	1713	7,50	4,46
	1716	4,48	2,11
Košetice	1138	1,11	0,40

Indeno[1,2,3-cd]pyren I123cdP	stanice	AVG	GEOM
Praha 4	774	1,02	0,40
Praha 10	1653	0,93	0,38
Kladno	1455	3,37	1,22
Plzeň-město	1322	1,31	0,52
	1695	1,29	0,62
Sokolov	1032	0,65	0,29
Teplice	1008	1,22	0,43
Ústí nad Labem	1011	0,62	0,25
	1737	1,06	0,48
Hradec Králové	1503	1,38	0,43
	1678	0,69	0,32
Brno-město	1660	3,04	1,33
Žďár n/Sázavou	1684	0,76	0,29
Karviná	1710	4,86	2,18
Ostrava	1410	4,77	2,22
	1713	6,19	3,54
	1716	3,50	1,77
Košetice	1138	0,56	0,23

Benzo[k]fluoranten BkF	stanice	AVG	GEOM
Praha 4	774	0,77	0,31
Praha 10	1653	0,88	0,36
Kladno	1455	2,66	0,95
Plzeň-město	1322	0,90	0,35
	1695	1,05	0,45
Sokolov	1032	0,55	0,25
Teplice	1008	0,96	0,35
Ústí nad Labem	1011	0,52	0,23
	1737	0,87	0,33
Hradec Králové	1503	0,71	0,28
	1678	0,36	0,16
Brno-město	1660	0,75	0,32
Žďár n/Sázavou	1684	0,37	0,11
Karviná	1710	3,17	1,36
Ostrava	1410	4,39	1,77
	1713	3,88	2,21
	1716	2,24	0,98
Košetice	1138	0,53	0,21

Dibenz[<i>a,h</i>]antracen DBahA	stanice	AVG	GEOM
Praha 4	774	0,18	0,12
Praha 10	1653	0,21	0,09
Kladno	1455	0,68	0,32
Plzeň-město	1322	0,17	0,12
	1695	0,08	0,04
Sokolov	1032	0,13	0,10
Teplice	1008	0,24	0,14
Ústí nad Labem	1011	0,13	0,09
	1737	0,08	0,03
Hradec Králové	1503	0,19	0,12
	1678	0,46	0,20
Brno-město	1660	0,68	0,13
Žďár n/Sázavou	1684	0,12	0,04
Karviná	1710	1,61	0,41
Ostrava	1410	1,02	0,46
	1713	0,65	0,35
	1716	0,42	0,20
Košetice	1138	0,12	0,09

Benzo[<i>g,h,i</i>]perylene BghiPRL	stanice	AVG	GEOM
Praha 4	774	0,81	0,36
Praha 10	1653	0,95	0,42
Kladno	1455	2,95	1,10
Plzeň-město	1322	0,95	0,43
	1695	1,22	0,58
Sokolov	1032	0,55	0,27
Teplice	1008	1,01	0,39
Ústí nad Labem	1011	0,53	0,23
	1737	0,96	0,48
Hradec Králové	1503	0,92	0,38
	1678	0,56	0,24
Brno-město	1660	1,97	0,86
Žďár n/Sázavou	1684	0,42	0,18
Karviná	1710	1,92	1,03
Ostrava	1410	4,60	2,15
	1713	3,47	2,11
	1716	2,05	1,06
Košetice	1138	0,48	0,21

Tox. Ekvivalent PAHs_TEQ	stanice	AVG	GEOM
Praha 4	774	1,47	0,61
Praha 10	1653	1,63	0,61
Kladno	1455	nelze hodnotit	
Plzeň-město	1322	nelze hodnotit	
	1695	2,15	0,84
Sokolov	1032	nelze hodnotit	
Teplice	1008	1,83	0,70
Ústí nad Labem	1011	0,98	0,42
	1737	1,97	0,67
Hradec Králové	1503	1,73	0,66
	1678	1,18	0,50
Brno-město	1660	2,43	0,78
Žďár n/Sázavou	1684	0,97	0,28
Karviná	1710	10,31	3,49
Ostrava	1410	8,72	3,55
	1713	10,54	5,30
	1716	6,40	2,43
Košetice	1138	0,87	0,4

Fenantren FEN	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Praha 10	1653	19,29	14,77	56	0	0	0	0	0
Plzeň-město	1695	23,64	16,55	60	0	0	0	0	0
Ústí nad Labem	1737	23,44	17,31	60	0	0	0	0	0
Hradec Králové	1678	18,03	14,37	61	0	0	0	0	0
Brno-město	1660	6,97	4,23	61	0	0	0	0	0
Žďár n/Sázavou	1684	13,29	6,14	59	0	0	0	0	0
Karviná	1710	88,16	59,92	59	2	1	0	0	0
Ostrava	1713	89,08	65,08	60	1	1	0	0	0
	1716	55,16	40,07	60	1	1	0	0	0

Pozn.	Třídy četnosti	Interval
1	pmd	333,3
2	333,4	666,6
3	666,7	999,9
4	1000	1999,9
5	2000	2999,9
6	3000	9999,9

Benzo[a]antracen BaA	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Praha 4	774	1,21	0,47	90	13	2	0	0	0
Praha 10	1653	1,47	0,45	48	5	2	1	0	0
Plzeň-město	1695	1,47	0,46	49	10	1	0	0	0
Teplice	1008	1,61	0,52	94	16	7	0	0	0
Ústí nad Labem	1011	0,96	0,30	111	5	2	0	0	0
	1737	1,10	0,31	54	4	2	0	0	0
Hradec Králové	1503	1,74	0,54	104	4	8	3	0	0
	1678	0,80	0,33	57	4	0	0	0	0
Brno-město	1660	0,92	0,31	57	4	0	0	0	0
Žďár n/Sázavou	1684	1,04	0,21	57	1	2	1	0	0
Karviná	1710	14,33	5,54	26	7	3	8	8	9
Ostrava	1410	9,69	3,16	65	14	10	14	5	10
	1713	14,98	7,66	18	7	7	14	5	10
	1716	8,78	3,04	37	7	6	4	2	5
Košetice	1138	0,71	0,26	100	2	1	0	0	0

Pozn.	Třídy četnosti	Interval
1	pmd	3,33
2	3,34	6,66
3	6,67	9,99
4	10	19,99
5	20	29,99
6	30	99,99

Benzo[a]pyren BaP	stanice	AVG	GEOM	Třídy četnosti					
				1	2	3	4	5	6
Praha 4	774	0,94	0,37	40	24	10	16	4	11
Praha 10	1653	1,09	0,40	22	13	3	6	5	7
Kladno	1455	4,27	1,35	28	11	5	15	9	49
Plzeň-město	1322	1,17	0,47	45	9	11	24	20	7
	1695	1,81	0,69	23	2	3	8	8	16
Sokolov	1032	0,64	0,29	56	20	12	25	6	0
Teplice	1008	1,21	0,42	48	13	16	10	15	15
Ústí nad Labem	1011	0,62	0,25	64	18	12	15	4	5
	1737	1,57	0,52	23	9	2	12	2	12
Hradec Králové	1503	1,09	0,41	54	15	6	25	8	11
	1678	0,51	0,22	38	5	7	8	3	0
Brno-město	1660	1,24	0,45	23	13	6	7	3	9
Žďár n/Sázavou	1684	0,62	0,18	38	8	8	3	0	4
Karviná	1710	6,28	2,16	9	8	3	12	1	28
Ostrava	1410	5,63	2,36	4	21	16	13	14	50
	1713	7,23	3,58	3	3	3	13	2	37
	1716	4,42	1,65	5	11	8	13	4	20
Košetice	1138	0,56	0,22	59	13	15	9	5	2

Pozn.

Třídy četnosti

Interval

1	pmd	0,33
2	0,33	0,66
3	0,66	1
4	1	2
5	2	3
6	3	a více

Roční charakteristiky kovů v TSP na jednotlivých stanicích v roce 2010

Imisní limit není pro tuto frakci stanoven

kov Oblast	č. stanice	Chrom - Cr	
		AVG	GEOM
Praha 8	1670	11,03	9,25
Most	1731	1,14	0,67
Ostrava	1712	3,61	3,24
Ostrava	1715	3,62	2,75

kov Oblast	č. stanice	Mangan - Mn	
		AVG	GEOM
Praha 8	1670	37,16	33,82
Most	1731	5,05	4,90
Ostrava	1712	51,55	45,24
Ostrava	1715	55,84	36,07

kov Oblast	č. stanice	Nikl - Ni	
		AVG	GEOM
Praha 8	1670	5,41	5,07
Most	1731	7,01	1,82
Ostrava	1712	4,47	4,07
Ostrava	1715	5,80	4,98

kov Oblast	č. stanice	Měď - Cu	
		AVG	GEOM
Most	1731	10,33	6,57

kov Oblast	č. stanice	Železo - Fe	
		AVG	GEOM
Most	1731	233,46	223,13

kov Oblast	č. stanice	Arsen - As	
		AVG	GEOM
Praha 8	1670	2,86	2,54
Most	1731	1,24	0,97
Ostrava	1712	5,75	5,14
Ostrava	1715	4,81	3,57

kov Oblast	č. stanice	Kadmium - Cd	
		AVG	GEOM
Praha 8	1670	0,44	0,40
Most	1731	0,12	0,11
Ostrava	1712	2,41	2,33
Ostrava	1715	2,48	2,32

kov Oblast	č. stanice	Olovo - Pb	
		AVG	GEOM
Praha 8	1670	17,41	16,31
Most	1731	4,12	3,63
Ostrava	1712	44,86	41,53
Ostrava	1715	38,69	29,68

kov Oblast	č. stanice	Berilium - Be	
		AVG	GEOM
Most	1731	0,02	0,02

kov Oblast	č. stanice	Vanad - V	
		AVG	GEOM
Most	1731	0,98	0,95

Roční charakteristiky kovů v PM₁₀ na jednotlivých stanicích v roce 2010							
Překročení platného imisního nebo cílového limitu zvýrazněno - hodnoty uvedeny v ng/m ³							
Chrom - Cr				Mangan - Mn			
kov	č. stanice	AVG	GEOM	kov	č. stanice	AVG	GEOM
Oblast	e			Oblast	stanice		
Praha 1	1665	3,33	2,64	Praha 1	1665	7,07	6,96
Praha 5	1615	7,79	6,19	Praha 5	1615	14,34	13,33
Praha 5	1668	3,51	3,20	Praha 5	1668	6,00	5,67
Praha 6	1659	4,47	3,93	Praha 6	1659	7,54	7,22
Praha 10	1646	4,25	3,96	Praha 10	1646	6,20	6,03
Praha 10	1656	1,13	0,26	Praha 10	1656	7,63	7,47
Benešov	1698	0,44	0,15	Benešov	1698	4,81	4,56
Kladno	1702	5,41	3,17	Kladno	1702	8,20	7,14
Kolín	1703	0,46	0,14	Kolín	1703	3,19	3,03
Příbram	1707	3,27	3,20	Příbram	1707	4,89	4,53
Č. Budějovice	1674	3,08	2,55	Č. Budějovice	1674	3,87	2,64
Klatovy	1693	1,83	1,78	Klatovy	1693	2,72	2,56
Plzeň-město	1694	2,91	2,69	Plzeň-město	1694	3,49	3,36
Sokolov	1685	2,00	1,39	Sokolov	1685	3,58	3,10
Děčín	1724	2,91	0,21	Děčín	1724	6,96	5,00
Liberec	1546	5,92	5,89	Liberec	1546	5,50	5,39
Most	1731	1,14	0,67	Most	1731	5,05	4,90
Ústí nad Labem	1734	1,72	0,52	Ústí nad Labem	1734	6,55	5,69
Ústí nad Labem	1736	1,00	0,07	Ústí nad Labem	1736	5,88	4,34
Tanvald	1688	4,85	4,69	Tanvald	1688	5,43	5,29
Havlíčkův Brod	1680	5,49	4,68	Havlíčkův Brod	1680	3,48	2,77
Hradec Králové	1677	2,45	2,22	Hradec Králové	1677	4,10	3,85
Svitavy	1675	1,88	1,17	Svitavy	1675	2,92	2,61
Ústí nad Orlicí	1676	1,90	1,42	Ústí nad Orlicí	1676	5,35	4,91
Brno-město	1666	3,09	2,30	Brno-město	1666	7,60	6,89
Brno-město	1748	5,99	5,42	Brno-město	1748	36,80	30,34
Hodonín	1672	1,49	1,34	Hodonín	1672	3,69	2,90
Jihlava	1682	12,84	11,23	Jihlava	1682	6,30	6,03
Žďár nad Sázavou	1683	6,02	5,08	Žďár nad Sázavou	1683	3,22	2,84
Karviná	1709	4,30	3,83	Karviná	1709	17,55	11,68
Olomouc	1692	1,30	1,07	Olomouc	1692	6,11	5,41
Ostrava	1712	3,61	3,24	Ostrava	1712	51,55	45,24
Ostrava	1715	3,62	2,75	Ostrava	1715	55,84	36,07
Ostrava	1722	4,49	4,39	Ostrava	1722	8,97	8,60
Nikl - Ni				Arsen - As			
kov	č. stanice	AVG	GEOM	kov	č. stanice	AVG	GEOM
Oblast	e			Oblast	stanice		
Praha 1	1665	1,23	1,15	Praha 1	1665	2,44	2,02
Praha 4	774	0,64	0,50	Praha 4	774	1,71	1,03
Praha 5	1615	3,18	2,61	Praha 5	1615	2,95	2,50
Praha 5	1668	1,17	1,14	Praha 5	1668	5,18	3,59

Praha 6	1659	1,51	1,42
Praha 10	1646	1,32	1,28
Praha 10	1656	0,97	0,96
kov	č. stanice	Nikl - Ni	
Oblast		AVG	GEOM
Benešov	1698	0,73	0,58
Kladno	1455	1,06	0,70
Kladno	1702	1,89	1,38
Kolín	1703	0,50	0,30
Příbram	1707	13,63	8,05
Č. Budějovice	1674	1,10	0,82
Klatovy	1693	2,64	2,58
Plzeň-město	1322	1,28	0,86
Plzeň-město	1694	4,22	3,91
Sokolov	1032	0,57	0,42
Sokolov	1685	0,88	0,76
Děčín	1724	0,96	0,17
Liberec	1546	3,11	3,09
Most	1731	7,01	1,82
Ústí nad Labem	1011	0,69	0,51
Ústí nad Labem	1734	0,74	0,26
Ústí nad Labem	1736	0,50	0,12
Tanvald	1688	3,97	3,83
Havlíčkův Brod	1680	4,64	2,42
Hradec Králové	1677	2,09	2,07
Svitavy	1675	0,72	0,57
Ústí nad Orlicí	1676	1,25	0,91
Brno-město	1666	2,00	1,44
Brno-město	1748	3,62	3,16
Hodonín	1672	1,46	1,30
Jihlava	1682	2,26	2,02
Žďár n/Sázavou	1683	2,56	1,89
Karviná	1709	1,89	1,53
Olomouc	1692	0,88	0,72
Ostrava	1410	2,24	1,54
Ostrava	1712	4,47	4,07
Ostrava	1715	5,80	4,98
Ostrava	1722	1,76	1,66
Košetice - EMEP	1138	0,50	0,36
Bílý Kříž - EMEP	1214	0,50	0,32
kov	č. stanice	Kadmium - Cd	
Oblast		AVG	GEOM
Praha 1	1665	0,34	0,30
Praha 4	774	0,29	0,20
Praha 5	1615	0,35	0,31
Praha 5	1668	0,37	0,32
Praha 6	1659	0,35	0,30
Praha 6	1659	2,84	2,40
Praha 10	1646	2,34	1,96
Praha 10	1656	1,91	1,45
kov	č. stanice	Arsen - As	
Oblast		AVG	GEOM
Benešov	1698	1,13	0,91
Kladno - Švermov	1455	7,84	3,70
Kladno	1702	4,21	2,18
Kolín	1703	1,31	0,89
Příbram	1707	2,01	1,55
Č. Budějovice	1674	4,79	3,42
Klatovy	1693	1,73	1,70
Plzeň-město	1322	2,57	1,49
Plzeň-město	1694	1,99	1,97
Sokolov	1032	1,34	0,95
Sokolov	1685	1,74	1,39
Děčín	1724	1,20	1,00
Liberec	1546	0,48	0,47
Most	1731	1,24	0,97
Ústí nad Labem	1011	1,61	0,81
Ústí nad Labem	1734	1,96	1,42
Ústí nad Labem	1736	1,19	0,66
Tanvald	1688	0,42	0,42
Havlíčkův Brod	1680	1,22	0,89
Hradec Králové	1677	0,65	0,48
Svitavy	1675	1,56	1,32
Ústí nad Orlicí	1676	1,65	1,45
Brno-město	1666	0,44	0,32
Brno-město	1748	0,71	0,54
Hodonín	1672	0,86	0,71
Jihlava	1682	1,05	0,81
Žďár n/Sázavou	1683	0,89	0,65
Karviná	1709	2,02	1,88
Olomouc	1692	1,43	1,15
Ostrava	1410	2,89	2,07
Ostrava	1712	5,75	5,14
Ostrava	1715	4,81	3,57
Ostrava	1722	1,46	1,28
Košetice - EMEP	1138	0,82	0,52
Bílý Kříž - EMEP	1214	1,45	0,76
kov	č. stanice	Olovo - Cd	
Oblast		AVG	GEOM
Praha 1	1665	11,25	9,78
Praha 4	774	9,27	6,98
Praha 5	1615	13,80	12,17
Praha 5	1668	11,86	10,57
Praha 6	1659	10,46	8,93

Praha 10	1646	0,33	0,29
Praha 10	1656	0,32	0,27
Benešov	1698	0,33	0,26
Kladno	1455	0,45	0,30
Kladno	1702	0,40	0,10
kov	č.	Kadmium - Cd	
Oblast	stаницe	AVG	GEOM
Kolín	1703	0,34	0,28
Příbram	1707	2,23	1,55
Č. Budějovice	1674	0,21	0,16
Klatovy	1693	0,65	0,64
Plzeň-město	1322	0,31	0,23
Plzeň-město	1694	0,94	0,93
Sokolov	1032	0,20	0,15
Sokolov	1685	0,42	0,30
Děčín	1724	0,26	0,17
Liberec	1546	0,53	0,56
Most	1731	0,12	0,11
Ústí nad Labem	1011	0,25	0,17
Ústí nad Labem	1734	0,39	0,31
Ústí nad Labem	1736	0,21	0,14
Tanvald	1688	0,55	0,54
Havlíčkův Brod	1680	0,79	0,50
Hradec Králové	1677	0,55	0,53
Svitavy	1675	0,88	0,30
Ústí nad Orlicí	1676	0,30	0,27
Brno-město	1666	0,18	0,14
Brno-město	1748	0,25	0,19
Hodonín	1672	0,29	0,22
Jihlava	1682	1,04	0,79
Žďár n/Sázavou	1683	1,15	0,62
Karviná	1709	0,97	0,89
Olomouc	1692	0,35	0,30
Ostrava	1410	1,00	0,56
Ostrava	1712	2,41	2,33
Ostrava	1715	2,48	2,32
Ostrava	1722	0,44	0,36
Košetice - EMEP	1138	0,19	0,12
Bílý Kříž - EMEP	1214	0,26	0,15

Praha 10	1646	10,68	9,23
Praha 10	1656	11,39	10,03
Benešov	1698	7,66	6,53
Kladno	1455	13,70	9,24
Kladno	1702	11,37	9,32
kov	č.	Olovo - Cd	
Oblast	stаницe	AVG	GEOM
Kolín	1703	8,88	7,72
Příbram	1707	31,71	24,93
Č. Budějovice	1674	3,53	2,75
Klatovy	1693	5,34	5,10
Plzeň-město	1322	9,30	7,09
Plzeň-město	1694	11,89	11,21
Sokolov	1032	6,43	5,10
Sokolov	1685	10,58	9,49
Děčín	1724	9,61	8,36
Liberec	1546	12,78	12,58
Most	1731	4,12	3,63
Ústí nad Labem	1011	8,06	5,40
Ústí nad Labem	1734	11,86	9,67
Ústí nad Labem	1736	7,78	5,30
Tanvald	1688	11,85	11,61
Havlíčkův Brod	1680	11,05	9,75
Hradec Králové	1677	7,63	5,73
Svitavy	1675	8,03	6,46
Ústí nad Orlicí	1676	9,77	8,67
Brno-město	1666	5,78	4,44
Brno-město	1748	11,05	9,58
Hodonín	1672	9,59	7,96
Jihlava	1682	9,83	9,25
Žďár n/Sázavou	1683	10,82	9,09
Karviná	1709	31,86	28,81
Olomouc	1692	12,45	10,93
Ostrava	1410	34,06	24,42
Ostrava	1712	44,86	41,53
Ostrava	1715	38,69	29,68
Ostrava	1722	14,92	12,05
Košetice - EMEP	1138	4,89	3,26
Bílý Kříž - EMEP	1214	7,76	4,65

kov	č.	Berilium - Be	
Oblast	stаницe	AVG	GEOM
Děčín	1724	0,02	0,01
Most	1731	0,02	0,02
Ústí nad Labem	1734	0,01	0,01
Ústí nad Labem	1736	0,01	0,01

kov	č.	Vanad - V	
Oblast	stаницe	AVG	GEOM
Děčín	1724	0,94	0,88
Most	1731	0,98	0,95
Ústí nad Labem	1734	0,77	0,69
Ústí nad Labem	1736	0,27	0,21

kov Oblast	č. stani- ce	Měď - Cu	
		AVG	GEOM
Praha 4	774	7,15	5,93
Kladno	1455	6,34	4,53
Plzeň-město	1322	10,09	8,06
Sokolov	1032	4,41	3,65
Děčín	1724	8,83	8,16
Most	1731	10,33	6,57
Ústí nad Labem	1011	3,86	2,83
Ústí nad Labem	1734	8,34	7,68
Ústí nad Labem	1736	6,21	4,76
Karviná	1709	7,09	6,68
Ostrava	1410	16,59	12,56
Košetice - EMEP	1138	1,81	1,39
Bílý Kříž - EMEP	1214	1,88	1,21

kov Oblast	č. stanice	Železo - Fe	
		AVG	GEOM
Děčín	1724	472,82	421,39
Most	1731	233,46	223,13
Ústí nad Labem	1734	177,94	161,00
Ústí nad Labem	1736	47,70	24,65

kov Oblast	č. stanice	Zinek - Zn	
		AVG	GEOM
Hradec Králové	1677	53,69	41,02
Karviná	1709	610,99	124,35

kov Oblast	č. stanice	Rtuť - Hg	
		AVG	GEOM
Karviná	1709	0,29	0,20

Roční charakteristiky kovů v PM_{2,5} na jednotlivých stanicích v roce 2010

Imisní limit není pro tuto frakci stanoven

kov Oblast	č. stanice	Chrom - Cr	
		AVG	GEOM
Praha 10	1651	0,56	0,05

kov Oblast	č. stanice	Mangan - Mn	
		AVG	GEOM
Praha 10	1651	3,19	3,11

kov Oblast	č. stanice	Nikl - Ni	
		AVG	GEOM
Praha 4	1626	0,47	0,36
Praha 10	1651	0,59	0,54
Ústí n/L	1624	0,45	0,33
Ostrava	1566	1,44	0,92
Košetice	1567	0,41	0,25

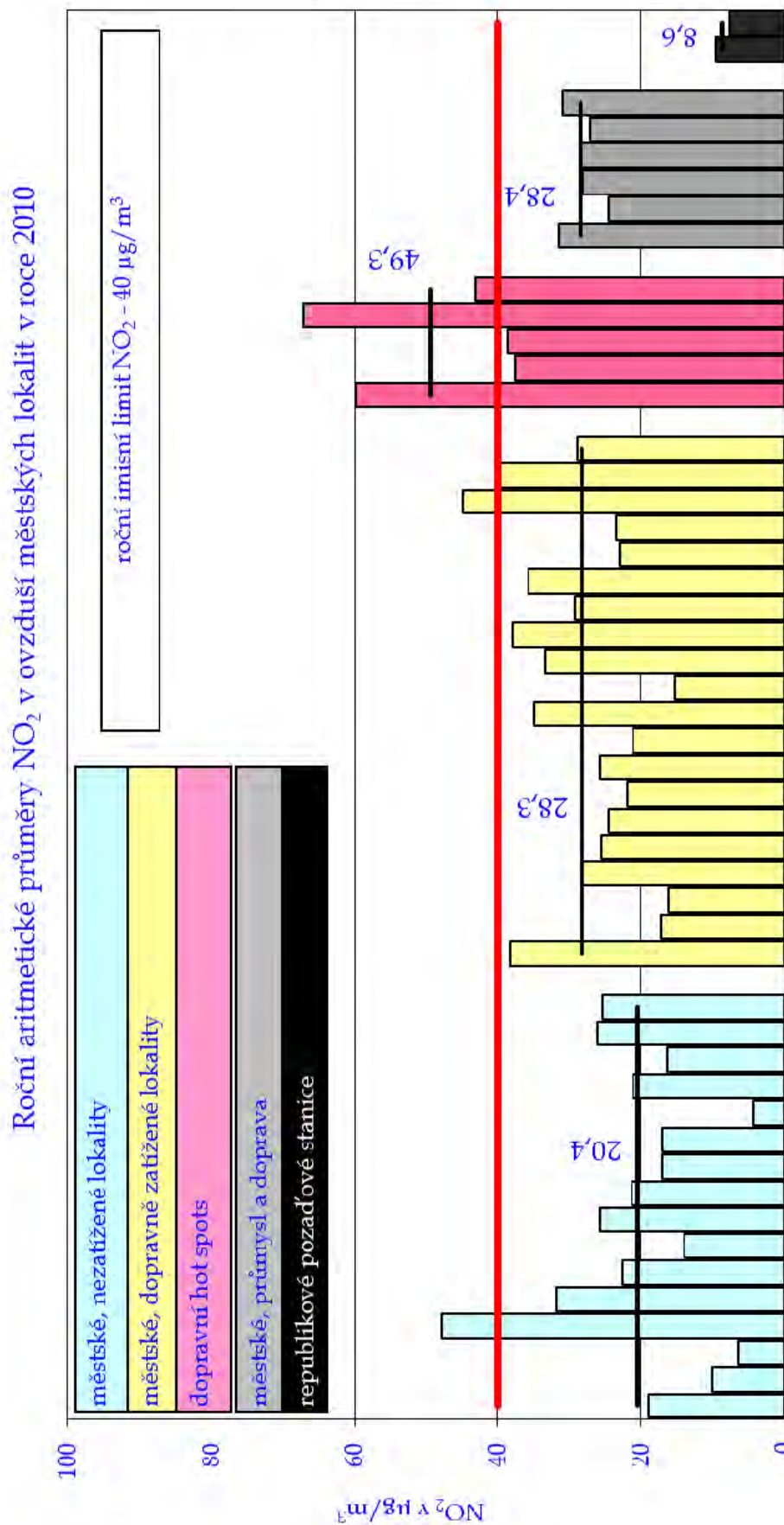
kov Oblast	č. stanice	Arsen - As	
		AVG	GEOM
Praha 4	1626	1,18	0,76
Praha 10	1651	1,66	1,18
Ústí n/L	1624	1,41	0,65
Ostrava	1566	2,68	1,93
Košetice	1567	0,64	0,40

kov Oblast	č. stanice	Kadmium - Cd	
		AVG	GEOM
Praha 4	1626	0,22	0,16
Praha 10	1651	0,28	0,22
Ústí n/L	1624	0,23	0,15
Ostrava	1566	0,87	0,54
Košetice	1567	0,15	0,10

kov Oblast	č. stanice	Olovo - Pb	
		AVG	GEOM
Praha 4	1626	6,93	5,67
Praha 10	1651	9,71	8,40
Ústí n/L	1624	7,39	4,74
Ostrava	1566	31,18	22,46
Košetice	1567	3,93	2,63

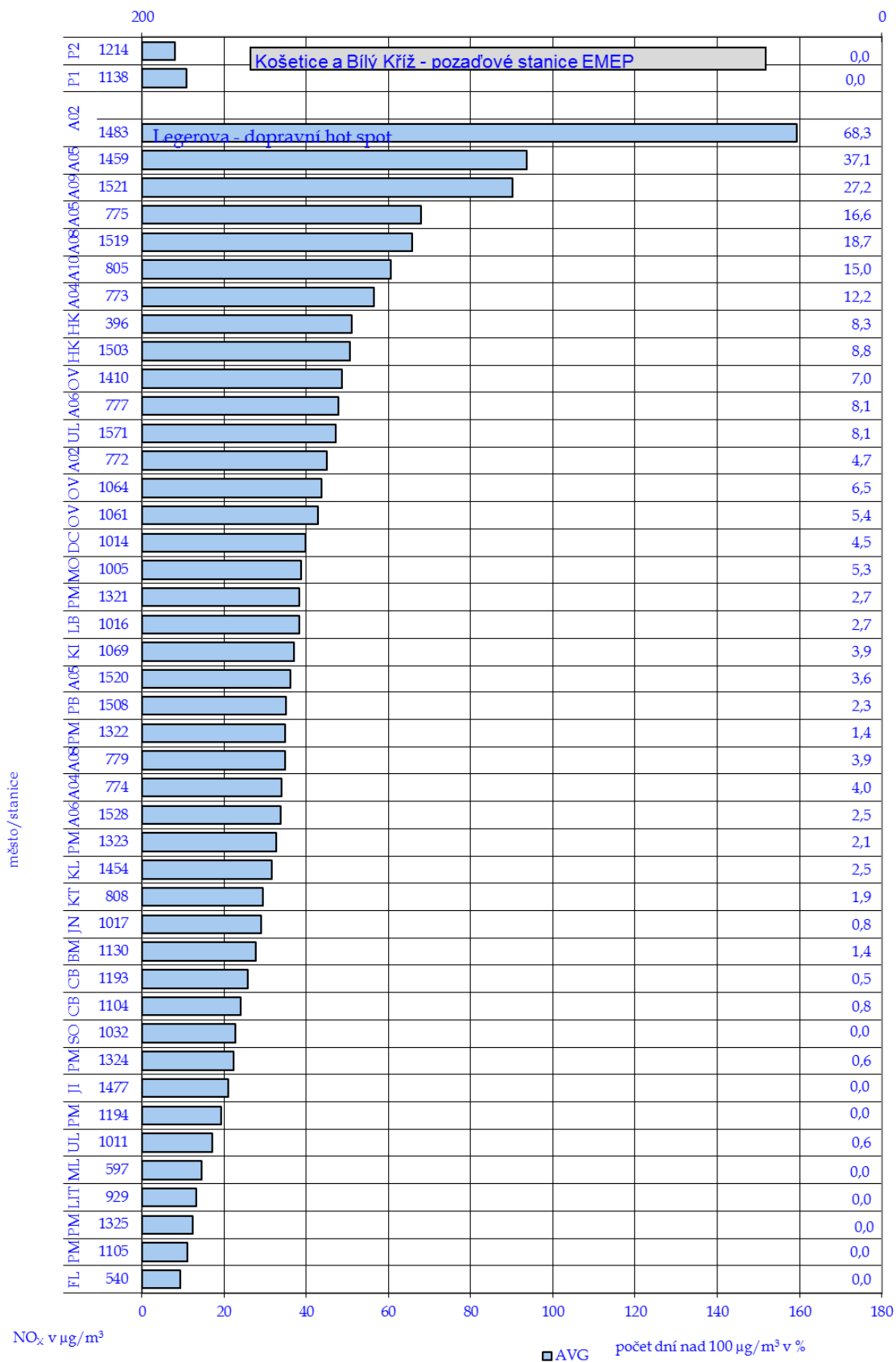
kov Oblast	č. stanice	Měď - Cu	
		AVG	GEOM
Praha 4	1626	3,86	2,78
Ústí n/L	1624	2,06	1,51
Ostrava	1566	10,81	7,75
Košetice	1567	0,92	0,47

Graf č. 7. – Roční aritmetické průměry NO₂ v ovzduší městských lokalit

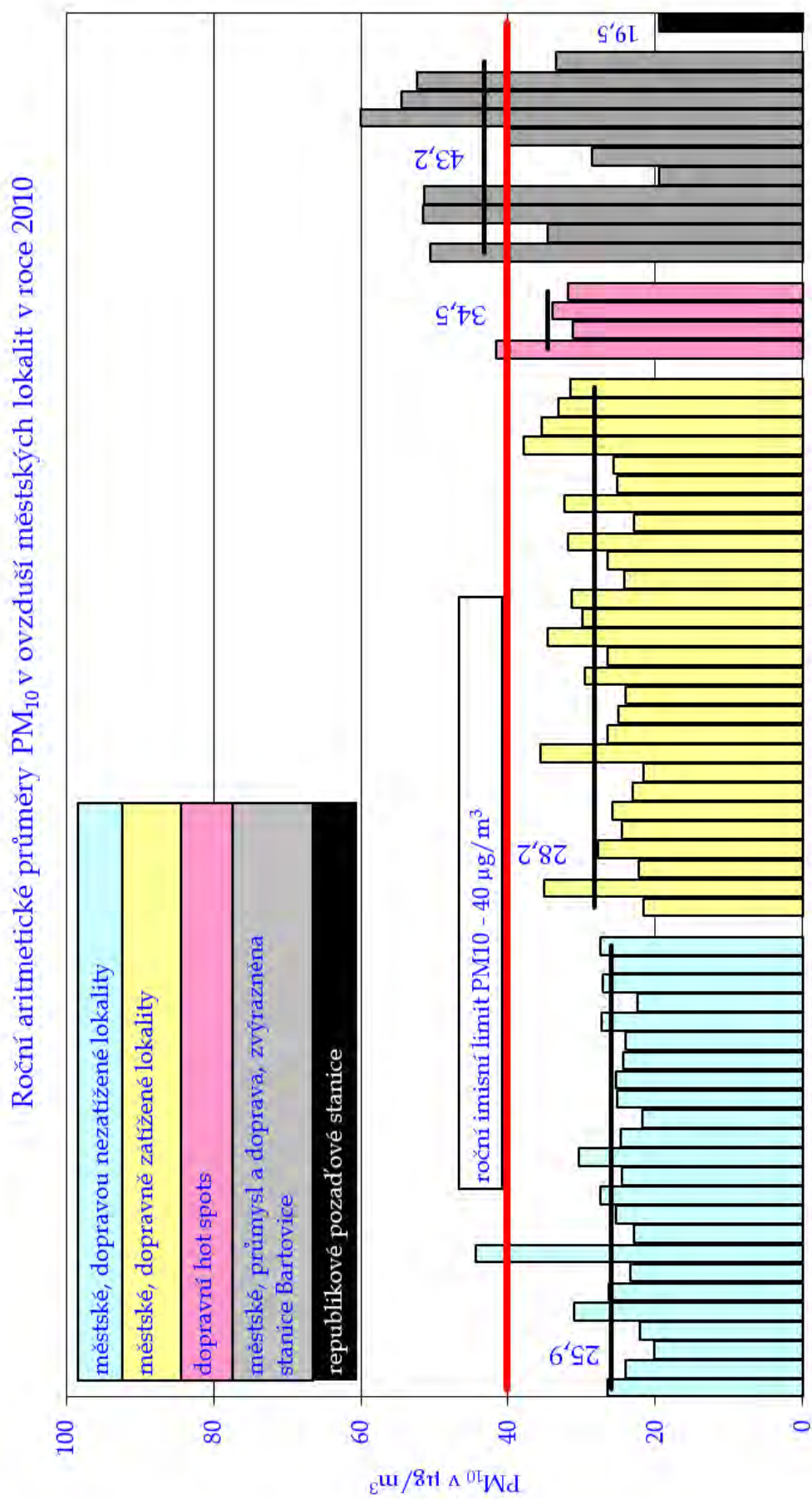

Graf č. 8. – Roční aritmetické průměry NO_x na zahrnutých stanicích

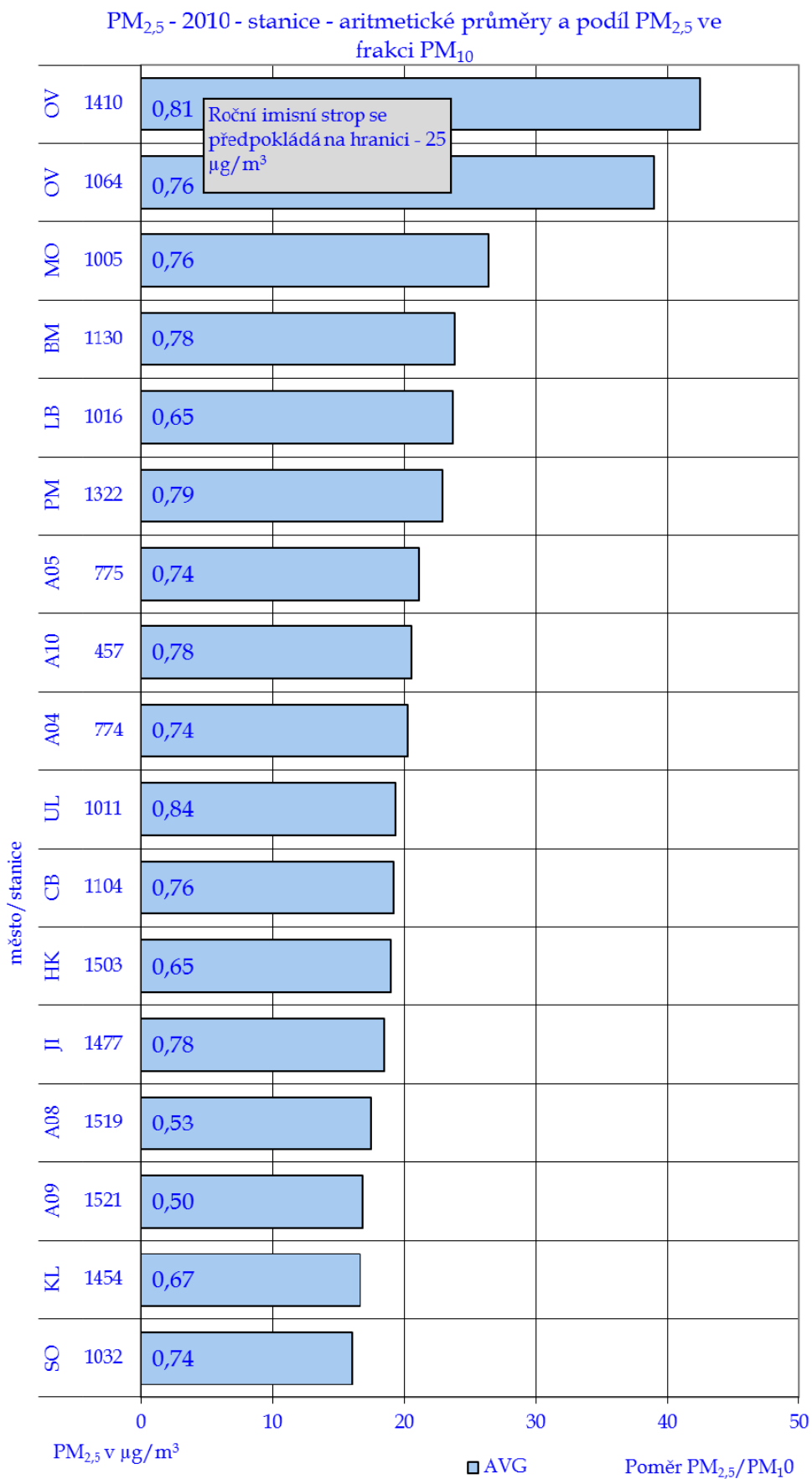
NO_x - 2010 - stanice - aritmetické průměry

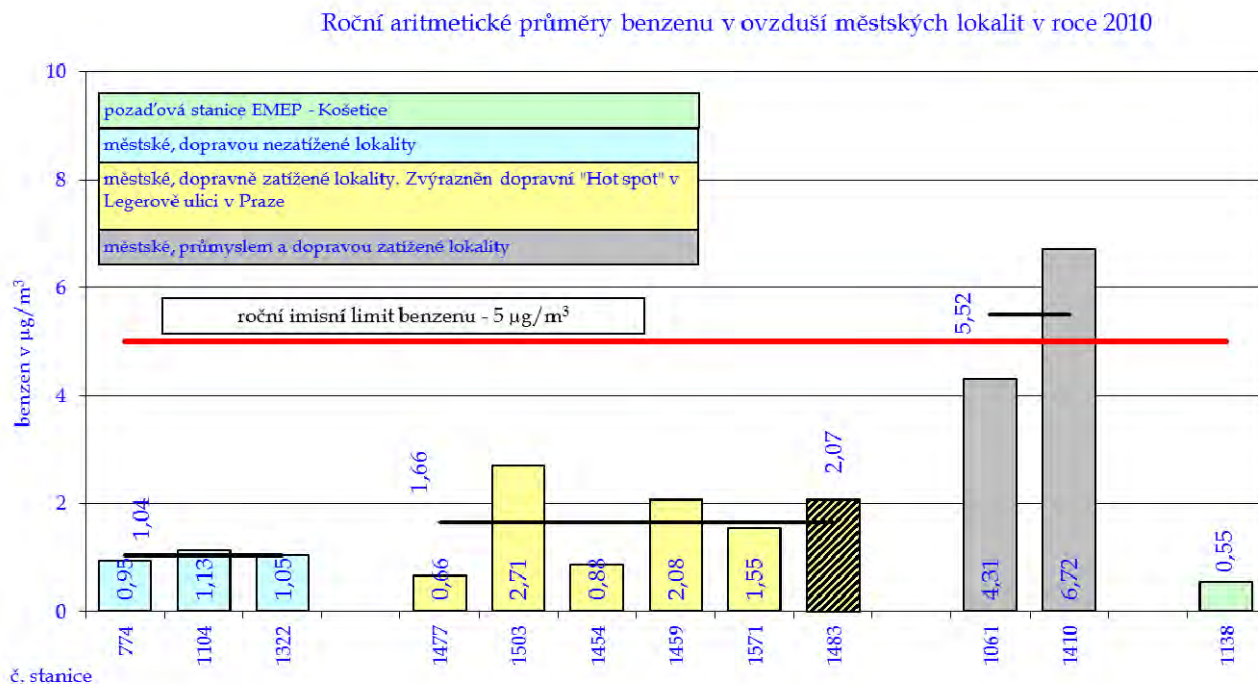
Graf č. 9. – Roční aritmetické průměry PM₁₀ v ovzduší městských lokalit

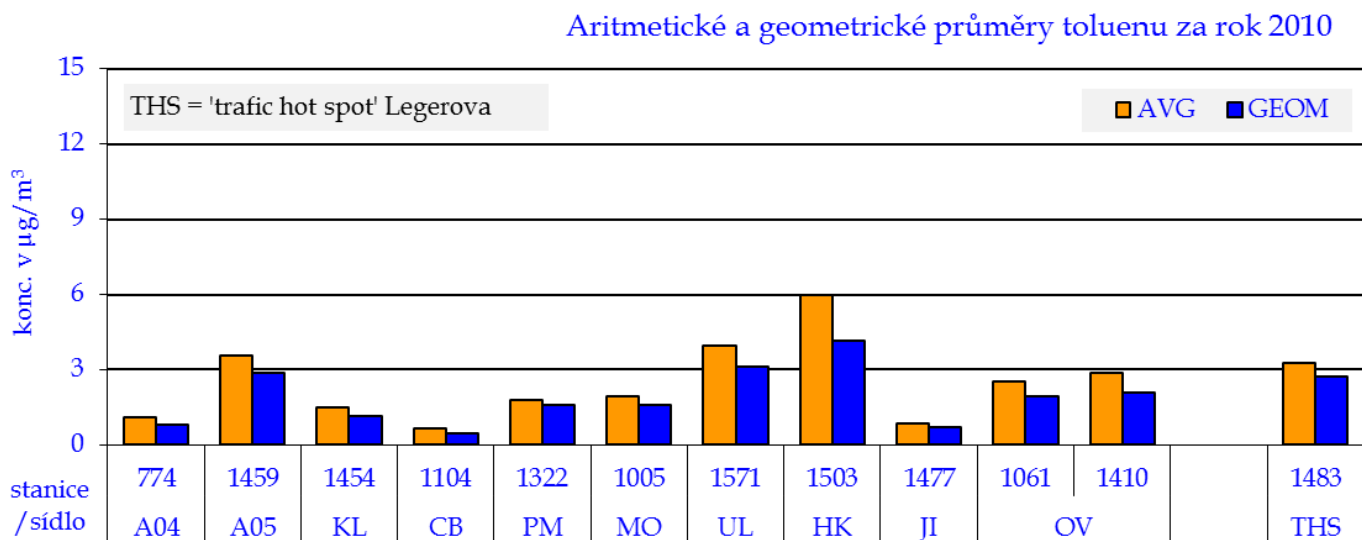
Graf č. 10. - Roční aritmetické průměry PM_{2,5} na zahrnutých stanicích

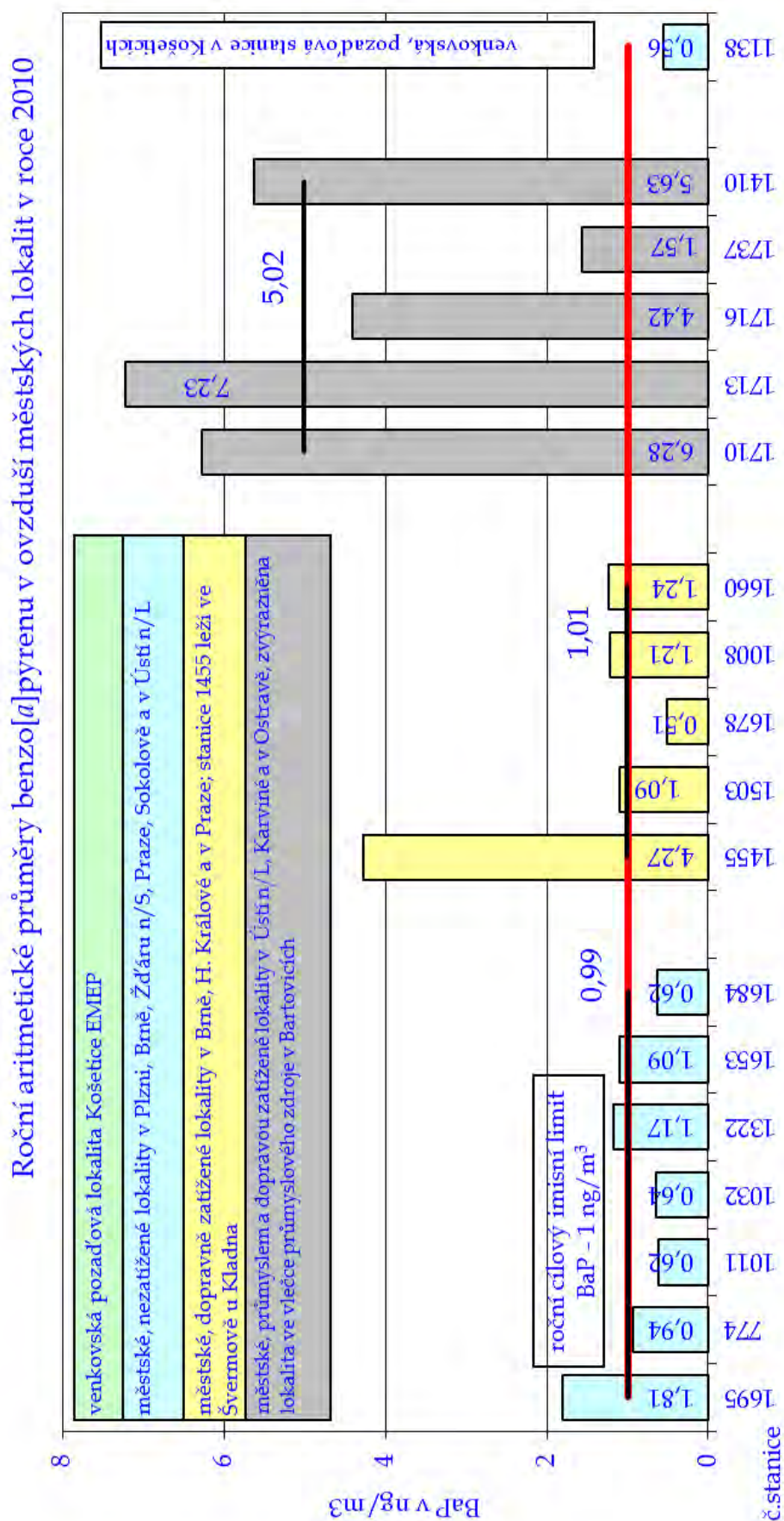
Graf č. 11. - Roční aritmetické průměry benzenu v ovzduší městských lokalit

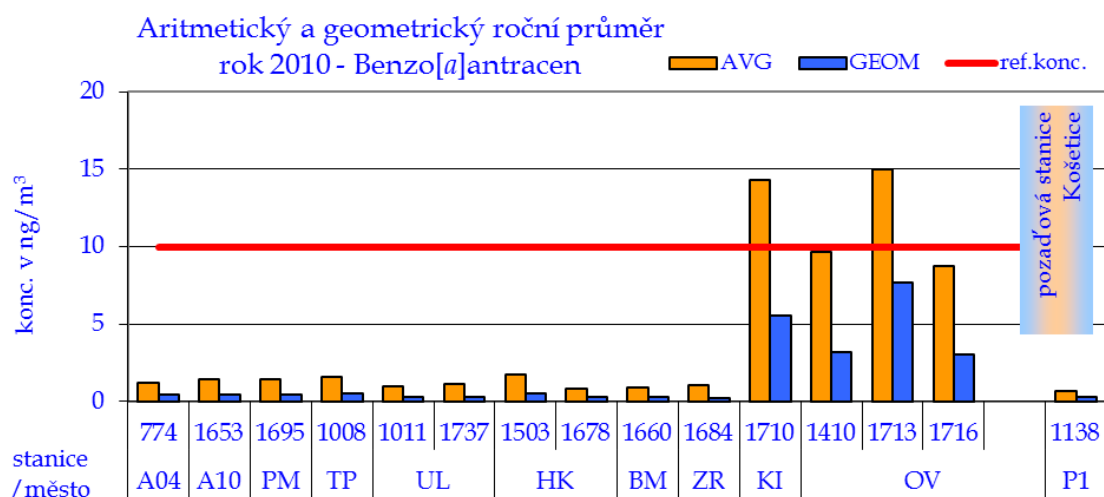
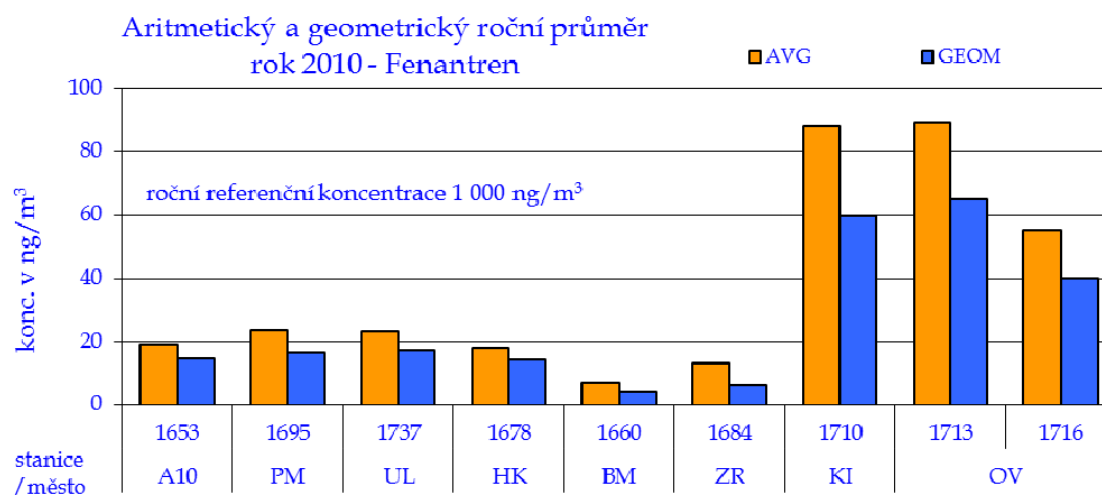
Graf č. 12. - Aritmetické a geometrické průměry toluenu na stanicích v roce 2010

Graf č. 13. - Roční aritmetické průměry BaP v ovzduší městských lokalit v roce 2010

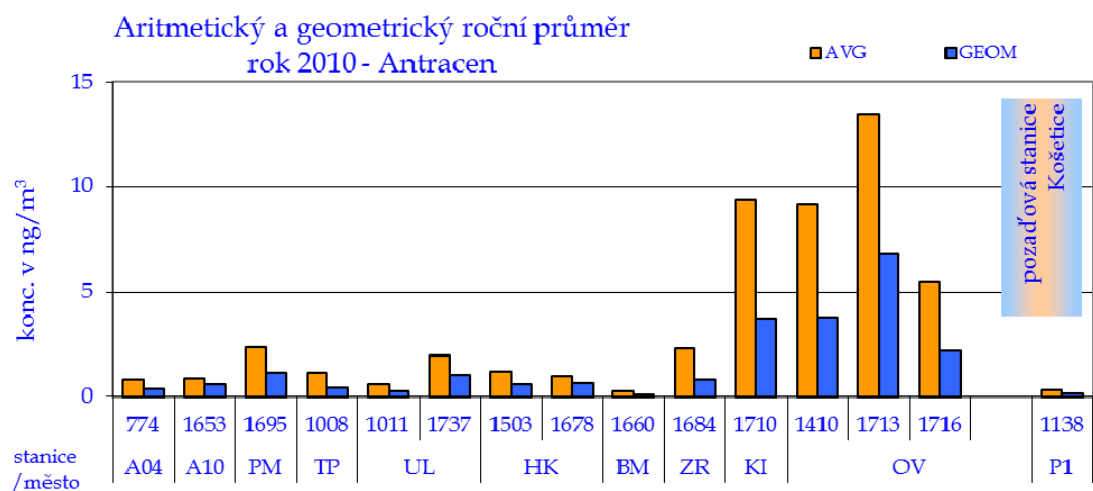

Graf č. 14. – Aritmetické a geometrické průměry fenantrenu, stanice, rok 2010

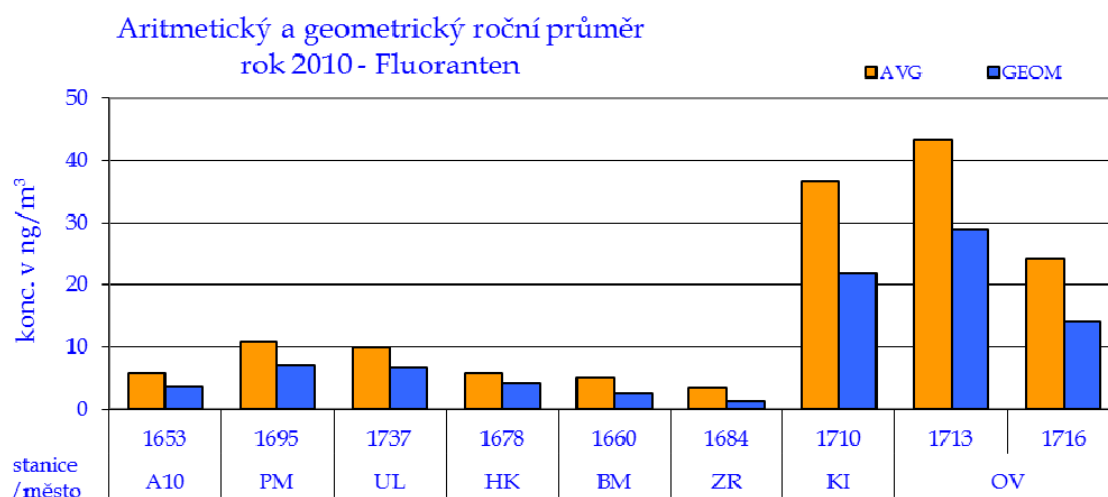

Graf č. 15. – Aritmetické a geometrické průměry benzo[a]antracenu, stanice, rok 2010

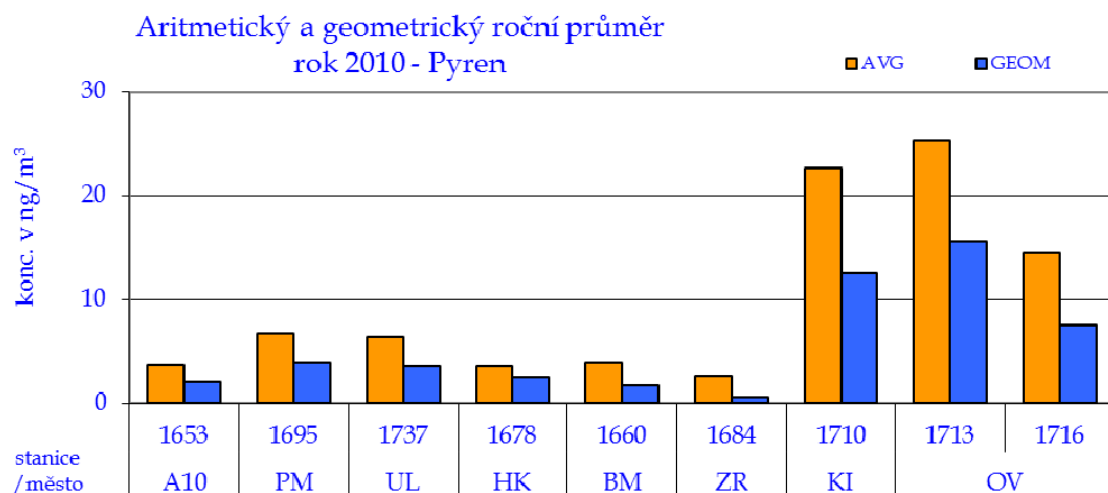
Graf č. 16 – Aritmetické a geometrické průměry antracenu, stanice, rok 2010

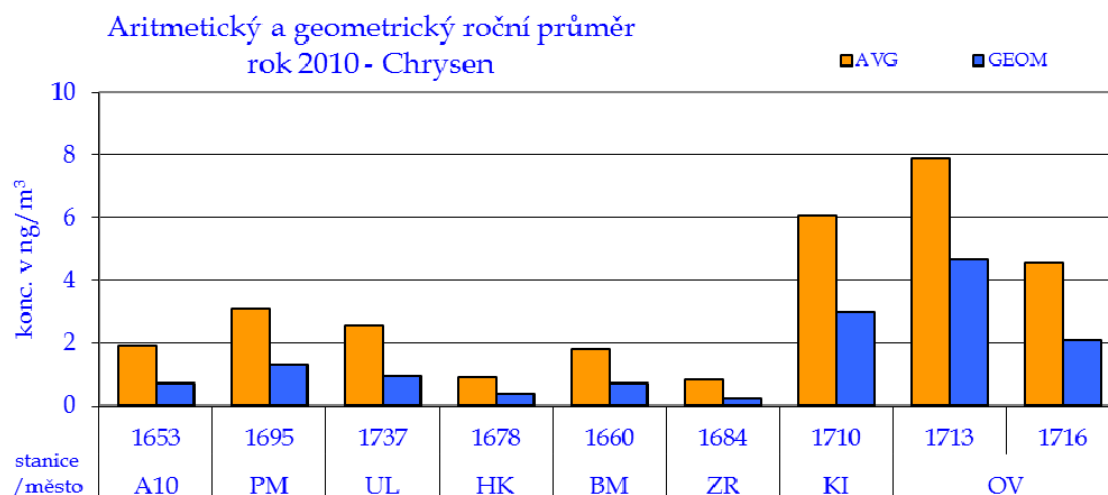
Graf č. 17. – Aritmetické a geometrické průměry fluorantenu, stanice, rok 2010

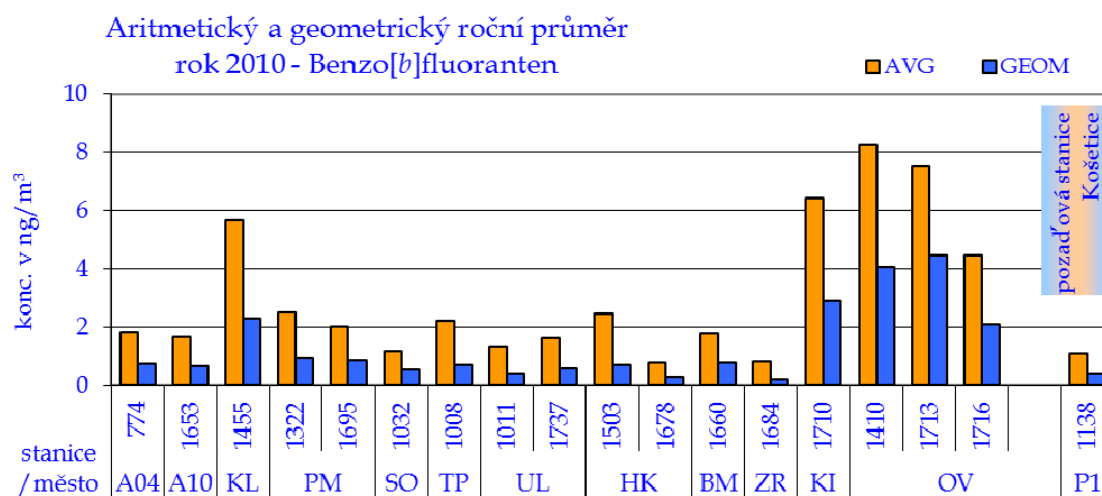
Graf č. 18. – Aritmetické a geometrické průměry pyrenu, stanice, rok 2010

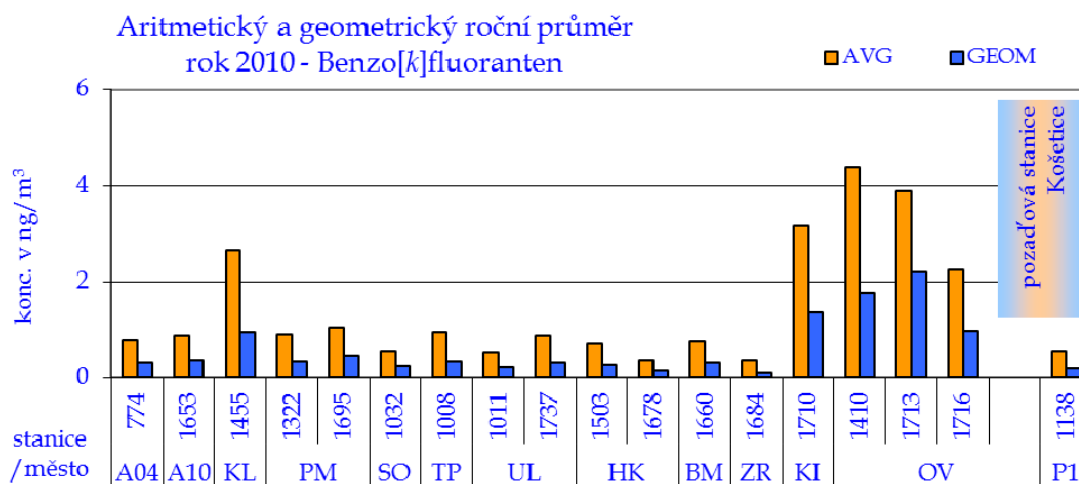
Graf č. 19. – Aritmetické a geometrické průměry chryseny, stanice, rok 2010

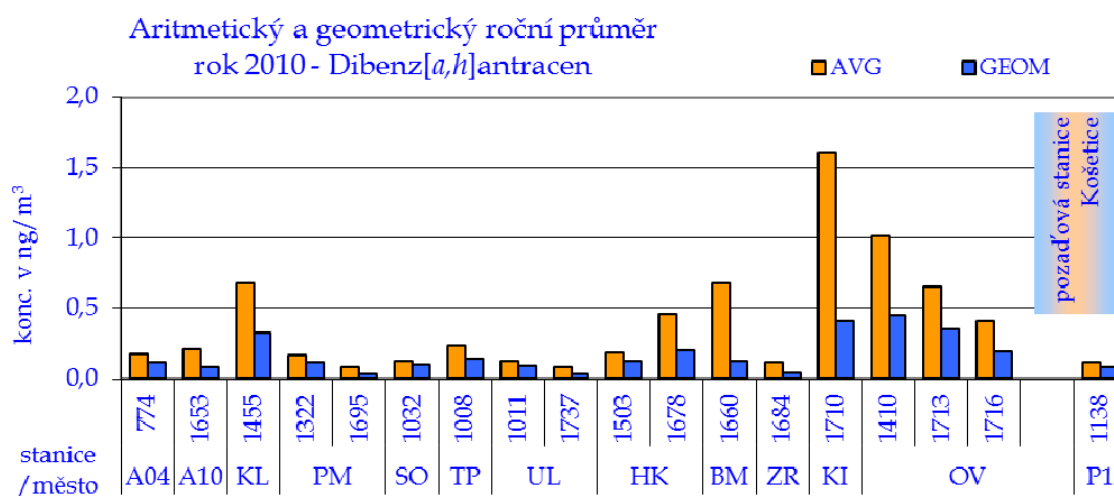
Graf č. 20. – Aritmetické a geometrické průměry benzo[b]fluorantenu, rok 2010

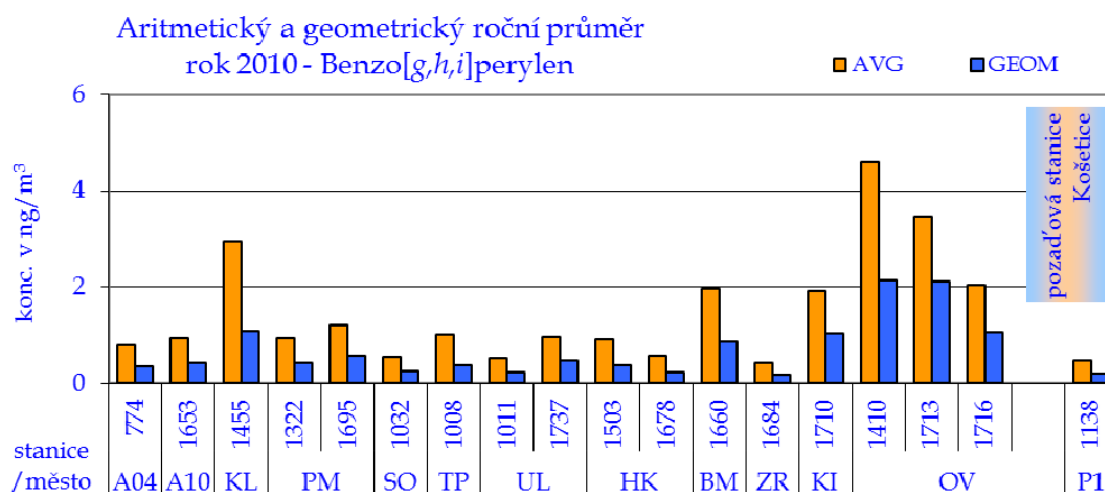
Graf č. 21. – Aritmetické a geometrické průměry benzo[k]fluorantenu, rok 2010

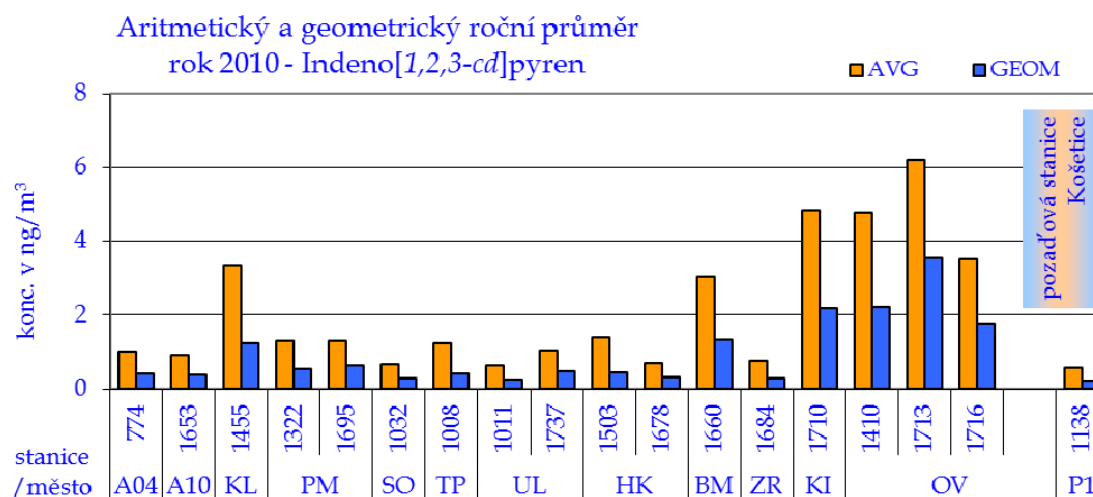
Graf č. 22. – Aritmetické a geometrické průměry dibenz[a,h]antracenu, rok 2010

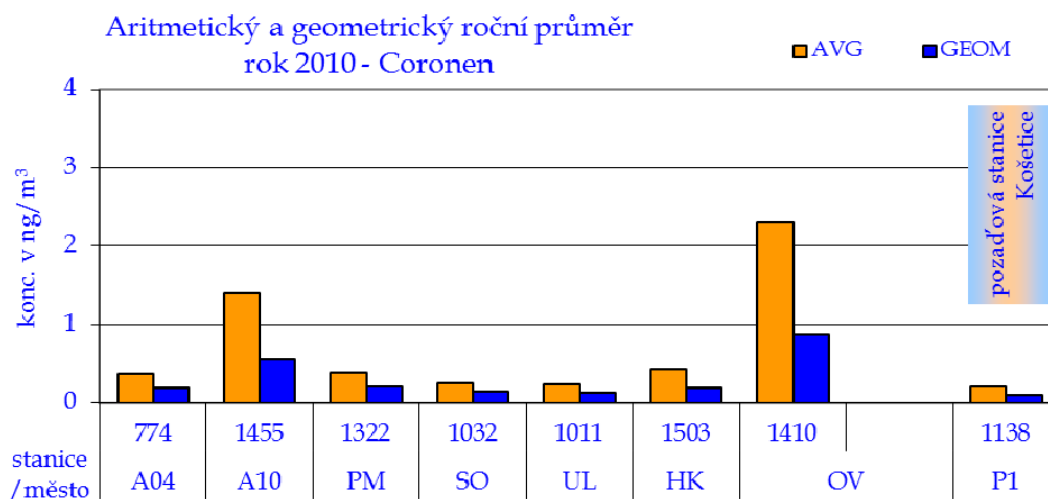
Graf č. 23. – Aritmetické a geometrické průměry benzo[g,h,i]perylenu, rok 2010

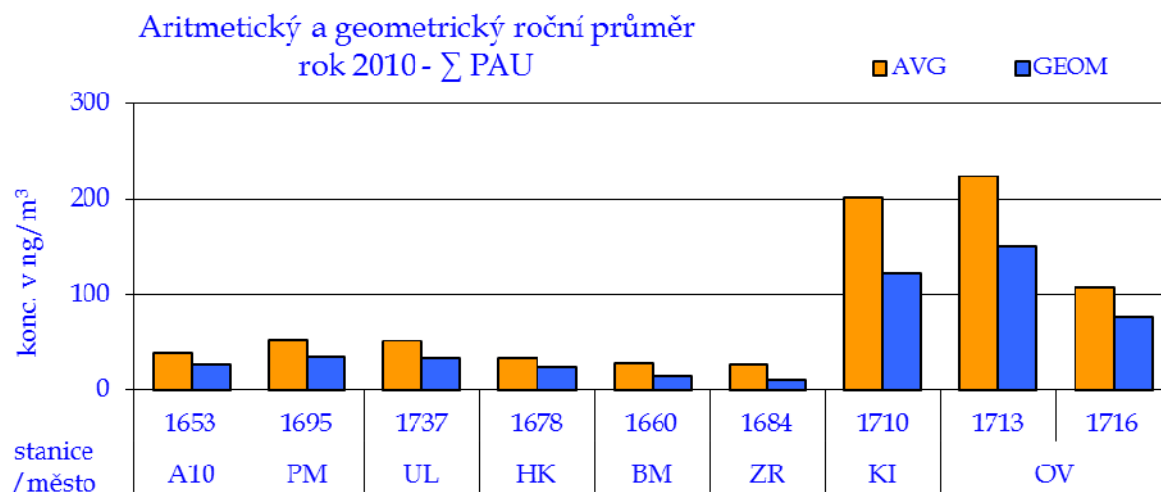
Graf č. 24. – Aritmetické a geometrické průměry indeno[1,2,3-cd]pyrenu, rok 2010

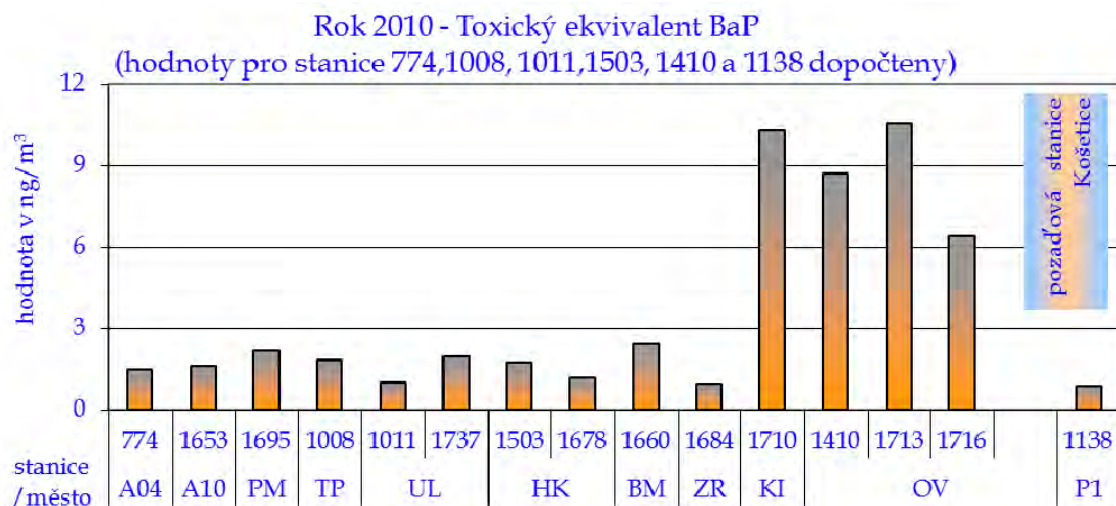
Graf č. 25. – Aritmetické a geometrické průměry coronenu, rok 2010

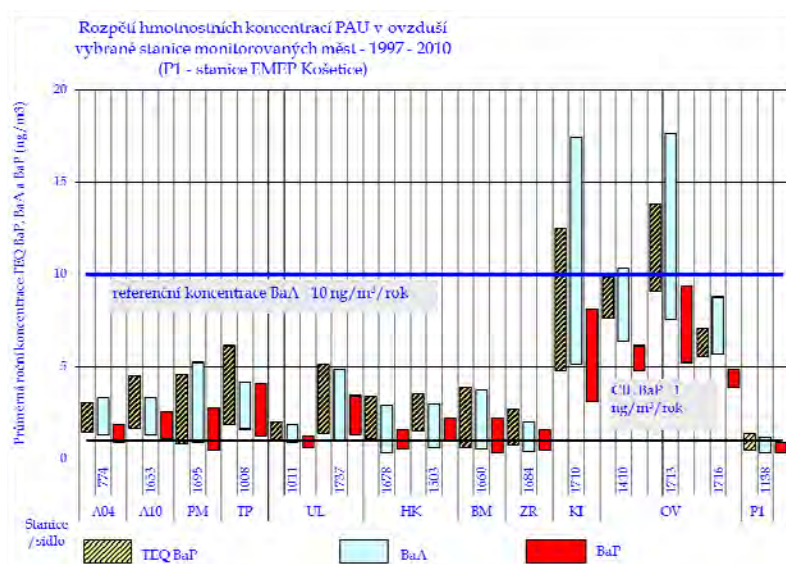
Graf č. 26. – Aritmetické a geometrické průměry sumy PAU, stanice rok 2010

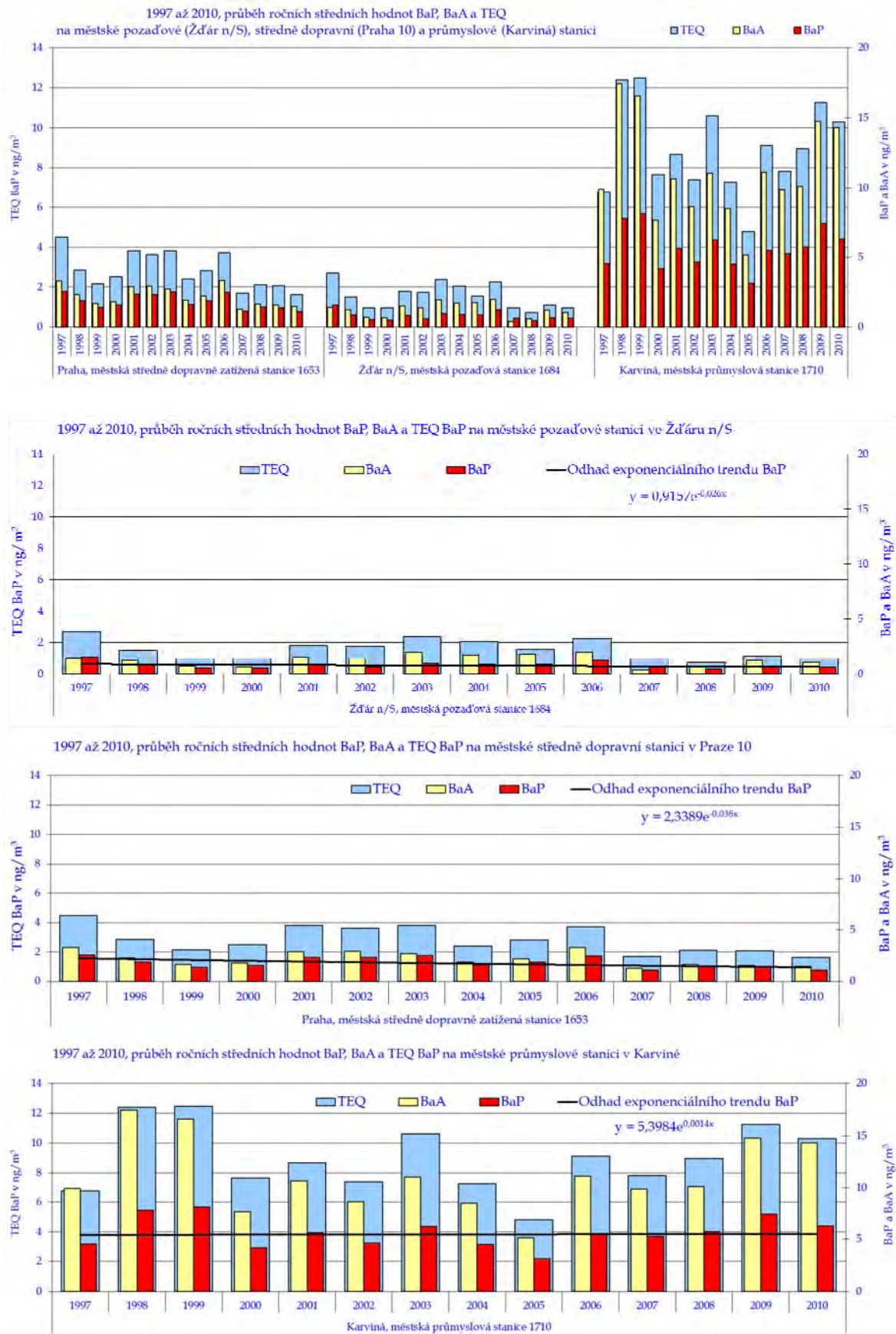
Graf č. 27. – Aritmetické průměry TEQ BaP, stanice rok 2010

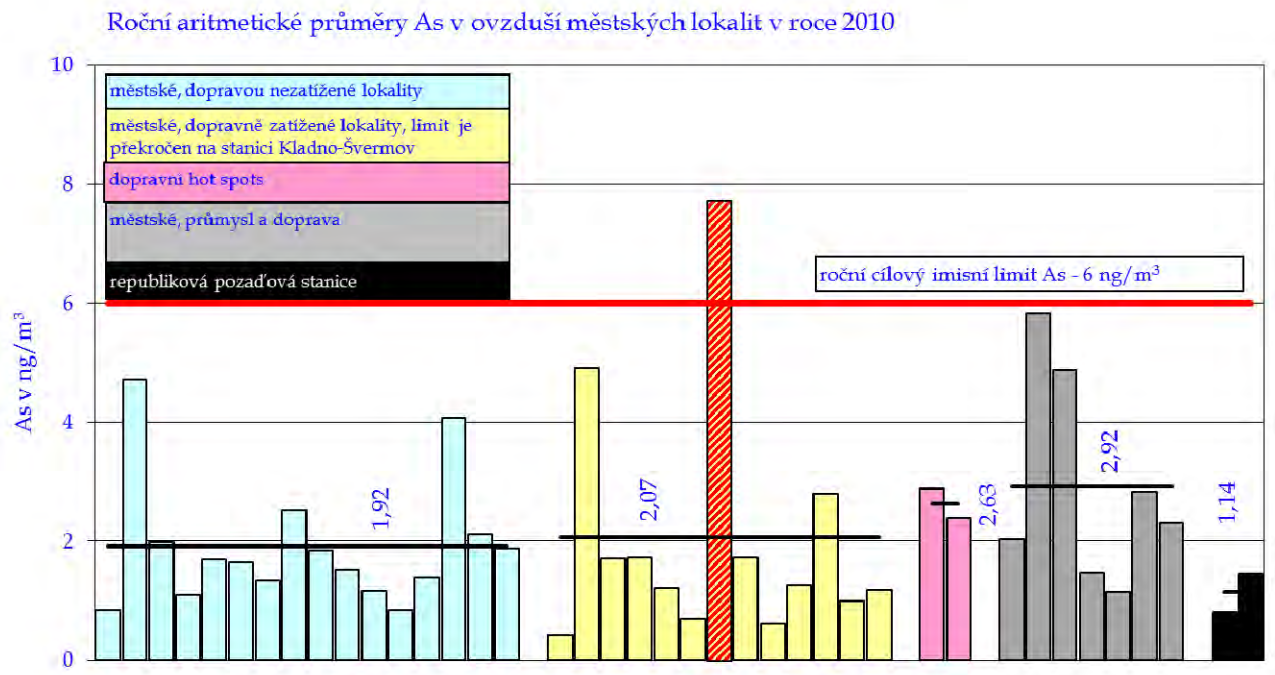
Graf č. 28. – Rozpětí koncentrací PAU v ovzduší monitorovaných měst (1997 - 2010)

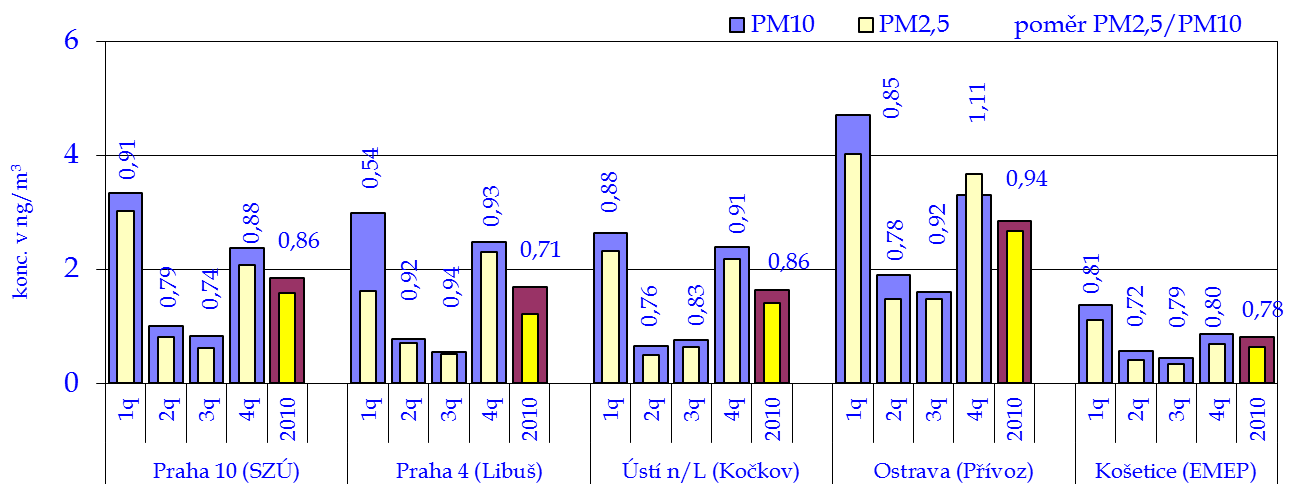
Graf č. 29. a, b, c, d – Vybrané stanice - hodnoty (1997 – 2010) a odhad trendu BaP

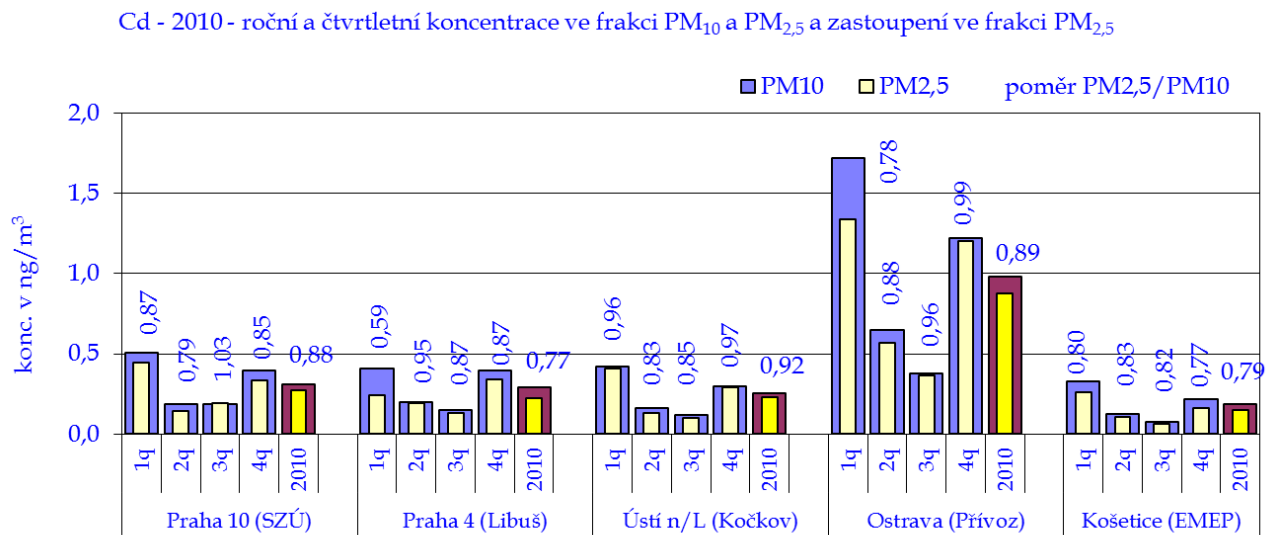
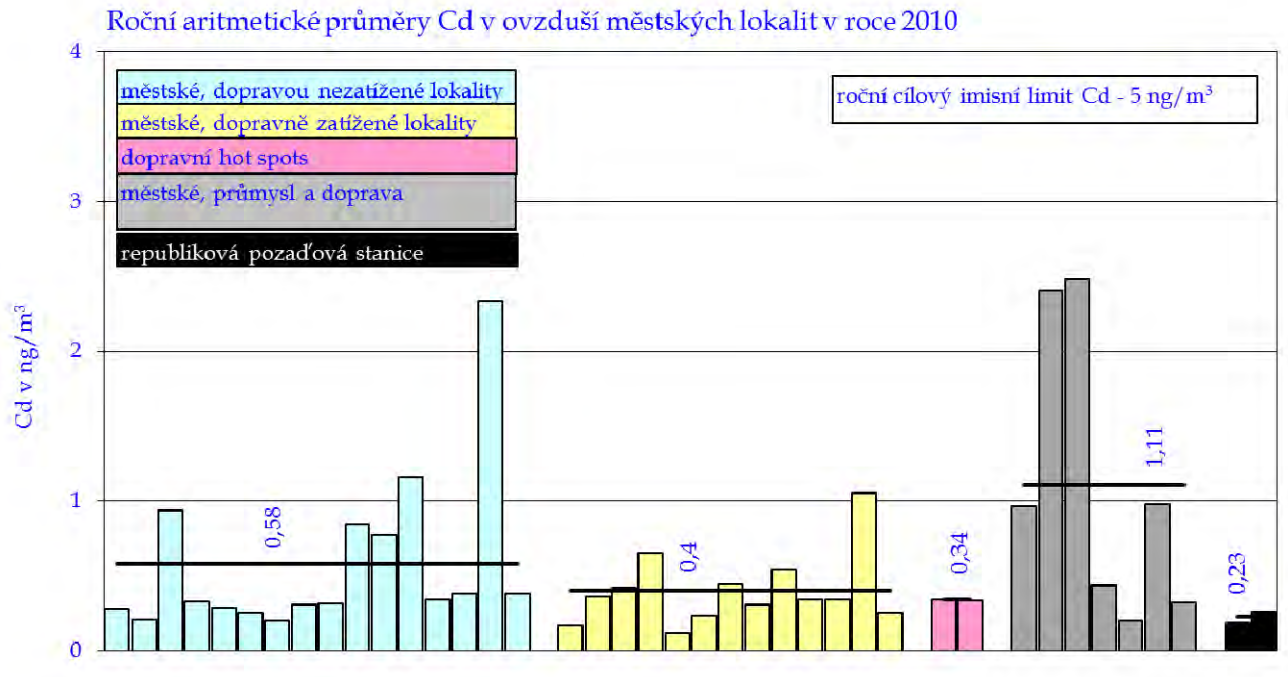
Graf č. 30. a, b - Roční aritmetické průměry As v ovzduší městských lokalit v roce 2010 a jeho podíl ve frakci PM_{2,5} na vybraných stanicích

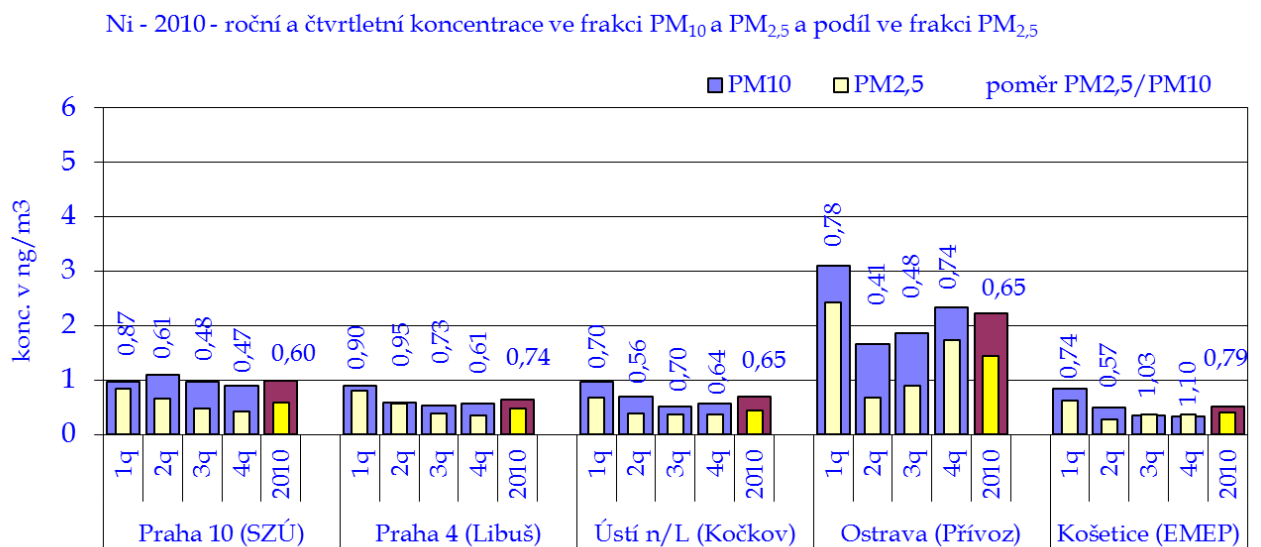
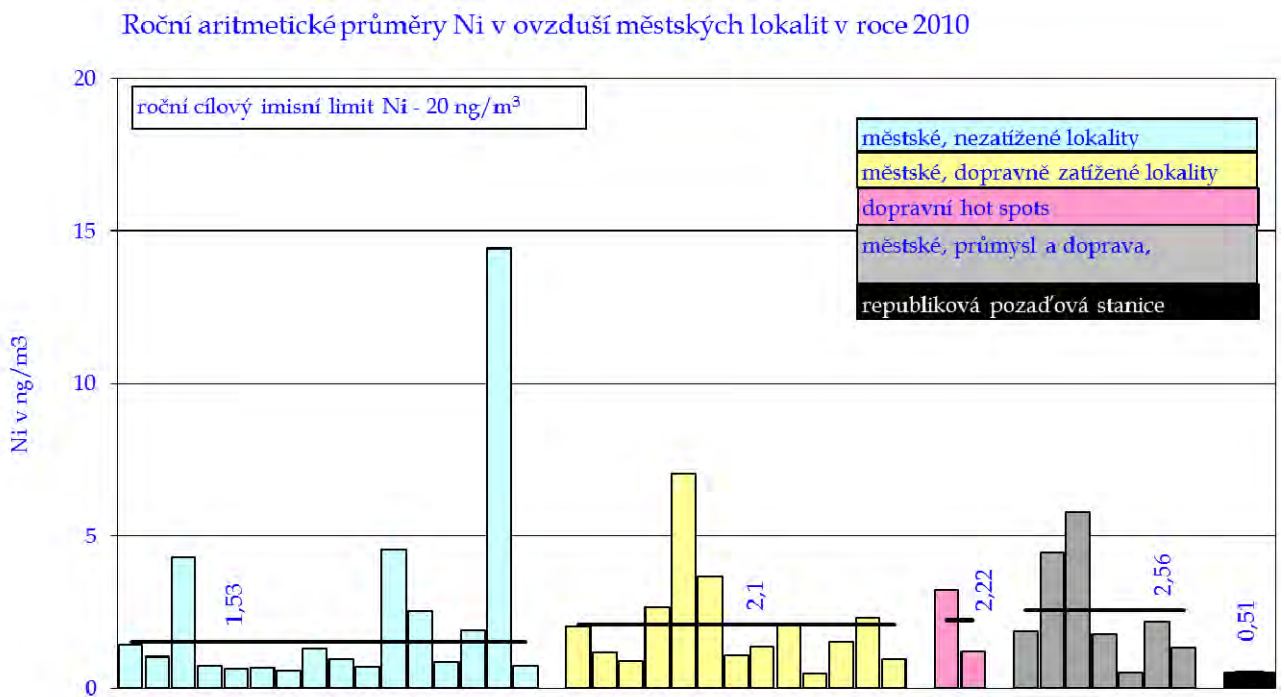
As - 2010 - roční a čtvrtletní koncentrace ve frakci PM₁₀ a PM_{2,5} a podíl ve frakci PM_{2,5}

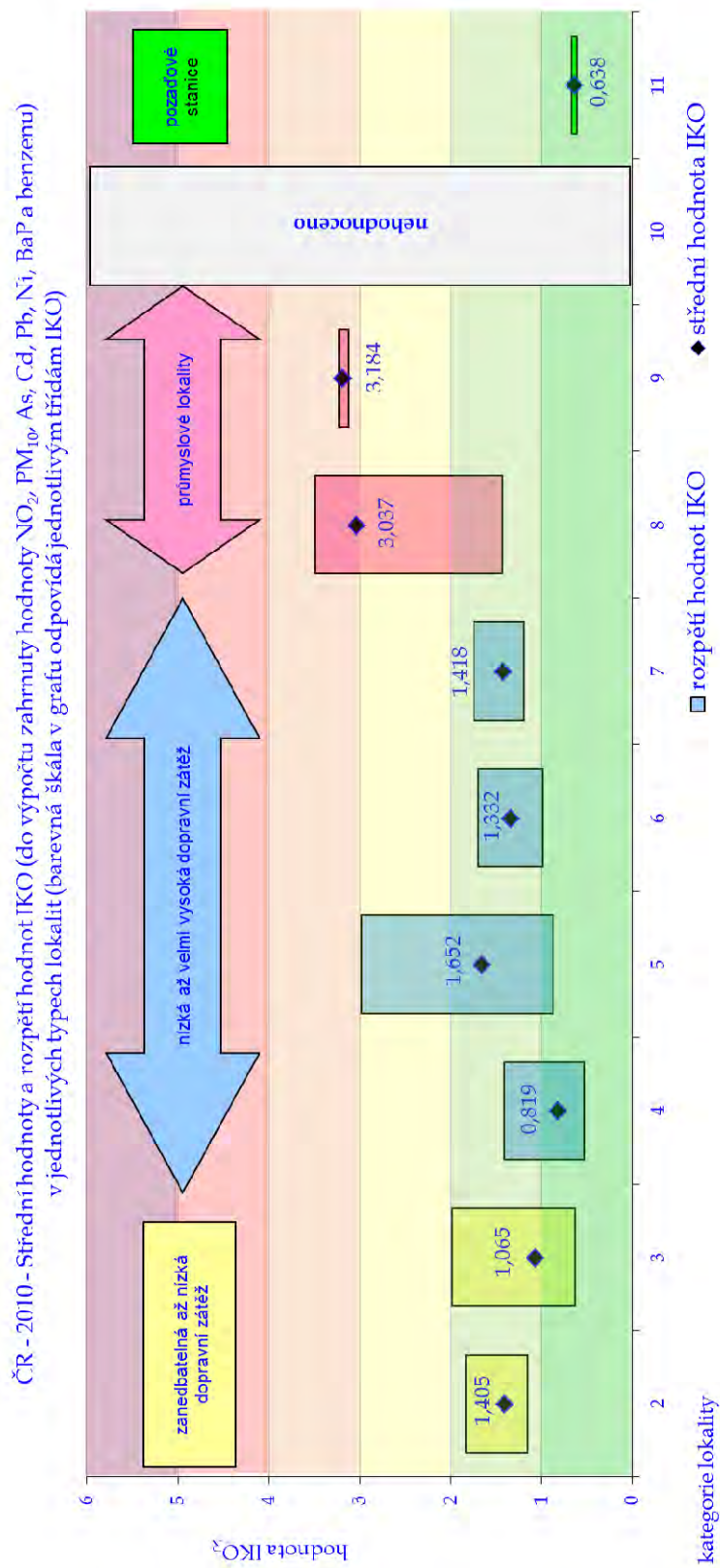
Graf č. 31. a, b - Roční aritmetické průměry Cd v ovzduší městských lokalit v roce 2010 a jeho podíl ve frakci PM_{2,5} na vybraných stanicích

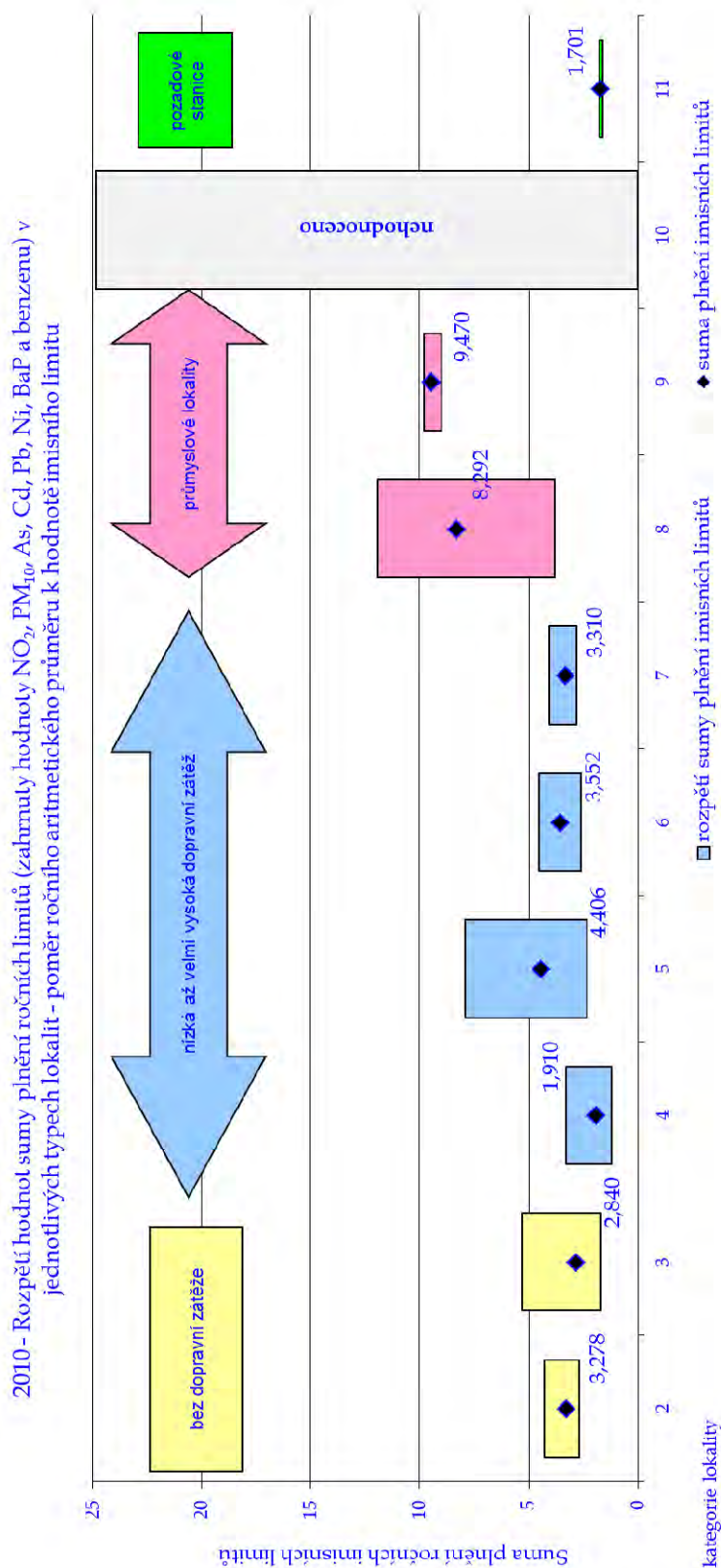
Graf č. 32. a, b - Roční aritmetické průměry Ni v ovzduší městských lokalit v roce 2010 a jeho podíl ve frakci PM_{2,5} na vybraných stanicích

Graf č. 33. – Rok 2010 - Hodnoty rozpětí ročního IKO (zahrnuty hodnoty NO₂, PM₁₀, As, Cd, Pb, Ni, BaP a benzenu) v jednotlivých typech lokalit

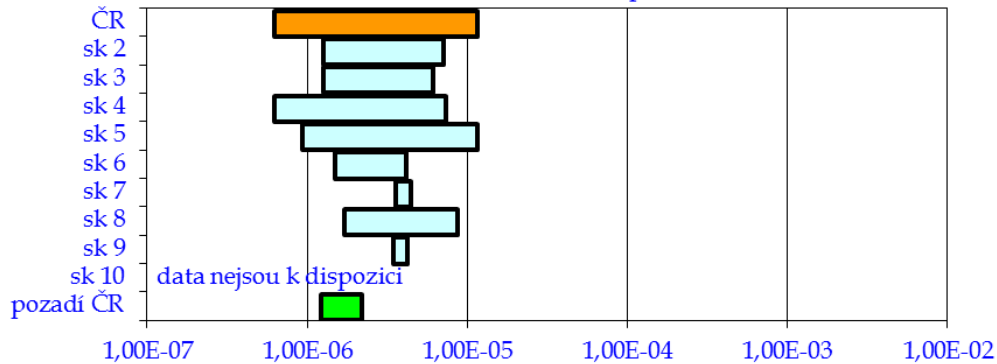
Graf č. 34. – Rok 2010 – Rozpětí hodnot sumy plnění ročních imisních limitů v jednotlivých typech lokalit - poměr ročního aritmetického průměru k hodnotě imisního limitu (zahrnuty hodnoty NO₂, PM₁₀, As, Cd, Pb, Ni, BaP a benzenu)

Graf č. 35. a, b, c, d, e, f - Rozpětí odhadu pravděpodobnosti zvýšení počtu nádorových onemocnění z příjmu As, Ni, benzenu, BaP a PAU z venkovního ovzduší v roce 2010 pro jednotlivé typy městských lokalit

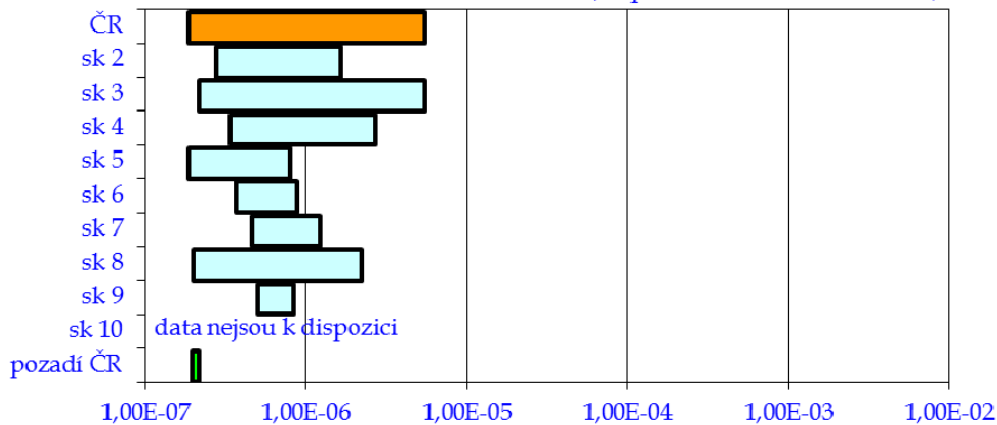
Rozpětí odhadu pravděpodobnosti zvýšení počtu nádorových onemocnění z příjmu As z venk. ovzduší v roce 2010, typy městských lokalit

(rozpětí ČR 6,30E-07 až 1,16E-05)

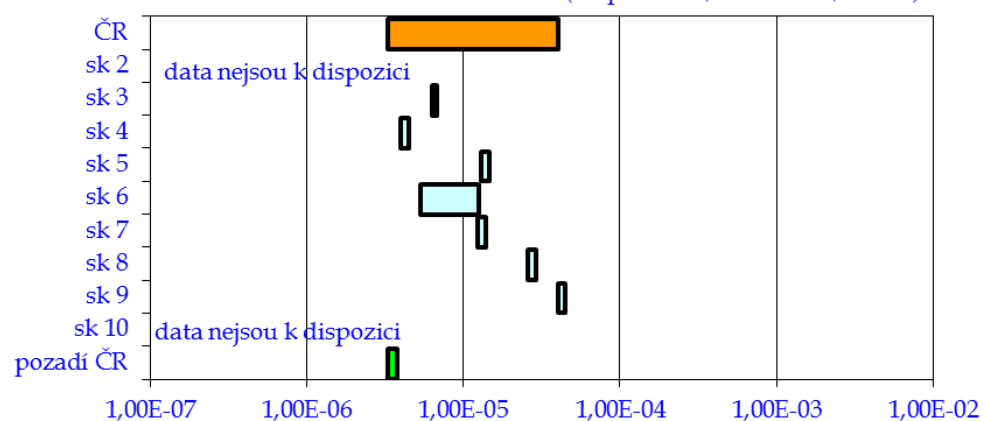
Rozpětí odhadu pravděpodobnosti zvýšení počtu nádorových onemocnění z příjmu Ni z venk. ovzduší v roce 2010, typy městských lokalit

(rozpětí ČR 1,86E-07 až 5,48E-06)

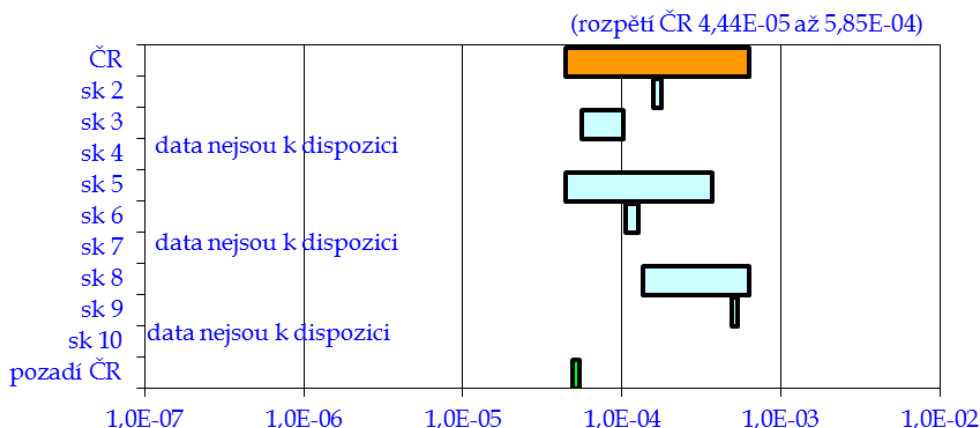

Rozpětí odhadu pravděpodobnosti zvýšení počtu nádorových onemocnění z příjmu benzenu z venk. ovzduší v roce 2010, typy městských lokalit

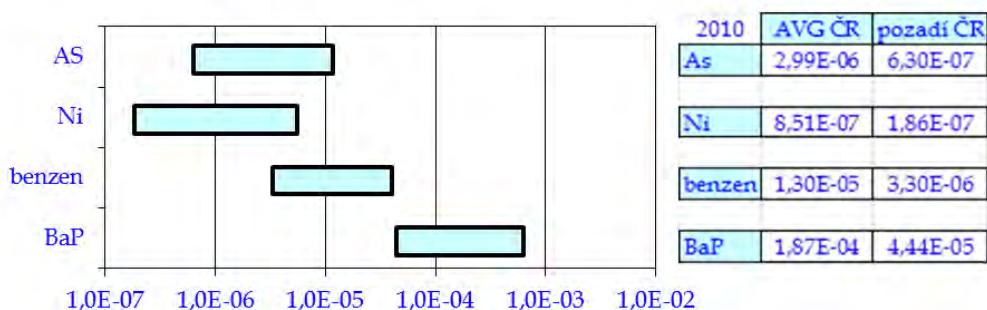
(rozpětí ČR 3,30E-06 až 4,30E-05)

Rozpětí odhadu pravděpodobnosti zvýšení počtu nádorových onemocnění z příjmu BaP z venk. ovzduší v roce 2010, typy městských lokalit

2010 - Rozpětí odhadu pravděpodobnosti zvýšení počtu nádorových onemocnění z příjmu As, Ni, BaP a benzenu z venkovního ovzduší

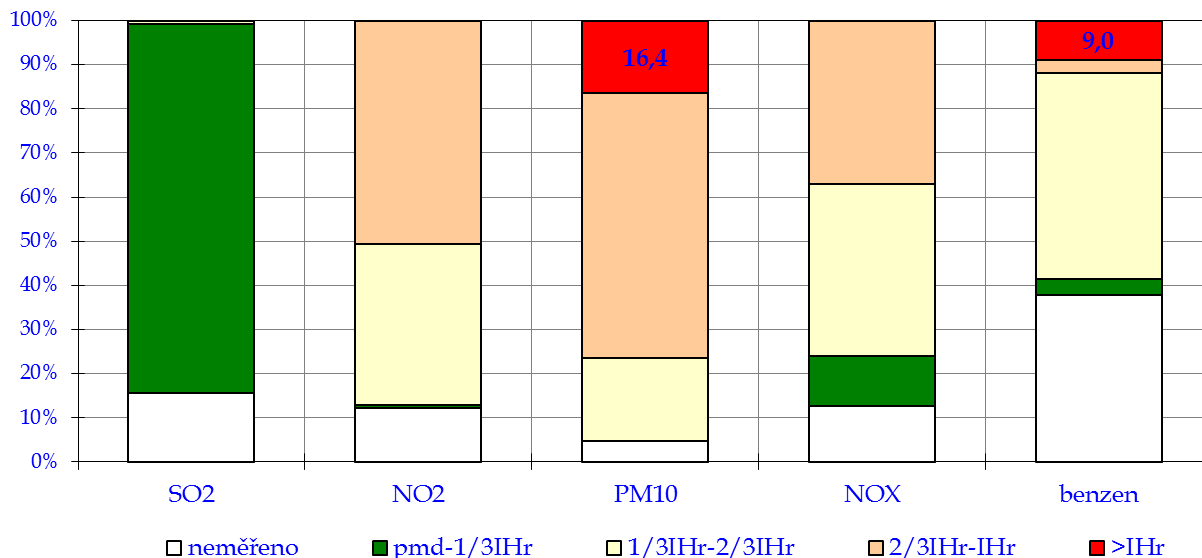

Pozn.: Riziko 1,0E-03 (dtto 10^{-3} , 1 z 1000) znamená pravděpodobnost zvýšení počtu nádorových onemocnění o 1 případ na 1 000 osob, 1,0E-07 o 1 případ na 10 mil. osob atp.

Graf č. 36. - Rozdělení obyvatel monitorovaných měst podle úrovně imisní zátěže

2010 - Rozdělení obyvatel monitorovaných měst podle úrovně imisní zátěže SO₂, NO₂, PM₁₀, NO_x a benzenem (v intervalech ročních limitních hodnot)

Do hodnocení překročení ročního imisního limitu částic PM₁₀ zahrnuto kritérium 36 nejvyšší hodnoty.

**System monitorování
zdravotního stavu obyvatelstva
České republiky
ve vztahu k životnímu prostředí**

**Subsystem č. I.
Zdravotní důsledky a rizika znečištění ovzduší**

Odborná zpráva za rok 2010

1. vydání, 117 stran

Vydáno na informačním CD MZSO s ISBN 978-80-7071-118-3